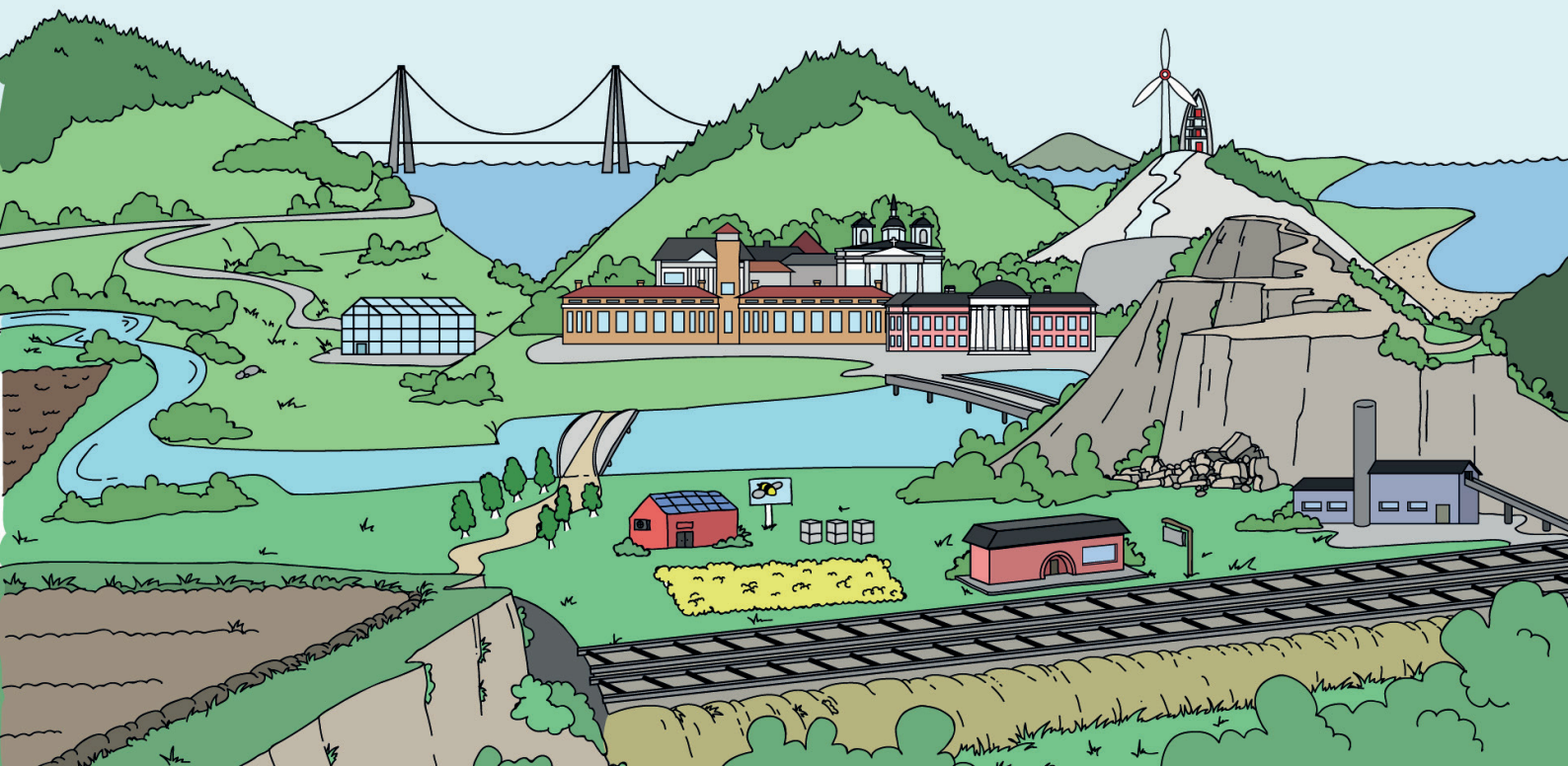

Mitt Härnösand 2040

ÖVERSIKTPLAN

Planförslag

Mitt Härnösand

2040

Att ta fram en översiktsplan handlar om att bestämma hur den fysiska miljön ska utvecklas för att skapa ett samhälle som vi vill leva och verka i, som vi med glädje välkomnar besökare till och som vi med stolthet kan lämna över till kommande generationer.

Att förutspå framtiden tjugo år framöver är svårt, men genom att tillsammans i olika sorts dialoger enas om vilka frågor som är viktiga för vårt framtida samhälle har vi kommit en bra bit i arbetet med att rita upp visionen om framtidens Härnösand.

Arbetet och dialogerna har även fört oss närmare varandra och visat att Härnösands kommun består av en mångfald av platser, berättelser och människor som tillsammans skapar helheten. Detta är något vi ska ta vara på inför framtiden.

Vi behöver också vara flexibla och lyhörda för framtida utmaningar och vända dem till möjligheter när vi planerar vårt samhälle.

Härnösand som plats erbjuder så mycket värdefullt och är en fantastisk resurs att bygga vårt gemensamma samhälle kring. Samtidigt som vi värnar det vi har ska vi utveckla och skapa möjligheter för helt nya saker som ger ett gott liv. Med innovations- och utvecklingskraft ska vi välkomna nya invånare och branscher.

Nu fortsätter vi arbetet mot 2040 genom att stärka våra kvaliteter, fira framgångarna och framförallt möjliggöra en utveckling mot 30 000 Härnösandsbor om tjugo år! Denna översiktsplan (ÖP) anger riktningen för detta arbete.

Andreas Sjölander, Kommunstyrelsens ordf.

Christina Lindberg, Kommunstyrelsens 2:e vice ordf.

Lars Liljedahl, Kommundirektör

Innehåll

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?	5
ORDLISTA	6
FRAMTAGANDE	6

DEL 1 VISION OCH STRATEGI

UTGÅNGSPUNKTER.....	9
Härnösands tillväxtstrategi	9
Visionen – Mitt Härnösand 2040	9
HÅLLBAR UTVECKLING - GENOMSYRAR ALLT	10
Globala målen - Agenda 2030	11
Generationsmålet – miljöarbete för kommande generationer	11
Olika perspektiv	11
God bebyggd miljö	11
REGIONALA SAMBAND.....	12

DEL 2 PLANFÖRSLAG FÖR UTVECKLING

UTVECKLINGSDIREKTIV - 2040	14
KOMMUNÖVERGRIPANDE	17
Bostadsförsörjning.....	17
Bebyggelse	18
Livet mellan husen	18
Dagvatten	18
Klimatanpassning av bebyggelse.....	19
Landsbygdsutveckling i strandnäraläge (LIS)	19
Parker och grönområden	20
Ekosystemtjänster	20
Företagsamhet.....	21
Handel och kommersiell service	21
Industri och verksamheter	22
Besöksnäring och turism	22
Areella näringar	22
Framtidens livsmedelsindustri	23
Jordbruk.....	23
Fiskerinäring.....	23
Skogsbruk.....	23
Friluftsliv, idrott och motion	24
Friluftsliv.....	24
Idrott och motion.....	25
Härnösands simhallar.....	25
Badplatser	25
Kultur	25
Konstnärlig gestaltning i den offentliga miljön	26
Bibliotek	26

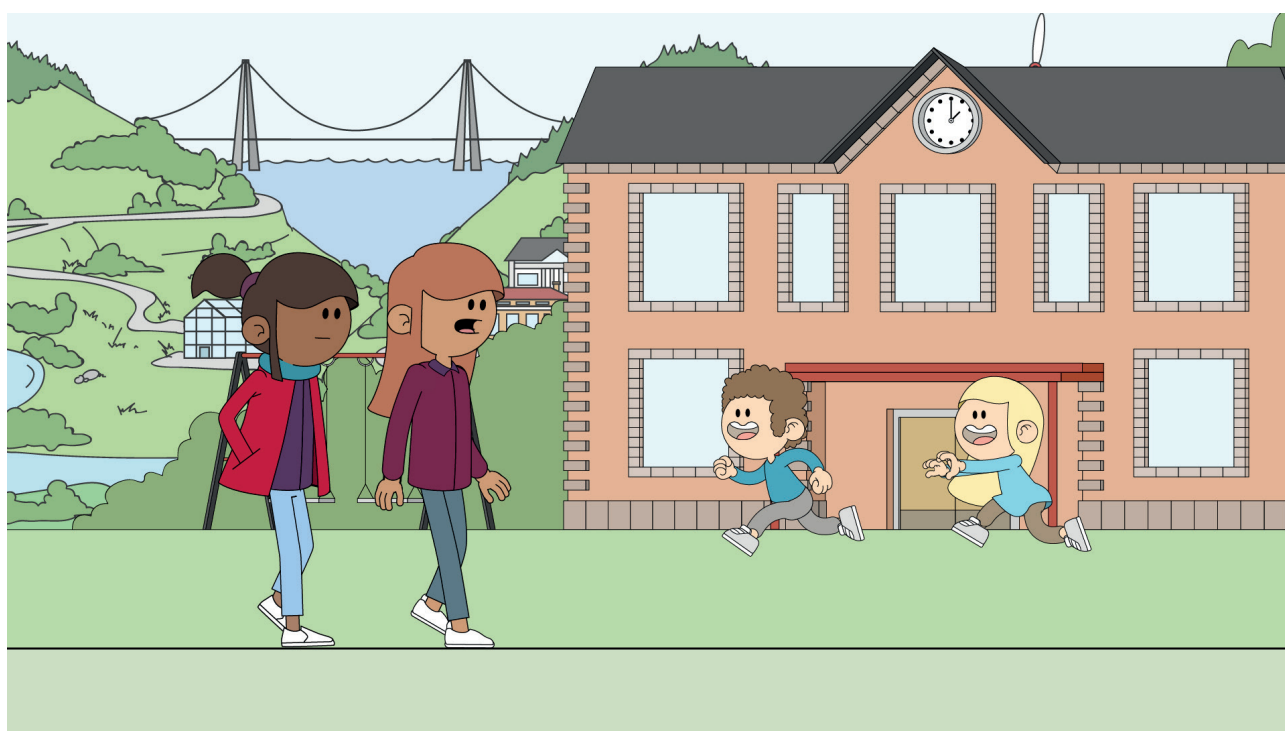
Kulturmiljöer och kulturarv	26
Natur	27
Vardagsnära natur	27
Skogslandskapet	27
Jordbrukslandskapet	27
Vattenlandskapet.....	28
Hav och kust	28
Trafik och transporter	28
Cykel- och gångtrafik.....	29
Kollektivtrafik	30
Regional kollektivtrafik.....	30
Lokal kollektivtrafik	30
Biltrafik	30
Parkeringar.....	30
Järnväg och tågtrafik	31
Flygplatser	31
Sjöfart	31
Fritidsbåts- och övrig kusttrafik	31
Transport av varor och gods	32
Teknisk försörjning.....	33
Avfall och materialåtervinning	33
Bredband	33
Dricksvattenförsörjning	34
Avloppsrening	34
Dagvatten	35
El- och värmeförsörjning	35
Vindkraft.....	35
Solkraft	36
Fjärrvärme.....	36
HÄRNÖSANDS TÄTORT	37
Centrala Härnösand	37
Bostäder.....	38
Kronholmen	38
Södra Härnön	38
Vangsta	38
Ytterfälle/Svartvik	38
Bondsjöhöjden	39
Handel, verksamheter och industri.....	39
Saltvik och Ankaret	39
Friluftsliv, idrott och motion	40
Smitingens havsbad.....	40
Bondsjöhöjdens friluftsliv- och motionsområde	40
Vårdkasens friluftsliv- och motionsområde	40
Högslettens friluftsliv- och motionsområde	40
Höga Kusten-leden	40
Stadens stränder	40
Kulturmiljö	40
Trafik och transporter.....	41

Gång och cykel	41
Parkeringar	41
SÄBRÅ	42
ÖARNA	43
HÄGGDÅNGER	44
STIGSJÖ	45
HÖGSJÖ	46
VIKSJÖ	47

DEL 3 RIKSINTRESSEN, MILJÖ OCH HÄNSYN

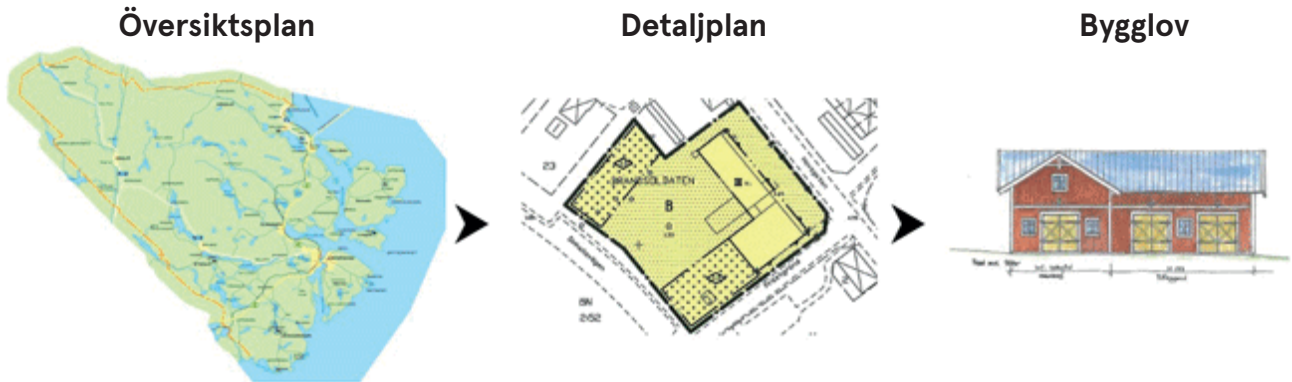
RIKSINTRESSEN OCH LOKALA VÄRDEN	49
Vad är ett riksintresse?	49
Rennäring	49
Vindbruk	49
Yrkesfiske	49
Friluftsliv	50
Naturvård	50
Skyddad natur i Härnösand	50
Naturreservat.....	50
Strandskydd	50
Generellt strandskydd	50
Utökat strandskydd	50
Riksintressen naturvård	51
Kulturmiljövård	52

Fornlämningar.....	53
Byggnadsminnen i Härnösand.....	53
Kulturmiljövård – Lokalt värdefulla områden	53
Kulturmiljövård – Riksintresse områden	53
Kommunikationer	55
Härnösand central.....	55
Väg	55
Järnväg.....	55
Sjöfart.....	56
Totalförsvaret	56
MILJÖ OCH RISKER	57
Klimatförändringar	57
Områden för klimatanpassningsåtgärder.....	58
Ras, skred och erosion	58
Förorenad mark	58
Radon	59
Materialtäkter	59
Miljöfarliga verksamheter	59
Särskilda riskobjekt	59
Kemikalieverksamheter.....	59
Bensinstationer	60
Skjutfält	60
Miljö kvalitetsnormer	60
Vatten	60
Luft.....	60
Buller	61

Vad är en översiktsplan?

I översiktsplanen beskriver vi på vilket sätt som Härnösands kommun bör utvecklas för att forma ett framtida samhälle där människor mår bra och fler väljer för att bo, leva och verka.

Den översiktliga planeringen styrs av Plan- och bygglagen och med stöd från Miljöbalken. Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens geografi.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men ger invånare, näringsliv och myndigheter vägledning i hur kommunen kommer att ställa sig till viktiga frågor inför framtiden. Översiktsplanen är även det främsta underlaget i arbetet med till exempel detaljplaner och bygglov.

Enligt PBL ska en översiktsplan bland annat:

- ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön
- ge vägledning i hur mark- och vattenområden ska användas
- ge vägledning i hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras

Men översiktsplanen ska även ta hänsyn till statliga intressen som exempelvis riksintressen.

NUVARANDE ÖVERSIKTSPLAN MED TILLÄGG

Härnösands översiktsplan 2011–2025 tillsammans med de två tematiska tilläggen: *Vindkraft i Härnösand 2013* och *Landsbygdsutveckling i strandnära läge 2015* kommer att ersättas av den nya kommunövergripande översiktsplanen 2040.

Framtagande

Processen för att ta fram en översiktsplan är lång och innehåller flera tillfällen där myndigheter, föreningar och invånare kan delta för att forma förslaget på översiktsplan. Projektet planeras att pågå 2019 - 2022.

UTREDNING

Under utredningsskedet genomfördes flera dialoger med andra myndigheter, föreningar och invånare för att samla kunskap om hur framtidens Härnösand ska planeras.

SAMRÅD

Under samrådsskedet presenteras ett förslag på översiktsplan, där alla som vill får lämna synpunkter på förslaget. Efter samrådet kommer synpunkterna besvaras i en

samrådsredogörelse och ändringar genomförs i översiktsplaneförslaget.

GRANSKNING

Under granskningen ställs det ändrade översiktsplaneförslaget ut en sista gång innan det ska antas i kommunfullmäktige. Om det kommer in synpunkter som har en stor inverkan på förslaget, kommer de att inarbetas i handlingarna och förslaget ställs ut igen.

Ordlista

HEMAB Härnösands Energi och Miljö AB ett kommunalt bolag som har ansvar för b.l.a. vatten- och avloppsfrågor, uppvärmningsfrågor, energiproduktion och avfallshantering.

PBL Förkortning för plan- och bygglagen

VA Förkortning för vatten och avlopp, hanteras oftast som en del av teknisk försörjning.

BIOLOGISK MÅNGFALD Variationsrikenheten bland levande organismer av alla ursprung och i alla miljöer, såväl på land som i vatten, och de ekologiska sambanden som finns mellan organismerna.

BYGGLOV Tillstånd att bygga eller ändra byggnad. Bygglov krävs enligt plan- och

bygglagen vid yttre utformning och placering på tomt, ändrad användning, vissa anläggningar, skyltar m.m. Inom detaljplan medges bygglov om åtgärden stämmer med detaljplanen.

DAGVATTEN Regn-, spol- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor, eller på genomsläpplig mark via diken eller ledningar till sjöar och vattendrag, eller till reningsverk.

FÖRTÄTNING Nybyggnation inom eller i nära anslutning till tätort som bidrar till högre befolknings- och/eller bebyggelse-täthet i hela eller del av staden.

GRÖNA STRÅK Korridorer med grönska som gynnar spridning mellan två isolerade

livsmiljöer för arter och som samtidigt kan användas av människor för rekreation.

GRÖNSTRUKTUR All yta som inte är hårdgjord, exempelvis- parker och andra grönområden.

KULTURMILJÖ Den del av miljön som i större eller mindre utsträckning påverkas och formats av människan. Det kan exempelvis röra sig om bebyggelse, lämningar eller hela landskap.

MARKANVÄNDNING Den funktion ett geografiskt område har, utifrån hur marken används. Markanvändningen kan exempelvis vara grönområde eller bostadsområde.

Vision och strategi

Del 1 Översiktsplan

Samrådshandling

*"Att förutspå framtiden
tjugo år framöver är
svårt, men genom att
tillsammans enas om
vilka frågor som är
viktiga har vi kommit
en bra bit i arbetet med
att rita upp visionen om
framtidens Härnösand. "*

Utgångspunkter

Utgångspunkter för översiktsplaneringen är kommunala mål- och styrdokument, som de mål, planer och program på regional och nationell nivå som har betydelse för en hållbar utveckling. I detta avsnitt redovisas ett urval av de viktigaste utgångspunkterna för den långsiktiga planeringen i Härnösand.

HÄRNÖSANDS TILLVÄXTSTRATEGI (2017)

Härnösands tillväxtstrategi är ett av kommunens styrande dokument vilket är framtaget i samarbete mellan Härnösands kommun, näringslivet och andra myndigheter.

Tillväxtstrategins målbild är: Den företagsamma staden med den personliga livsmiljön. För att uppnå målbilden finns de sex delstrategierna: Hållbarhet genomsyrar allt,

1. GEMENSAM KRAFT

2. UTBILDNING SOM GRUNDAR

3. FÖRETAGSAMHET

Gemensam kraft, Den personliga livsmiljön, Utbildning som grundar, Företagsamhet och Infrastruktur som basen för tillväxt. Tillväxtstrategin har varit en viktig utgångspunkt vid översiktsplanens framtagande och ska genomsyra hela dokumentet.

4. DEN PERSONLIGA LIVSMILJÖN

5. HÅLLBARHET GENOMSYRAR ALLT

6. INFRASTRUKTUR - BASEN FÖR UTVECKLING

VISIONEN – MITT HÄRNÖSAND 2040

Visionen för Härnösands långsiktiga utveckling är en del i arbetet med översiktsplan 2040. Den är utarbetad kommunkoncernövergripande och sätter ton och riktning

för det kommande arbetet med att forma framtidens Härnösand. Visionen visar på att Härnösand fram till år 2040 ska verka för att vara:

Nära och välkomnande	Företagsamt och framåtsträvande	Kretsloppsfrämjande och förnybar	Multifunktionellt och multikulturellt
<ul style="list-style-type: none"> • Sammanhållen • Livskraftig • Levande • Trygg	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalt • Företagsamt • Kreativt • Visionärt	<ul style="list-style-type: none"> • Självförsörjande • Energieffektivt • Cirkulärt centrum • Klimatanpassat	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibelt • Kunskapscentrum • Kulturfrämjande • Infrastruktur

1. NÄRA OCH VÄLKOMNANDE

I Härnösand är alla välkomna och kan hitta sin personliga livsmiljö. Här har både besökare och invånare nära till varandra, till våra sju kommundelar, **kranskommuner** och resterande delar av landet genom en infrastruktur som är basen för utveckling.

2. FÖRETAGSAMT OCH FRAMÅTSTRÄVANDE

I Härnösand är vi stolta över våra framgångar och alla är engagerade och företagsamma – på egen hand eller med gemensam kraft, i företag, organisationer och nätverk. Möten mellan människor leder till kreativitet, nytänkande och utveckling.

3. KRETSLOPPSFRÄMJANDE OCH FÖRNYBART

I Härnösand lever vi som vi lär och visar vägen till ett samhälle där människan är i balans med miljön. All utveckling genomsyras av hållbarhet och gemensamt engagemang för en robust vardag.

4. MULTIFUNKTIONELLT OCH MULTIKULTURELLT

I Härnösand planerar vi med ekosystemets alla tjänster i tanken för en levande kommun som har flera syften, för både människa och miljö. En kulturell infrastruktur skapar förutsättningar för ett kulturliv med mångfald och dragningskraft som lyser starkt i samhällsbygget och i möten med människor. Utbildning som grundar föder ett kunskapscentrum med bredd och spets.

Relaterande planer och program på lokal nivå:

- Översiktsplan 1992
- Översiktsplan 2011-2025
- Planeringsunderlag Vindkraft (tidigare tematiskt tillägg)
- Planeringsunderlag Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (tidigare tematiskt tillägg)
- Trafikprogram 2015-2050
- Avfallsplan 2018-2020
- Grönplan 1998
- Gestaltungsprogram 2019
- Tillväxtstrategi 2017
- Klimatplan 2017-2020
- Klimatanpassningsplan (under framtagande)
- Kulturplan (under framtagande)
- Bredbandspolicy 2014-2020
- Bostadsförsörjningsprogram 2017-2022
- VA-Plan (under framtagande)
- Friluftspan (under framtagande)

Relaterande planer och program på regional nivå:

- Regional utvecklingsstrategi 2030 och tillhörande handlingar, exempelvis:
  - Trafikförsörjningsprogram
  - Regional transportplan
  - Energi- och klimatstrategi
  - Besöksnäringstrategi
  - Smart specialiseringsstrategi
  - Kulturarvsprogram
  - Regional vattenförsörjningsplan
- Utvecklingsinriktning för Sundsvallsregionen (under framtagande)

Nationellt, EU och internationellt:

Översiktsplanen kommer inte att översiktligt redogöra för hur kommunen hanterat nationella och internationella måldokument. Det innebär inte att de aktuella målen, planerna och programmen inte hanteras utan att det sker som en integrerad del av planprocessen.

Hållbar utveckling - genomsyrar allt

Härnösands kommun har som övergripande mål att vara en ledande miljökommun med ett aktivt omställningsarbete till en fossilfri ekonomi.

All utveckling i Härnösand ska präglas av hållbarhet och genomföras med gemensam kraft för att bekämpa klimatförändringarna. Med kunskap ska vi utvecklas och skapa ett hållbart samhälle och en hållbar framtid. Då är vi också med och bidrar till att de nationella och globala målen nås.

Vårt klimatlöfte är att leva som vi lär och visa vägen till den framtida vardagen i Härnösand, med mål om ett klimat där människan är i balans med miljön senast år 2045. I klimatplanens prioriterade insatsområden finns flera inriktningar för åtgärder.

GLOBALA MÅLEN - AGENDA 2030

FN har antagit 17 globala mål och en agenda för att nå ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Världens länder ska fram till år 2030 gå mot en hållbar, rättvis och jämlik framtid utan fattigdom och hunger. Samtliga mål är odelbara och vägledande för en hållbar samhällsplanering för Härnösands kommun.

Vid framtagande av översiktsplanen har några av de globala målen utpekats som extra viktiga för att nå visionen – Mitt Härnösand 2040. Läs mer om hur översiktsplanen har haft en inverkan på att nå agenda 2030 målen i hållbarhetsbedömningen.

Förutom de globala målen så har två av de nationella miljömålen inkluderats särskilt i arbetet med översiktsplanen. Generationsmålet och målet god bebyggd miljö.

Generationsmålet – miljöarbete för kommande generationer

”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”.

Utvecklingen av Härnösand ska ha framtida generationer i åtanke och skapa ett samhälle som vi med stolthet kan lämna över till våra barn och barnbarn.

God bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska vara en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska placeras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas”.

Härnösand ska eftersträva en god vardagsmiljö för invånare och besökare genom närhet till olika typer av service, bra bostadskvalitet och möjligheter till en god fritid och en tilltalande utemiljö där grönsstrukturen står i fokus.

OLIKA PERSPEKTIV

Arbetet med översiktsplanen har haft ambitionen att inkludera från nedan presenterade perspektiv. Vid efterföljande planering kan dessa behöva kompletteras, beroende på platsens förutsättningar, målgrupp och behov.

- Folkhälsoperspektiv
- Jämställt och intersektionellt perspektiv
- Tillgänglighetsperspektiv
- Barnperspektiv
- Besöksperspektiv

Regionala samband

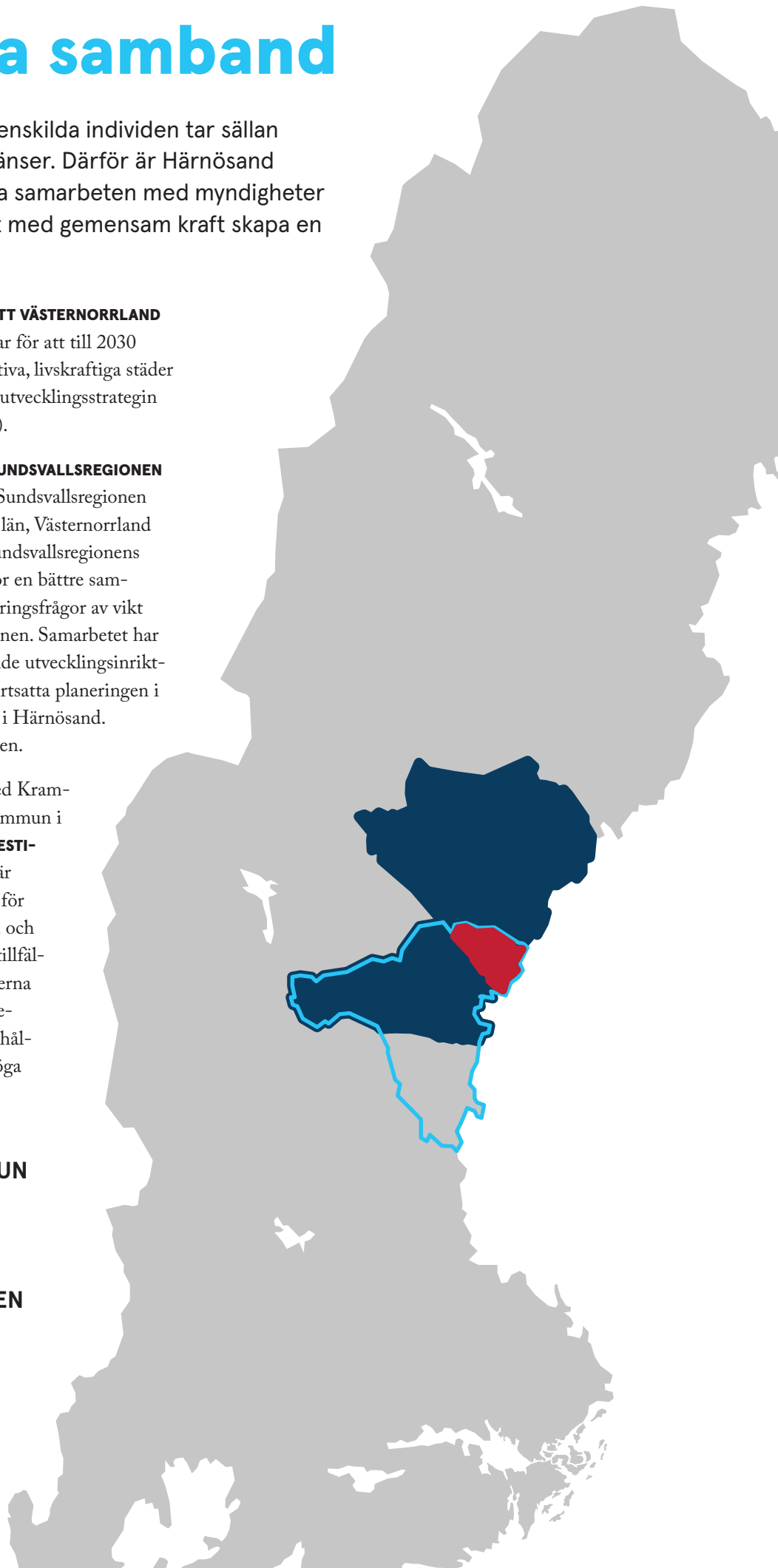
Den fysiska miljön och den enskilda individen tar sällan hänsyn till administrativa gränser. Därför är Härnösand delaktig i flera betydelsefulla samarbeten med myndigheter och grannkommuner för att med gemensam kraft skapa en hållbar framtid.

Härnösands kommun är en del av **ETT VÄSTERNORRLAND** som genom sin naturkraft samarbetar för att till 2030 skapa en växande region med attraktiva, livskraftiga städer och landsbygder (Läs den regionala utvecklingsstrategin på Region Västernorrlands hemsida).

Härnösands kommun är en del av **SUNDSVALLSREGIONEN** med Sundsvall som regional kärna. Sundsvallsregionen består av 6 kommuner och två olika län, Västernorrland och Gävleborg. I samverkan med Sundsvallsregionens kommuner skapas förutsättningar för en bättre samhällsplanering genom att lyfta planeringsfrågor av vikt för alla kommuner i Sundsvallsregionen. Samarbetet har resulterat i en gemensam övergripande utvecklingsinriktning som ligger till grund för den fortsatta planeringen i Sundsvallsregionen men även lokalt i Härnösand. Läs mer i underlag till översiktsplanen.

Härnösands kommun samverkar med Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsviks kommun i destinationsbolaget **HÖGA KUSTEN DESTINATIONSUTVECKLING**. Bolagets mål är att skapa de bästa förutsättningarna för boende och besökare i Höga Kusten och att till år 2025 skapa 800 nya arbetstillfällen inom besöksnäringen. Kommunerna samarbetar även kring samhällsplaneringsfrågor för att skapa en sammanhållen och hållbar destination inom Höga Kusten.

- **HÄRNÖSANDS KOMMUN**
- **VÄSTERNORRLAND**
- **SUNDSVALLSREGIONEN**

PLANFÖRSLAG FÖR UTVECKLING

Del 2 Översiktsplan

Samrådshandling

I det här avsnittet presenteras planförslaget det vill säga förändringar i Härnösands mark- och vattenanvändning fram till år 2040. Avsnittet inleds med en utvecklingsinriktning som visar funktionella stråk och riktningar för utvecklingen av den fysiska miljön. Därefter presenteras kommunövergripande riktlinjer och ställningstaganden för kommande samhällsplanering samt vad som är viktigt att beakta för att uppnå en hållbar utveckling till 2040. Slutgiltigt presenteras förändringar och utveckling för respektive kommundel i Härnösand.

Utvecklingsinriktning - 2040

HÄRNÖSANDS KOMMUN

- SJU PERSONLIGA LIVSMILJÖER

Härnösand är indelad i sju kommundelar: Härnösands tätort, Häggdånger, Säbrå, Stigsjö, Viksjö, Högsjö och Öarna (som innefattar Åbord, Lungön och Hemsön). Kommundelarna bildar tillsammans helheten Härnösands kommun, men bidrar enskilt med olika karaktär, styrkor och behov. Dessa ska uppmärksammas och kommundelarna stärkas genom fler boendemiljöer, verksamheter och möjligheten att arbeta och verka i sin kommundel.

KOMMUNDELSCENTRUM

Fem av sju kommundelar har ett kommundelscentrum vilket fungerar som en lokal marknad för boende och besökare till kommundelen. Här uppstår möten mellan människor och över generationer. Här ska det finnas tillgång till service, samordning och omsorg men även som transportnod genom byten mellan olika transport- och trafikslag. I kommundelarna Öarna och Häggdånger ska samförläggning av framtida service, verksamheter och tätare bebyggelse etablera ett kommundelscentrum.

CENTRALA HÄRNÖSAND

För Härnösands tätort är kommundelscentrum "Centrala Härnösand", som även är kommunens centralort. Här är det särskilt viktigt att den upplevda närheten bibehålls genom att utveckla området som en sammanhållen enhet med gångavstånd mellan viktiga målpunkter. Mångfunktionell bebyggelse ska eftersträvas med exempelvis bostäder, verksamheter och kontor för att befolka kvarteren under fler timmar på dygnet. Offentliga platser ska värdas högt och liv mellan husen ska eftersträvas.

REGIONAL KÄRNA

Till den regionala kärnan Sundsvall har effektiva och hållbara tt prioriterats men även nya boendemiljöer i anslutning till kommunens transportnoder. Gemensam samhällsplanering tillsammans med Sundsvallsregionens kommuner har skapat en sammanhållen och hållbar region.

KOMMUNIKATIONER

Härnösand Central är den primära transportnoden i Härnösands kommun. All planering ska utgå från att Härnösand central är det första mötet med kommunen för besökare. Kommunikationer till, från och inom Härnösands kommun är basen för utveckling. Men kommunikationsmöjligheterna har blivit fler och hållbara transportsätt som gång-, cykel- och tågtrafik har prioriterats särskilt.

STÖRRE BESÖKSMÅL

Många små och unika besöksanledningar har skapat en helhet som gör destination Härnösand till ett självklart stopp för besökare till Västernorrland och Höga Kusten. Dessa ska uppmärksammas som en viktig del av helheten och nya uppmuntras att utvecklas. Stora besöksmål som Västanåfallet, Smitingen, Hemsön och Vårdkasen ska särskilt utvecklas för besökare och fler säsonger.

VANDRINGSLED

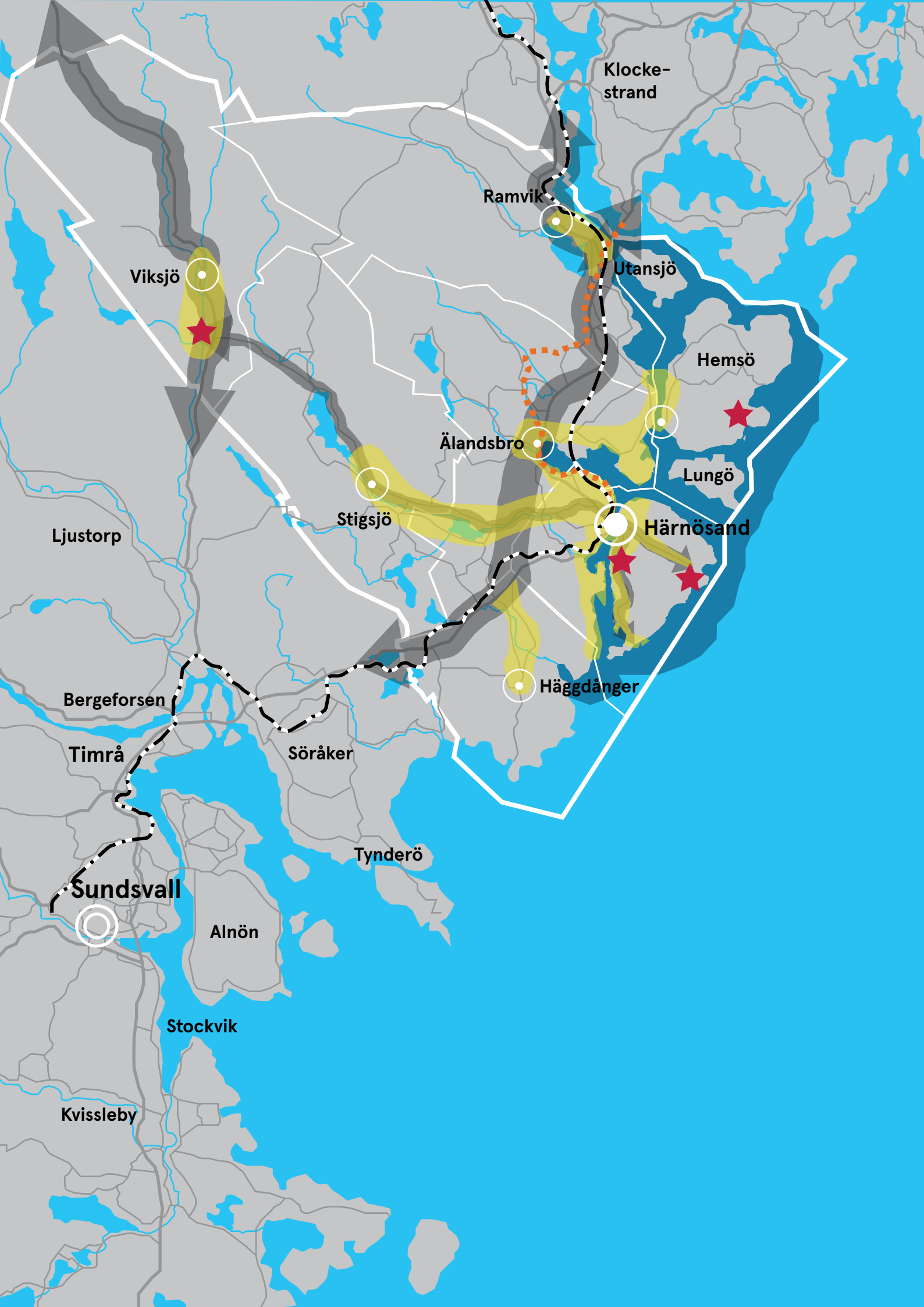
Ett gång-, cykel- och rekreationsstråk är utvecklat mellan Härnösand Central, Ålandsbro kommundelscentrum och Mörtsal i Högsjö kommundel för att ansluta Höga Kusten-leden. I anslutning till leden uppmuntras service, faciliteter och nya besöksmål.

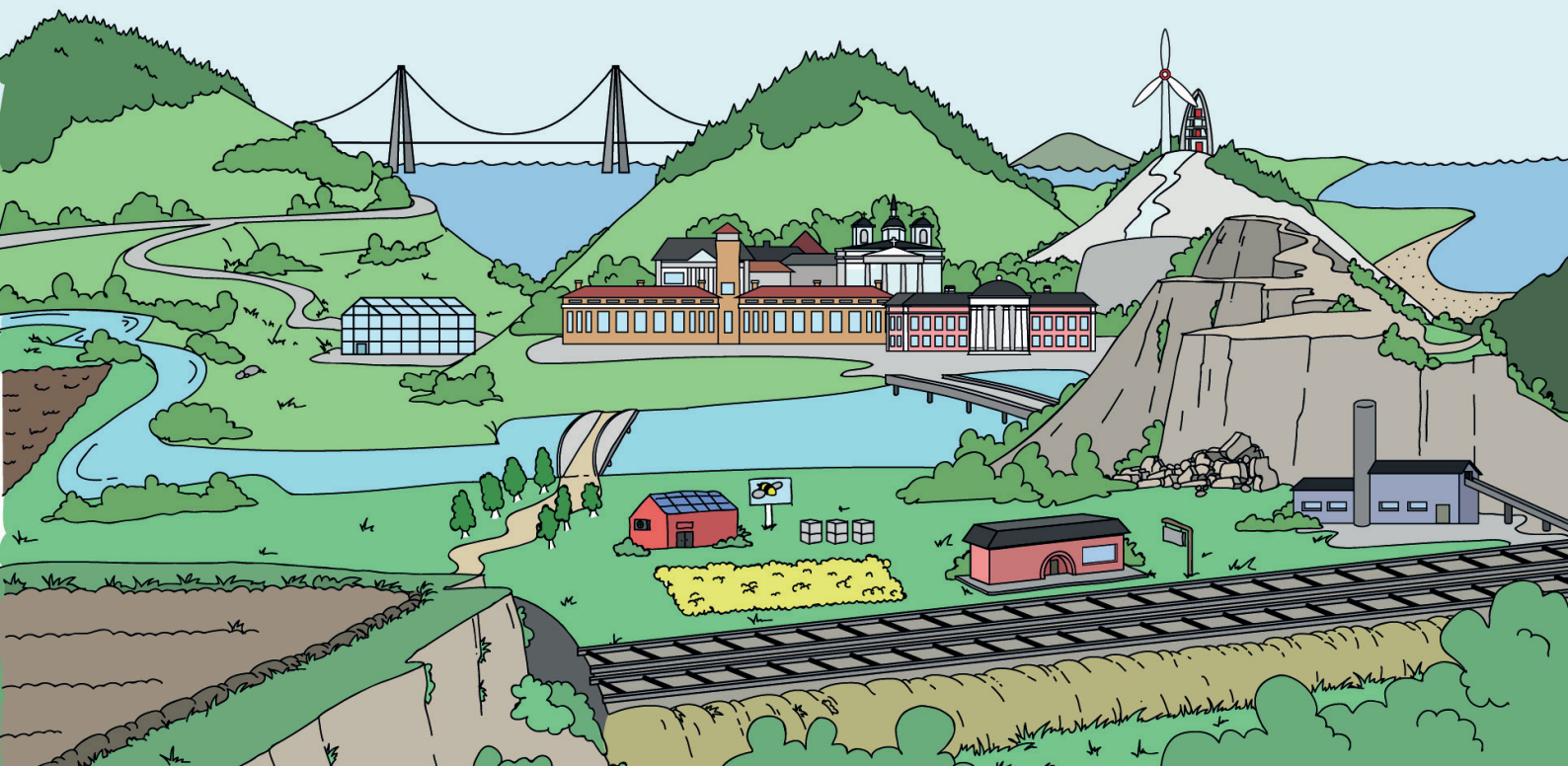
VATTENOMRÅDET

Trafiken har ökat i kustområdet och allt fler väljer att färdas till Härnösand och Höga Kusten via vattnet. Befintliga landstigningsplatser har utvecklats och möjliggjort för byten mellan olika trafikslag alternativt möjliggjort för faciliteter, service eller besöksmål som ökat attraktionskraften.

UTBYGGNAD SINRIKTNING

I dessa riktningar har fler personliga livsmiljöer och verksamheter utvecklats och förstärkt befintliga bostadsområden och bebyggelsestråk.

Kommunövergripande

I det här avsnittet presenteras kommunövergripande riktlinjer för utveckling. Riktlinjerna ska vara en utgångspunkt för all samhällsplanering. Ställningstaganden är inte juridiskt bindande, men är mycket viktiga då de anger i vilken riktning som kommunen ska utvecklas.

BOSTADSFÖRSÖRJNING

Härnösands kommun har ansvar för att tillgodose den framtida bostadsförsörjningen samt att skapa förutsättningar för alla våra invånare att leva i bra bostäder. I linje med befintligt bostadsförsörjningsprogram (2017-2022) ska Härnösand verka för 3000 nya bostäder fram till år 2035, vilket översiktsplaneringen har omvandlat till ett befolkningsmål på 30 000 invånare till år 2040.

Ett ständigt föränderligt samhälle kräver en flexibel och långsiktigt hållbar bostadsplanering. Samhällsförändringar som exempelvis en utbyggnad till dubbelspår på Ostkustbanan påverkar in- och utflyttningen till kommunen genom att den skulle underlätta arbetspendling till kringliggande arbetsmarknadsområden. I översiktsplaneringen tar kommunen hänsyn till dessa förändringar genom att uppmuntra till bebyggelse- och verksamhetsutveckling genom att visa på en förändrad markanvändning. Ställningstaganden visar på hur förändringarna ska genomföras och vad som är viktigt att beakta.

Härnösands kommun har liksom riket som helhet en åldrande befolkning. I kommundelarna utanför tätorten blir detta särskilt tydligt. Det kräver eftertanke och extra insatser ur ett bostadsförsörjningsperspektiv. De invånardialoger som gjorts i arbetet med översiktsplanen visar på att många vill kunna bo kvar i sin kommunal oavsett ålder, samtidigt som hemvändare och barnfamiljer vill kunna flytta tillbaka dit. Detta ska beaktas som en möjlighet att främja inflyttning genom att utforma och skapa nya former av boenden som öppnar upp och skapar rörelse på bostadsmarknaden.

I planeringen ska även framtida generationers behov beaktas vilket innefattar barns uppväxt- och läromiljöer. Bostadsförsörjningen ska fokusera på barnfamiljer specifikt vid planeringen för kommundelarna Härnösands tätort, Häggdånger, Stigsjö, Älandsbro och Högsjö för att stärka elevunderlaget och möjligheten att hålla en hög kvalitet på skola och förskola.

Invånardialogerna visar även på att allt fler vill ha ett nära liv. Det ska vara nära till vatten, hav och friluftsområden, men också till andra invånare, transportmöjligheter och service. Detta har fått genomsyra framtagandet av översiktsplanen, men ska även beaktas vid efterföljande planering. Översiktsplanen visar på utvecklingsområden för bebyggelse som omfattar stora markarealer. Områdena kommer beroende på omfattning av utbyggnad att tillgodose behovet av bostäder för 30 000 invånare till 2040.

Ställningstagande

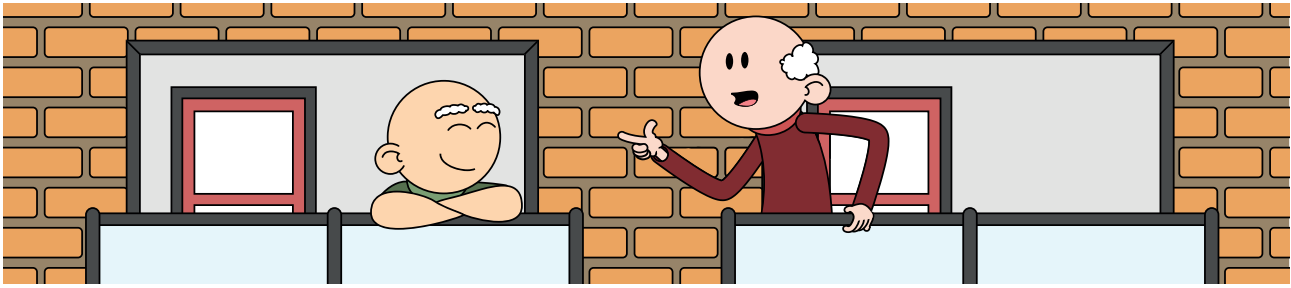
- Vilken typ av bostäder som planeras ska alltid utgå från befolkningsprognoser, platsens förutsättning samt i dialog med invånarna.
- Bostadsförsörjningen ska verka för ett varierat utbud, möta förändrade boendemönster och uppmuntra bebyggelse utanför tätorten.
- Vi ska verka för trygghet och tillgänglighet, genom tillgång till hiss och andra tillgänglighetsskapande åtgärder, liksom utveckling av kollektivtrafiknära bostäder och prioritering av gång- och cykelvägar.
- Barnens perspektiv ska prioriteras i bostadsförsörjningen för att skapa goda uppväxtmiljöer för barn.

Att göra

- Ta fram en ortsanalys över Härnösands kommundelar.
- Inventera och se över obebyggda detaljplaner.
- Ta fram en strategi för framtida utveckling av boende, äldrevård och omsorg i kommundelarna.

Läs mer

- Härnösands kommuns bostadsförsörjningsprogram (2017-2022)
- Rädda barnens hemsida, sök på barnkonventionen

BEBYGGELSE

I översiktsplanen hanteras ny bebyggelse på olika sätt beroende på platsens förutsättningar och behov, men även avstånd till exempelvis transportstråk. Markanvändningen utgår från utvecklingsinriktningens utpekade bebyggelsestråk och bryter ned dessa i:

- **SAMMANHÄNGANDE BOSTADSBEBYGGELSE** - Till viss del bebyggda områden som kan kompletteras med fler bostäder för att skapa sammanhängande stråk.
- **MÅNGFUNKTIONELL BOSTADSBEBYGGELSE** - Tätare bebyggelseområden som kan innefatta verksamheter, service och andra ändamål.
- **BEBYGGELSEUTVECKLINGSSOMRÅDEN** - Områden som ska förberedas för mer omfattande bebyggelseutveckling och därför måste utredas och samspela med all annan planering. Läs mer om dessa under del 2 - kommundelarna.
- **LIS-OMRÅDEN** - Läs mer på sida 19.

ETT NÄRA LIV

Närheten i Härnösands kommun är en styrka som ska förstärkas genom att i första hand planera för utveckling av bebyggelse i anslutning till befintliga stråk. Därför utpekas ny bebyggelse inom eller i anslutning till Härnösands tätort, i anslutning till kommundelscentrum eller viktiga transportleder.

Ställningstagande

- Skapa mark- och planberedskap i utvecklingsområden för att underlätta för ny bebyggelse.
- Miljömässigt hållbart byggande ska främjas genom information, incitament och dialoger med berörda aktörer.
- Återbruk av befintliga byggnader ska eftersträvas som ett komplement till nya etableringar.

LIVET MELLAN HUSEN

Samhällsplaneringen i Härnösand ska uppmuntra människor att vistas i det offentliga rummet och vara delaktiga i utformningen av det. Det kan exempelvis ske genom att skapa spännande besöksmål och mötesplatser eller genom att aktivt planera för sammanhållna cykel- och gångstråk och stimulera att de används.

Ställningstagande

- Grönstrukturen ska prioriteras lika högt som bebyggelsestrukturen för att skapa attraktiva livsmiljöer.
- Planeringen ska skapa förutsättningar för levande miljöer mellan husen som upplevs som trygga, tillgängliga och tilltalande för invånare och besökare.
- Fler gemensamhetsytor och mötesplatser ska utvecklas i rekreativstråk, bytespunkter eller där det finns ett behov.

Att göra

- En översyn av allmänna platser i Härnösands tätort och kommundelscentrum som kan tillskapas nya värden eller gemensamma ytor.

DAGVATTEN

Dagvatten är det vatten som rinner från hårdgjorda ytor i bebyggelse, exempelvis regnvatten som inte kan infiltrera i marken. Vid ett förändrat klimat är det här extra viktigt att hantera tidigt i planeringen då stor belastning på våra avloppssystem kan leda till översvämningar som påverkar infrastruktur, människa och miljö. Dagvattnet kan skapa mervärden genom öppna lösningar som dammar eller bäckar i nya bostadsområden.

Ställningstagande

- Möjligheten till lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) ska alltid övervägas vid exploatering eller detaljplanering.
- Vid planering av ny bebyggelse ska avrinningen av dagvatten hanteras för att inte skapa negativa följd effekter för kringliggande bebyggelse.
- Grönstruktur ska uppmuntras som ett verktyg för att hantera dagvatten och samtidigt skapa mervärden för kringliggande miljö.

Läs mer

- VA-guidens hemsida, sök på dagvatten.
- Naturvårdsverkets analys av kunskapsläget för dagvattenproblematiken, 2017. Ärende: NV-08972-16

KLIMATANPASSNING AV BEBYGGELSE

Förändrade klimatförhållanden innebär främst konsekvenser som ökade nederbörds mängder, värmeböljor och stigande temperaturer. Vid ökad nederbörd ökar risken för översvämningar och att föroreningar sprids. Ökad nederbörd kan även försämra jordens stabilitet och öka risken för ras och skred i känsliga områden.

Möjligheten att hantera översvämningar får inte byggas bort och all planering och tillståndsgivning måste ta hänsyn till eventuella översvämningso mråden. Det behöver finnas ytor som är planerade för att ta hand om vatten, gärna mångfunktionella ytor som kan användas till andra ändamål när de inte är översvämmade.

Ställningstagande

- Stabilitetsutredningar ska göras vid planläggning och där behov finns vid nybyggnation.
- Vid ny bebyggelse ska avledning av vatten utredas hela vägen till vattendrag, sjö eller hav som tar emot dagvatten. Principen är att förtätning eller ny bebyggelse inte ökar den sammanlagda belastningen till befintligt dagvattensystem.
- Låglänta områden ska i första hand användas för mindre känsliga ändamål än bostäder.
- Vid ny bebyggelse i nära anslutning till sjöar och hav ska framtida vattennivåer beaktas.

Att göra

- Ta fram riktlinjer för höjdsättning av bebyggelse utifrån ett förändrat klimat och geografi.

LANDSBYGDsutveckling I STRANDNÄRALÄGE (LIS)

Landsbygdsutveckling i strandnära läge innebär att kommunen kan peka ut områden i översiktsplanen som är lämpliga för bebyggelseutveckling som kan gynna våra kommundelar (Miljöbalken 7 kap. § 18d-e). Syftet med att peka ut LIS-områden är att styra exploateringen till de platser där ny bebyggelse, verksamheter eller anläggningar anses lämpliga och kan bidra till välmående kommundelar.

Kommunens områden för Landsbygdsutveckling i strandnäralägen pekades ut 2012 och sedan dess har ingen påtaglig utveckling skett. När översiktsplanen nu revideras tas fyra av områdena bort då detaljplaner redan utarbetats för området.

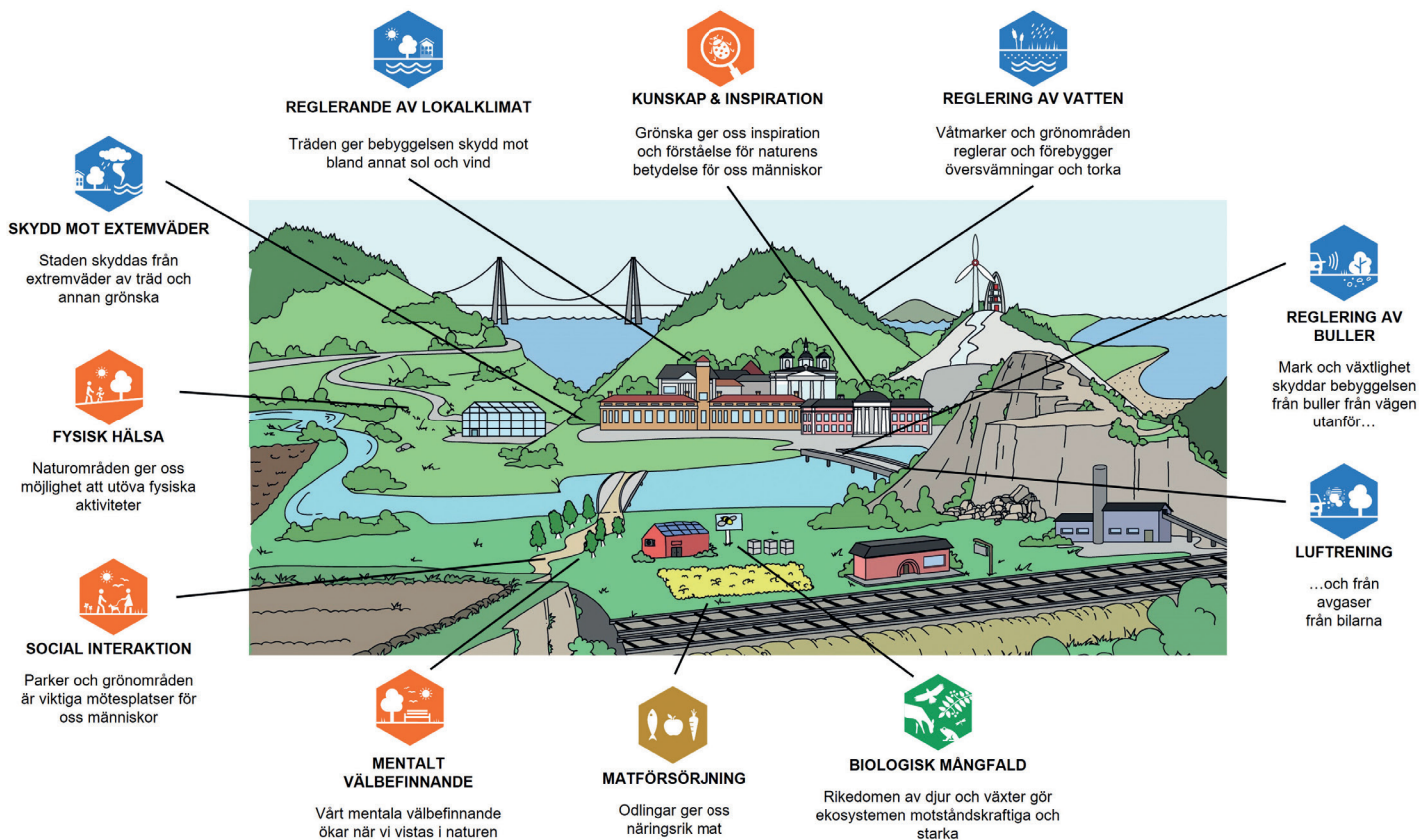
Ta hänsyn till

- Vid påtaglig utveckling ska statusklassningen av vattenförekomster beaktas (Läs mer på VISS).
- I utpekade LIS-områden i anslutning till vattenskyddsområden ska hög skyddsnivå gälla för vatten och avlopp (revidering från tematiska tillägget).

Läs mer

- Underlaget "Landsbygdsutveckling i strandnära läge", 2012. (tidigare tematiskt tillägg)

PARKER OCH GRÖNOMRÅDEN

Parker och grönområden är viktiga för att skapa en personlig livsmiljö. Grönområden fyller många funktioner, till exempel som rekreationsområden, för god luftkvalitet, för att säkra biologisk mångfald och för att säkerställa kulturhistoriska värden. Tillgången till grönområden är av stor betydelse för människors psykiska och fysiska hälsa. I ett beredskapsperspektiv är dessa platser särskilt viktiga, genom att vara gröna mötesplatser och naturupplevelser i närheten av bostadsområden.

Det är viktigt att identifiera den gröna strukturen så att den, precis som annan infrastruktur, kan ligga som underlag vid kommunens samhällsplanering. I Härnösand ska sammanhängande grönstruktur vara lika viktig som sammanhängande trafikstråk. I enlighet med befintliga grönplan behöver Härnösands tätort kompletteras med fler grönytor och förbättrad gröninfrastruktur som binder samman befintliga grönområden.

Härnösand har flera olika tillvägagångssätt vid förvaltningen av grönområden och parker för att verka för en ökad biologisk mångfald. Detta goda arbete ska upprätthållas och ges förutsättningar att innefatta fler metoder och områden.

EKOSystemTJÄNSTER

Ekosystemtjänster är ett planeringsverktyg som visar på sambandet mellan naturen och samhällsekonomin. Det gör oss medvetna om att de flesta varor och tjänster som vi får från naturen är gratis, men att vi behöver värna

om dem för deras och vår överlevnad. En planering som räknar med de värden som vi idag ser som gratis skapar ett samhälle som är mer långsiktigt hållbart.

I Härnösand finns goda förutsättningar för att inkludera perspektivet av ekosystemtjänster i samhällsplaneringen.

Ställningstagande

- Gröna stråk för rekreation (promenad i park) ska utvecklas i Härnösands tätort.
- Vid planering av och kring grönområden ska de gröna sambanden uppmärksammas och förstärkas.
- Vardagsnära grönområden ska utvecklas till tillgängliga, trygga och attraktiva platser för kommunens invånare och besökare.

Att göra

- Uppdatera kommunens grönstrukturplan och inkludera grönytefaktorer och ekosystemtjänster som planeringsverktyg.
- Inventera och analysera behov av grönområden, parker och allmänna ytor i tätorten och kommun-delscentrumen.

Läs mer

- Härnösands kommuns Gestaltungsprogram (2019)
- Härnösands kommuns grönstrukturplan (1998)
- Boverkets hemsida, sök på grönytefaktorer

FÖRETAGSAMHET

Näringslivets företag och föreningar ska ges rätt förutsättningar och verktyg för att utvecklas. Goda förutsättningar för etablering och expansion genererar lust och engagemang för vidareutveckling. Det är detta engagemang som framför allt skapar fler arbetstillfällen, innovationer och nya företag.

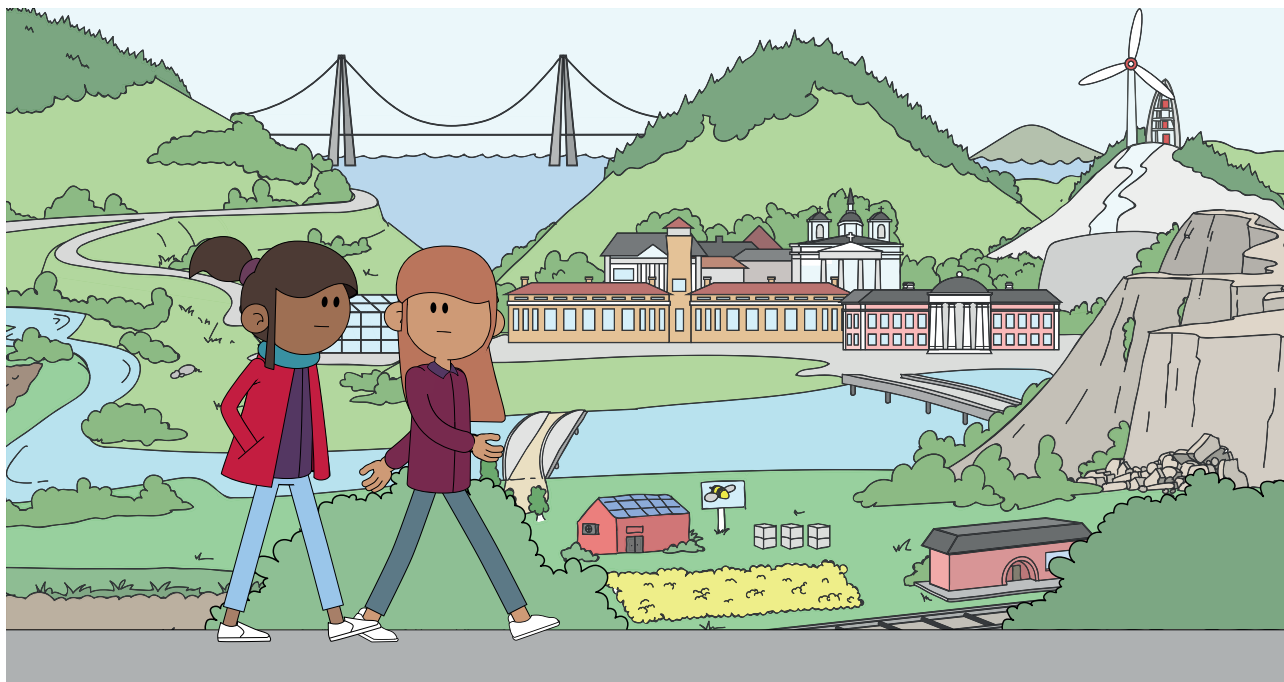
Företagsamheten stärks genom att arbeta med gemensam kraft och tillsammans planera samlokalisera av verksamheter som kan dra nytta av varandra på olika sätt. En god regional samverkan ska eftersträvas för att skapa en attraktiv och stark region som lockar nya etableringar och kan tillgodose framtida kompetensförsörjning. Pendlingsmöjligheterna måste fortsätta att utvecklas inom och utanför regionen för att skapa en större arbetsmarknad.

Här är det viktigt att samhällsplaneringen möter upp och skapar en samhällsstruktur som tillgodoser näringslivets

framtida behov. God samhällsplanering bidrar helt enkelt till att göra våra kommunelar företagsamma.

Ställningstagande

- Inom alla sektorer och näringar ska samarbete och synergieffekter uppmuntras och eftersträvas för ett hållbart näringsliv.
- Tillgänglig mark och färdiga detaljplaner ska finnas för att tillgodose framtida behov från näringslivet.
- Infrastrukturplaneringen ska möta framtida behov från näringslivet i Härnösand.
- Nya Ostkustbanans och Ådalsbanans utveckling ska vara en prioriterad utvecklingsfråga för framtida näringsliv för en utökad arbetsmarknad.

HANDEL OCH KOMMERSIELL SERVICE

Handeln är viktig för invånare och besökare till vår kommun. Den ger arbetstillfällen och ett bra utbud av varor och tjänster som stärker kommunens attraktivitet och bidrar till den personliga livsmiljön. Handelsområden eller enstaka butiker är viktiga målpunkter. Det innebär att de påverkar rörelsemönster och trafikflöden i vår kommun. Det är därför viktigt att ha ett helhetstänk och en

fungerande samplanering av verksamhets- och handelsområden och övrig samhällsplanering.

Kommersiell service innebär i Härnösand att inkludera hantverk, kreativa yrken och icke störande industrier till vår bebyggda miljö.

Ställningstagande

- Handeln ska på ett naturligt sätt integreras med besöksnäringen. Service och utbud ska passa både besökare och invånare.
- Vid befintliga och nya handelsplatser är tillgängligheten för gång-, cykel- och kollektivtrafik mycket angelägen.

- Ytkrävande handel ska lokaliseras på Saltviks industri- och verksamhetsområde.
- Ankaret och Saltviks handelskaraktärer ska förstärkas och komplettera centrumhandeln.
- Dagligvaruhandeln ska ses som en lokal marknad och vara närvarande i alla kommundelscentrum.

INDUSTRI OCH VERKSAMHETER

Det behövs särskilda områden för företag som på grund av exempelvis ett stort ytbehov, påverkan på omgivningen och olycksrisker måste ligga avskilt från övrig bebyggelse. I Härnösands tätort är Saltviks industri- och verksamhetsområde det prioriterade området för storskaliga etableringar.

I resterande kommundelar hänvisas utveckling av industri- och verksamheter till Ålandsbro kommundelscentrum, Ålands återvinningsanläggning, Utansjö bruk och Gustavsviks varv. Ur ett långsiktigt perspektiv är Antjärn ett möjligt utredningsområde för ytkrävande verksamheter och som transportnod.

Ställningstagande

- Utveckling av verksamheter och industri ska i första hand hänvisas till befintliga områden för att inte ta nya markområden i anspråk.
- Icke-störande industrier och verksamheter i närheten av bostäder kan finnas kvar eftersom de bidrar till en blandning av funktioner i området.
- Vid företags- och verksamhetsområden ska tillgängligheten för gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras.

BESÖKSNÄRING OCH TURISM

Besöksnäringen är en starkt växande bransch och Höga Kusten som destination har aldrig varit mer attraktiv. Härnösands kommun har många attraktiva besöksmål och en fördelaktig kombination av stad och stadsnära natur. Dessutom finns möjlighet att ta sig till vår destination med både direktflyg, båt, bil, tåg och buss. Genom att ha med besöksnäringens perspektiv i all samhällsplanering skapar vi en sammanhållen, tillgänglig och tydlig destination i Härnösand.

För att besöksnäringen ska kunna växa och Höga Kusten vara en hållbar destination med konkurrenskraft både nationellt och internationellt är det kommunövergripande samarbetet en förutsättning. De fyra kommunerna Härnösand, Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsvik äger gemensamt destinationsbolaget Höga Kusten destinationsutveckling, som är en viktig del i att driva den strategiska utvecklingen. Det är även av stor vikt att offentliga

och privata aktörer samarbetar nära för att nå gemensamma mål. Här är det näringslivsägda bolaget Höga Kusten Turism en viktig samarbetspart.

Ställningstagande

- Att skapa en sammanhållen, tillgänglig och tydlig destination i Härnösand genom att planera för prioriterade besökare. (Med prioriterade besökare menas att fokusera på några specifika målgrupper för att skapa en tydlig destination. Vilka som är prioriterade besökare bör tas fram i besöksnäringens strategi).
- All efterföljande planering bör ha ett besöksnäringensperspektiv utifrån ledstjärnan att det som är bra för besökarna är bra för invånarna.
- **Besöksnäringen i Härnösand ska utvecklas i samverkan med övriga kommuner i Destination Höga Kusten och kommunerna i Destination Sundsvall.**
- Strategisk planering och kommunikation ska sprida flödet av besökare och därmed undvika alltför hög belastning på enbart vissa specifika målpunkter och naturområden.
- Värna kulturhistoriska bebyggelsemiljöer, parkområden och kulturlandskap av betydelse för besöksnäringen.
- Möjligheterna till cykling, vandring och skidåkning ska värnas och inkluderas i utvecklingen av besöksnäringen.

Att göra

- Ta fram en besöksnäringensstrategi för Härnösands kommun.

ARELLA NÄRINGAR

Areella näringar är ett samlingsbegrepp för näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. Hit räknas exempelvis fiskerinäringen, jord- och skogsbruket.

De areella näringarna har historiskt varit viktiga och en grundförutsättning för utvecklingen av Västernorrland och Härnösand. Nationellt är näringarna fortsatt viktiga för vår självförsörjning, men de kommer att behöva följa den tekniska utvecklingen. Jordbruk och fiskerinäringen behöver exempelvis kompletteras med en industriell hållbar livsmedelsproduktion. Samverkan ska eftersträvas inom kommunens olika näringar för att dra nytta av varandra, stärka och utvecklas tillsammans.

FRAMTIDENS LIVSMEDELSINDUSTRI

Livsmedelsbranschen står inför en betydande förändring. Sveriges självförsörjningsgrad behöver öka markant, branschen måste bli mer hållbar och nya produktionstekniker behöver utvecklas. Det innebär stora möjligheter till tillväxt, ökad sysselsättning och forskning och utveckling (FoU). Allt i enlighet med den nationella livsmedelsstrategin.

Härnösand ser möjligheter i att långsiktigt utvecklas till Norra Sveriges centrum för foodtech och har skapat strategiska sammanhang som stärker utvecklingsområdet. Det finns bra möjligheter för etablering av till exempel landbaserade vattenbruk och odling av grödor i växthus utifrån nya tekniker. Utvecklingen kommer i likhet med annan storskalig verksamhet kräva stora markarealer, kraftfull energiförsörjning, bra logistiklösningar och avfallshantering. Därför hänvisas dessa till kommunens industri och verksamhetsområden.

JORDBRUK

Jordbruket spelar en viktig roll i att hålla våra landskap öppna, skapar förutsättning för en ökad självförsörjning och biologisk mångfald. För landsbygdsutvecklingen är det av största vikt att jordbruket ges rätt förutsättningar för att fortsatt bedriva sin verksamhet, vilket innefattar att begränsa mängden brukbar jordbruksmark som tas i anspråk för andra ändamål.

Läs mer under avsnittet: Natur – Jordbrukslandskapet.

Ställningstagande

- Livsmedelsproduktion, hantverk och djurhållning ska utvecklas tillsammans med besöksnäringen för att skapa nya besöksmål.

FISKERINÄRING

Härnösand bär på kulturarv och har kulturmiljöer som visar på en tid då fisket var centralt i vår kommun. Fisket som näring har minskat kraftigt sedan dess och mer övergått till ett fritidsintresse och en besöksanledning.

Fiskerinäringen delas ofta upp i yrkes- och fritidsfiske, där yrkesfisket till viss del är skyddat som ett riksintresse (läs mer under riksintressen). Precis som jordbruket behöver fiskerinäringen omvandlas för att möta framtida behov av självförsörjning.

SKOGSBRUK

Skogsindustrin är framstående och räknas som en framtidsnäring för Västernorrland. Härnösand ska skapa förutsättningar och stödja utvecklingen av skogen som en framtidsnäring. Inom fysisk planering handlar det i första hand om att hitta synergieffekter med andra branscher men även att skapa en infrastruktur som möter upp näringslivets framtida behov.

Ställningstagande

- Skogsbruk ska ske med försiktighet och hänsyn till det lokala friluftslivs-, djur- och växtlivet.
- Skogsbruket ska ges möjlighet att utvecklas genom god transportinfrastruktur.

FRILUFTSLIV, IDROTT OCH MOTION

Härnösands kommun är platsen som gör det enkelt att må bra. Här uppmuntras och får både invånare och besökare förutsättningar för ett nära liv med både rörelse och eftertanke.

FRILUFTSLIV

Friluftsliv är en av de vanligaste formerna av fysisk aktivitet. Friluftslivet har stor betydelse för psykiskt och fysiskt välmående och för folkhälsan som helhet liksom för förståelsen för miljö, djur- och naturliv. Det är därför viktigt att lämpliga områden för friluftsliv bevaras och görs tillgängliga inför framtiden. Frilufts- och naturområden ska vara en naturlig lek- och utbildningsmiljö för barn och unga och skapa förutsättningar för kunskap kring naturvård och miljö.

Många av kommunens natur- och friluftsområden får nya funktioner olika säsonger. Sommartid är våra vattenmiljöer välbesökta badplatser, kanotleder och fiskeområden. På vintern förvandlas de till välbesökta skridskoisar, skid- och skoterleder. Dessa förändringar ska inkluderas i vår planering av friluftslivet för att skapa platser och målpunkter som är användbara av många under hela året. Härnösands frilufts- och naturområden har olika identitet och karaktär, vilket ska beaktas vid utveckling och bevarande av dessa områden.

Organiserat friluftsliv återfinns i kommunens friluftsområden och naturreservat som innehåller skyltade vandringsleder med bänkar och grillplatser. Utöver dessa

platser finns viktig natur för friluftslivet som våra vardagsnära naturområden och vattenmiljöer.

Regionalt perspektiv

Västernorrlands och destination Höga Kustens besöksanledningar är till stor del våra vackra och värdefulla natur- och kulturmiljöer. Det är därför viktigt att ha ett regionalt perspektiv när det gäller att utveckla och bevara viktiga områden för friluftslivet.

Ställningstagande

- I Härnösand ska vi ha ett besöksnärligt- och ett regionalt perspektiv när friluftslivets utveckling planeras.
- Rekreations- och friluftsområdenas identitet och karaktär ska styrka dess utveckling och omfattning.
- Utvecklingen av kommunens rekreations- och friluftsområden ska ske i samråd med dess användare.
- Organiserade friluftsområden ska i första hand utvecklas i anslutning till gång-, cykel- och kollektivtrafikstråk för att vara tillgängliga för fler.

Att göra

- Ta fram Friluftsplan för Härnösands kommun

Läs mer

- Härnösands kommuns hemsida, sök på natur och friluftsliv.
- Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på naturreservat.

IDROTT OCH MOTION

I Härnösand ska det kännas roligt, motiverande och tryggt att delta i idrottsaktiviteter eller motionera på egen hand. För att det ska vara enkelt för många att ta sig till kommunens idrotts- och motionsområden behöver det i anslutning till dem finnas tillgång till kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk. Den hänsynen måste tas i framtida planering av trafikinfrastruktur.

Härnösands tätort och kommunelar ska utvecklas med spontanaktivitetsytor som uppmuntrar till rörelse, motion och idrott. Utomhusgym, skolgårdar och grönytor i anslutning till bostadsområden är exempel på platser som kan utformas i samarbete med invånare och näringslivet för att gynna och tilltala fler.

Ställningstagande

- Vid utveckling av idrottsplatser ska fokus vara: rörelse, motion, jämlikhet och tillgänglighet.
- Sametableringar tillsammans med näringslivet uppmuntras vid planering av stora arenor och idrottshallar.
- Spontanidrottsplatser ska eftersträvas i hela kommunen.
- Planerade områden för idrott och motion ska ligga i anslutning till gång-, cykel- eller kollektivtrafikstråk för att vara tillgängliga för fler målgrupper.
- Motions- och idrottsplatser ska utvecklas i samråd med användarna/föreningslivet.
- Större idrottsarenor och idrottshallar ska i första hand planeras på Höglättens idrottsområde. Detta för att skapa förutsättningar för synergier mellan olika aktiviteter och minimera transportbehovet.
- Samplanering tillsammans med kommunens skolor uppmuntras när det gäller lekparkar, spontan- och idrottsanläggningar.

Att göra

- Utveckla och bredda aktivitetsutbudet på idrottsområdena Höglätten, Vårdkasen och Bondsjöhöjden.
- Planera för en ny sporthall på Höglättens idrottsområde.

KULTUR

Kultur i dess vidaste mening handlar om vad som är viktigt för människor och samhällen. Om relationer, gemensamma minnen och upplevelser, men även identitet, historia och en känsla av platsens betydelse. Allt det som anses värdefullt att föra vidare till kommande generationer. Men kultur är även vårt sätt att ansluta det förflutna med nuet och nuet med framtiden genom att värna och inkludera kulturarv och kulturmiljöer i utvecklingen.

HÄRNÖSANDS SIMHALLAR

Simhallar och badplatser är viktiga mötesplatser samt spelar en central roll för folkhälsa och som lärmiljö för simkunnighet. Simhall finns i centrala Härnösand och i kommunelscentrumet Hälledal i Högsjö kommunedel.

BADPLATSER

Härnösand har många kommunala och privata badplatser som är lättillgängliga för många och som används under många delar av året. Badplatserna har en viktig funktion som mötesplats, men även för motion, lek och simkunnighet. Badplatserna i kommunen ska vid behov ges förutsättningar för att utvecklas för att tilltala fler.

Vågsurfing är populärt på många platser efter Härnösands kustband, men framförallt på smitingen. En aktivitet som drar surfare och betraktare från stora delar av landet vid rätt förutsättningar. Ett värde som ska beaktas och uppmuntras genom samförläggning av exempelvis faciliteter eller för utvecklingen av besöksnäringen.

Ställningstagande

- Den fysiska planeringen värna om och förbättra tillgängligheten till välbesökta vattenområden och badplatser.
- Ett flersäsongsperspektiv ska appliceras när badplatser och liknande områden i kommunen planeras och utvecklas.

I Härnösand är kulturella och kreativa näringar en tillväxt- och utvecklingsfaktor, det är därför av vikt att tillgodose behov som funktionella arenor och mötesplatser, men även att låta dessa näringar inkluderas som ett perspektiv av näringslivet i Härnösand.

KONSTNÄRLIG GESTALTNING I DEN OFFENTLIGA MILJÖN

I Härnösand ska besökare och invånare kunna få betydelsefulla konstupplevelser i sin vardag. Det är därför av vikt att kulturen inkluderas i utformningen av den offentliga miljön, framför allt i Härnösands tätort, kommundelscentrum och vid viktiga mötespunkter.

Med offentlig konst kan vi skapa rumslighet, trivsel, vila och monumentalitet men även utmana, ge perspektiv, provocera och väcka känslor hos betraktaren. I enlighet med Härnösands kulturprogram ska vi avsätta medel för konstnärlig gestaltning vid utvecklingen av den fysiska miljön.

Ställningstagande

- Kulturen ska ses som en värdeskapare och identitetsstärkare i all samhällsplanering.
- Den fysiska planeringen och lovgivande ska uppmuntra till kultur i den offentliga miljön, särskilt där mötesplatser stärks eller skapas.
- Kulturella inslag och konstnärlig förnyelse ska uppmuntras, exempelvis i form av temporära utställningar och tillfällig arkitektur i den fysiska miljön.
- Vid omvandlings/utvecklingsprojekt av den fysiska miljön ska minst en procent av den totala budgeten avsättas för konstnärlig utsmyckning/gestaltning.
- Representation och mångfald av samhällsgrupper och berättelser ska inkluderas i valet av offentlig konst.

Att göra

- Analys av representationen i den offentliga konsten i Härnösands kommun.

Läs mer

- Härnösands kulturprogram (under framtagande)

BIBLIOTEK

Kommunens bibliotek är viktiga kulturarenor och mötesplatser för kunskap, studier och samhällsinformation. Här ska alla individer känna sig inkluderade och ha möjlighet till livslångt lärande. Det är därför viktigt att bevara de befintliga biblioteken, men också att utveckla dem så att de blir mer flexibla och anpassade efter framtida behov. Att biblioteken i kommundelarna kan erbjuda externa arbetsplatser är till exempel en förutsättning för att minimera behovet av resande till tätorten.

Särskilt viktig är satsningen på att öka invånarnas digitala delaktighet genom kurser och handledning. Behovet av hjälp och stöd ökar i takt med den tekniska och digitala utvecklingen och kommer att vara ett fortsatt prioriterat verksamhetsområde för biblioteken.

Ställningstagande

- Biblioteken ska vara tillgängliga och multifunktionella för att tillgodose framtidens behov.
- Biblioteken i våra kommundelar ska vid planering ses som viktiga mötes-, studie- och arbetsplatser för invånare utanför tätorten.

Att göra

- En vidareutveckling av bibliotekstjänster i övriga kommundelar - digitalt och fysiskt på plats - är angelägen i samverkan med föreningar, äldreboenden och näringsidkare.

KULTURMILJÖER OCH KULTURARV

Härnösands kulturmiljöer representerar en mångfald av berättelser som haft grundläggande betydelse för kommunens identitet. Kulturmiljöerna är minnen av de människor som levt och verkat på en plats. Därför är det viktigt att de representerar en så bred grupp människor som möjligt.

Våra kulturmiljöer bidrar till kommunens unika karaktär och har stor betydelse för utvecklingen av våra besöksmål och förståelsen av vår historia. Det är därför angeläget att låta de historiska spåren ta plats i den framtida utvecklingen. Vår kommuns olika årsringar och byggnader ska få synas och representera sin tid. Varsam utveckling av en kulturmiljö höjer dess värde och gör miljön mer framträdande samt skapar ett samspel mellan gammalt och nytt. Våra kulturhistoriska miljöer skapar läsbarhet i landskapet, utgör viktiga lärmiljöer för kommande generationer och bidrar till en god bebyggd miljö.

Läs mer

- Del 3, Riksintressen, miljö och hänsyn.

NATUR

Naturen i Härnösand är en av våra viktigaste resurser inför framtiden och en förutsättning för vår identitet som kommun, vår gemensamma utveckling, hälsa och välmående.

Naturen har ett egenvärde sig och behöver inte utpekas för ett särskilt användningsområde men i översiktsplaneringen har naturen delats upp utifrån dess funktioner. Dessa är: friluftsområden (vardagsnära natur), naturområden, skogs- och jordbrukslandskap samt hav och kust. Läs mer om skyddad natur i Härnösand under del 3.

VARDAGSNÄRA NATUR

Den vardagsnära naturen i Härnösand är särskilt värdefull då den är lättillgänglig och blir många första möte med naturen. Många av dessa områden är även friluftsområden och utvecklas därför kontinuerligt med faciliteter som skyltning, bänkar och vindskydd. Skogsbruk ska utföras varsamt och storskalig bostadsbebyggelse eller annan exploatering ska inte tillkomma i dessa områden om den inte kan samspela eller göra naturen tillgänglig för fler.

SKOGSLANDSKAPET

Skogslandskapet är en förutsättning för friluftsliv, motion och en viktig levnadsmiljö för växt- och djurliv. Det kuperade skogslandskapet, med i huvudsak sluten produktionsskog, är det mest dominerande karaktärsområdet i Härnösands kommun. Skogsbruket är en näring av nationellt intresse och en viktig resurs för vår regions fortsatta utveckling (läs mer under Näringsliv).

Skogen ska skötas på ett uthålligt sätt så att den ger god avkastning och så att den biologiska mångfalden behålls. I skogen förekommer friluftsliv, som jakt och fiske, i olika stor utsträckning vilket ska beaktas.

Ställningstagande

- Skogsbruk inom den vardagsnära skogen ska göras på ett sådant sätt att det har minimal inverkan på viktiga frilufts- och motionsstråk.
- Skogsområden i anslutning till skolor och förskolor ska kunna utvecklas till att bli en del av utbildningsmiljön.
- Skola, vård och omsorg har behov av grönområden och tätortsnära skog. Avverkning av närbelägna skogsområden ska ske i samråd med användarna.

JORDBRUKSLANDSKAPET

Jordbrukslandskapet är värdefullt ur många perspektiv. Det är en förutsättning för landsbygdsutveckling, självförsörjning och biologisk mångfald. Men det är även värdefullt för landskapsbilden och berättar en historia om vår kommun och stärker kommundelarnas identitet.

Jordbruks- och odlingslandskapet är beroende av en levande landsbygd och ett fortsatt bruk av jorden, men påverkas också av de metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för artrika betesmarker med en mångfald av växter och insekter. Läs mer om jordbruk som areell näring under Näringsliv.

Jordbruk och areella näringar som innebär att kulturlandskapet hålls öppet har företräde i dessa områden. Enstaka bebyggelse välkomnas men bör placeras på mark som inte är odlad, gärna i höjdlägen eller i gränsområden mellan jordbruksmark och skog.

Ställningstagande

- Jordbruks- och odlingsstråken i dalgångarna ska hållas öppna.
- Jordbruksmarken ska bevaras för framtidens självförsörjning.

- Jordbrukslandskapet har ett kulturvärde vilket kan förstärkas genom strategisk placering av bebyggelse och verksamheter på dessa platser.
- Jordbrukslandskapet har många viktiga besöksanledningar. Vid storskaliga etableringar ska landskapsbilden vara ett högt prioriterat perspektiv.

Läs mer

- Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på gröninfrastukturplan.
- Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden, Länsstyrelsen Västernorrland 1993.

VATTENLANDSKAPET

Vattenlandskapet är precis som jordbrukslandskapet en viktig del av Härnösands identitet och historia som handelsplats vid havet. Vattenmiljöerna innefattar havsområdet, men även värdefulla sjöar, våtmarker och vattendrag.

Vattenlandskapet spelar en viktig roll i många invånares vardag och välmående. Vattnet och områden i anslutning till det är viktiga friluft- och motionsstråk, men ger också många av våra livsmiljöer sin karaktär. Det är därför av största vikt att värna om vattenmiljöerna och inkludera dem i alla delar av samhällsplaneringen. Detta innefattar till exempel påverkan från ett förändrat klimat, som översvämningar och torka, men även att låta vattendragen bli fria vandringsvägar för fisk samt att låta växter och bottenfauna få sprida sig naturligt efter vattendragen.

HAV OCH KUST

Härnösands kust är tolv mil lång och här ska många intressen samsas, särskilt i mötet mellan land och vatten. Sjöfarten och båtlivet är en del av kommunens identitet och en viktig utvecklingsfråga för besöksnäringen regionalt. Allt mer trafik i vårt kustband inverkar på natur- och kulturmiljöer. Det är därför av vikt att styra utvecklingen

TRAFIK OCH TRANSPORTER

Infrastrukturen för trafik och transporter ska koppla ihop samhällets olika delar för människor som bor, lever och verkar i Härnösands kommun. Den är en förutsättning för ett välmående regionalt näringsliv genom att den skapar förutsättningar för att byta varor och tjänster.

Samtidigt kan trafik och transporter även bidra till negativa effekter för människor och miljö. Infrastrukturen kan skapa barriärer mellan platser, exempelvis när en stor väg delar av ett bostadsområde eller en kommundel. Trafikinfrastrukturen kan orsaka buller och föroreningar och kan behöva stor plats i landskapet.

till specifika platser för att minimera belastningen och lämna delar av kustbandet orörda.

Den nationella havsplanen belyser höga naturvärden vid Vänta litets grund (även Natura-2000 område) och försvarsmaktens verksamhet som värden att ta hänsyn till i planeringen av havsmiljön i Härnösand. Utveckling i havsområdet som kan påverka dessa värden ska undvikas och/eller utvecklas i dialog med berörda aktörer. Härnösand ska verka för att skapa ett maritimt kluster där många näringar kan samverka för att utvecklas och dra nytta av varandras framgångar.

Det finns en stor vilja att bo i närheten av vatten, havet är särskilt attraktivt som boendemiljö i Härnösand och är påtagligt mer påverkad än vattendrag och sjöar i inlandet. Utvecklingen av nya boendemiljöer i närheten av kusten bör hänvisas till prioriterade utvecklingsstråk och i anslutning till redan bebyggda områden. När dessa områden utvecklas ska allmänna ytor lämnas närmast vattnet samt i korridorer för att säkra tillgången till vattenområdet för allmänheten samt för djur- och växtliv.

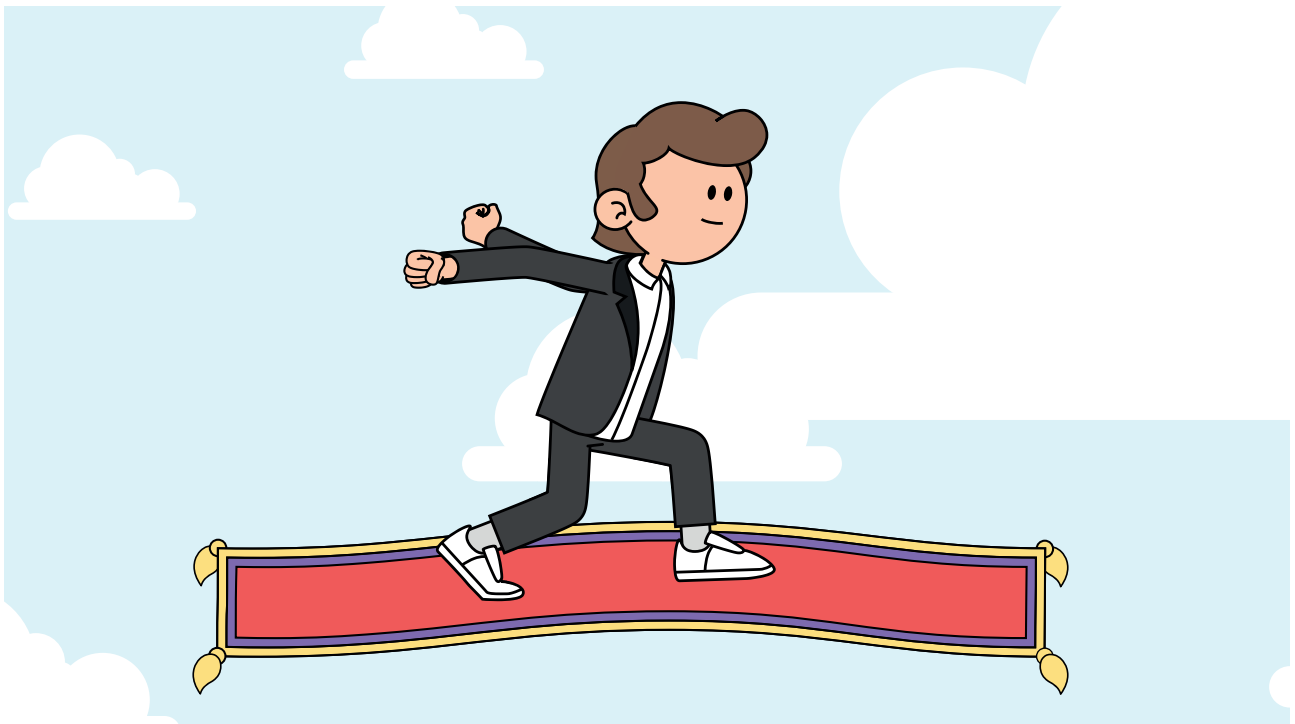
Ställningstagande

- Vid planering av havsmiljön ska den nationella havsplanen beaktas.
- Vid planering och påtaglig utveckling av havsmiljön ska miljö kvalitetsnormer och statusklassning för vattenförekomsten beaktas (Läs mer på VISS).
- Vid påtaglig utveckling i kustområdet ska allmänna ytor och gröna korridorer lämnas närmast vattnet för att säkra tillgången till vattenområdet för allmänheten samt för djur- och växtliv.

Läs mer

- VISS hemsida.
- Hav- och vattenmyndighetens hemsida, sök på nationella havsplanen, (antagande 2021).

Trygghet och tydlighet är nyckelfaktorer för hur människor upplever transportsystemet och olika grupper har olika behov. Det är viktigt att transportsystemet utformas så att alla människor, oavsett funktionsvariationer, får likvärdiga möjligheter att nå sina målpunkter. Vidare behöver barn kunna röra sig fritt och ha tillgång till platser där de kan vistas och leka utan vuxnas sällskap. Det förutsätter en anpassad kollektivtrafik och sammanhängande gång- och cykelstråk.

Ställningstagande

- All trafikplanering ska utgå från och vidareutveckla Härnösand Central som transportnod.
- Trafikplaneringen ska bidra till en hållbar regionförstoring genom väl fungerande gods- och persontransporter.
- Lokala bytespunkter ska samspela med regionala för att underlätta funktionella byten mellan olika trafikslag i ett nationellt transportsystem.
- För all trafikplanering ska följande prioriteringsordning gälla:
  - 1) Gång och cykeltrafik
  - 2) Kollektivtrafik
  - 3) Biltrafik.
- Trafikplaneringen ska skapa förutsättningar för ett hållbart resande till lokalt viktiga målpunkter, exempelvis nya bostadsområden och personalintensiva arbetsplatser.
- Infrastruktur för trafik och transporter ska planeras för att minimera upplevelsen av barriärer.

Att göra

- Uppdatera Härnösands trafikprogram

CYKEL- OCH GÅNGTRAFIK

I Härnösands kommun ska cykeln vara ett möjligt transportmedel för större delen av befolkningen, då cirka 80 procent av invånarna bor i eller i anslutning till tätorten. Med elcykel blir det upplevda avståndet mindre och allt fler kan ha cykeln som möjligt alternativ till bilen.

För cyklister är det viktigt med framkomlighet och flyt. Möjligheten att cykla i olika hastigheter på olika delar eller hela sträckor är viktig, liksom tydligheten om var man får cykla och var det är lämpligast att cykla trafiksäkert. Gång- och cykelbanor som har många hinder eller är otydliga leder ofta till att cyklisterna använder sig av körfält för fordonstrafik, då de har bättre framkomlighet, vilket kan ha en negativ inverkan på övriga trafikflöden. I vissa fall leder bristerna i cykelstråken till att cyklisterna använder gångstråk, något som kan upplevas som otryggt för gångtrafikanter.

Att fler väljer att gå eller cykla är hållbart ur flera perspektiv, exempelvis för folkhälsa, klimat och markanspråk i våra städer. Men framför allt skapar gång- och cykeltrafikanter en rörelse i det offentliga rummet, som med hjälp av god trafikplanering skapar förutsättningar för att kommunen upplevs som levande.

Ställningstagande

- Samhällsplaneringen ska uppmuntra gångtrafikanter och rörelseströmmar till prioriterade eller viktiga stråk i Härnösands tätort och kommundelscentrum.
- Vid exploatering eller underhåll av gatumiljön ska möjligheterna att utveckla eller förbättra för gång- och cykeltrafiken utredas.
- Gång- och cykelstråk ska planeras och genomföras med hänsyn till användarnas behov.
- Tydligheten i gaturummet ska förbättras genom exempelvis skyltar eller markeringar för prioriterade gång- och cykelstråk.

Att göra

- Ta fram en gång- och cykelplan.

KOLLEKTIVTRAFIK

För att göra kollektivtrafiken attraktiv och konkurrenskraftig är det viktigt att tänka på flera faktorer. Det handlar förutom priset även om restid i förhållande till bilen, turtäthet och tidtabeller, avstånd till hållplatser, komfort och tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Det är också viktigt att hållplatser och bytespunkter planeras med hela resan och resenären i fokus.

REGIONAL KOLLEKTIVTRAFIK

Den regionala kollektivtrafiken gör det möjligt för stora grupper att resa på ett kostnads- och utrymmeseffektivt sätt med låg miljöpåverkan och relativ hög trafiksäkerhet. En attraktiv, pålitlig och tillgänglig kollektivtrafik är även ett viktigt verktyg för utveckling, både för Härnösand och för regionen.

Andelen resande med bil längs Västernorrlands kust är högt och det finns stor potential för en överflyttning till kollektivtrafik. Den viktigaste utvecklingsfrågan för framtidens regionala resande till och från Härnösand är en utvecklad Ostkustbanan och Ådalsbanan. För Härnösands del är det även viktigt att den lokala kollektivtrafiken kan möta och följa den regionala utvecklingen.

LOKAL KOLLEKTIVTRAFIK

En nära och blandad stad ger förutsättningar att minska behovet av att resa med bil. Det frigör ytor för andra mer yteffektiva trafikslag.

Inom tätorten ska kollektivtrafiken framför allt trafikera viktiga målpunkter, till exempel större arbetsplatser, skolor, service, vård och platser för fritidsaktiviteter.

Ställningstagande

- Kollektivtrafiken ska planeras utifrån ett "hela resan-perspektiv", med strategiskt lämpliga bytespunkter som ska samordnas med andra trafikslag.
- Kollektivtrafiken och bebyggelseplaneringen ska stödja varandra genom att förtäta bebyggelsen längs befintliga kollektivtrafikstråk.
- Byten mellan stadstrafikens linjer ska hänvisas till

Härnösands centrum.

- Vi ska verka för en effektiv och behovsanpassad kollektivtrafik i kommundelarna.

BILTRAFIK

Vi planerar för en framtid där resandet med bil ser annorlunda ut. För en levande och tillgänglig kommun har bilen fortsatt en viktig funktion, men i samspel med och som komplement till övriga trafikslag.

Ställningstagande

- Korridoren för en ny dragning av E4 utanför tätorten ska beaktas i all annan planering.
- Biltrafiken ska komplettera kollektivtrafiken och andra trafikslag.
- Biltrafiken ska planeras med rätt hastighet för att öka trafiksäkerhet och trygghet i balans med den aktuella miljön.
- Gestaltning av gaturummet ska användas som trafikåtgärd för att styra olika hastigheter.
- Vägnetet ska vara effektivt och leda bilister till målpunkter utan att belasta offentliga platser av vikt för andra användare och trafikslag.

Att göra

- Vägvisningsplan ska tas fram.
- Åtgärder efter Södra vägen bör genomföras för att öka trafiksäkerheten och tillgängligheten i avvaktan på en ny dragning av E4.

PARKERINGAR

I Härnösands kommun bor en stor del av befolkningen inom tre kilometer från Härnösand Central, det ska ses som en styrka för utveckling och avspeglas i hur stor andel mark som avsätts för bilen som transportmedel.

År 2040 är målsättningen att delar av parkeringarna på attraktiva platser i centrala Härnösand är omvandlade för andra ändamål som gynnar invånare, besökare och skapar en god bebyggd miljö i tätorten.

I centrala Härnösand är målet att få fler människor i rörelse till fots då det skapar trivsel för både boende och besökare. Fler gående i Härnösands centrum förväntas även bidra till att handeln ökar då det innebär fler spontana stopp. För att få en ökad rörelse bör parkeringar placeras strategiskt, utan att för den skull tumma på tillgängligheten för målgrupper med exempelvis funktionsvariationer. Antalet parkeringar ska utgå från platsens förutsättningar, avstånd till kollektivtrafik och invånarnas behov.

Ställningstagande

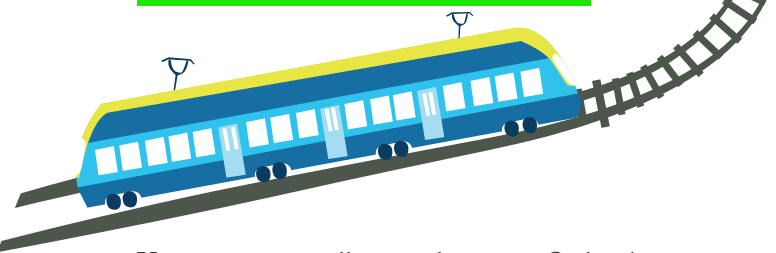
- Skapa yteffektiva parkeringslösningar som till viss del kan reducera parkeringsplatserna i centrala Härnösand till förmån för verksamheter och besöksmål.
- Pendelparkeringar för både cykel och bil ska utvecklas i anslutning till busstrafikens bytespunkter.

Att göra

- Uppdatera och ta fram en parkeringsplan för Härnösands kommun.

JÄRNVÄG OCH TÅGTRAFIK

Järnvägen och tågtrafiken är en prioriterad utvecklingsfråga för framtidens Härnösand. Ostkustbanan och Ådalsbanans utveckling är en förutsättning för en attraktiv och hållbar framtid, både lokalt och regionalt. En utbyggnad till dubbelspår och andra förbättringar på Ostkustbanan mellan Gävle och Härnösand skulle halvera restiderna och fyrdubbla kapaciteten. Det gynnar både person- och godstrafiken. Ett dubbelspår knyter ihop norra och södra Sverige och gör så att den nybyggda Botniabanan fullt ut integreras i det nationella järnvägsnätet.

Ur ett internationellt perspektiv ingår Ostkustbanan i två prioriterade transportkorridorer, Botniska korridoren och ScanMed-korridoren, vars målsättning är att knyta samman Sveriges järnvägsnät med det europeiska stomnätet.

Ställningstagande

- Skapa förutsättningar och aktivt arbeta tillsammans med kommunerna längst med Norrlandskusten och näringslivet utbyggnad av dubbelspår mellan Gävle och Härnösands (Västerasby).
- Vid ytterligare stationsutveckling inom Härnösand ska denna förläggas vid Antjärn.

FLYGPLATSER

Idag är flyget det trafikslag som erbjuder Härnösand och regionen möjlighet att resa långa sträckor med rimliga restider. Bättre tillgänglighet till flyget skapar både större arbetsmarknadsregioner och ger företagsamheten i regionen möjligheten att växa. För en hållbar framtid behöver flyget ställas om till fossilfri drift. Ett sammanhängande och hållbart transportsystem är viktigt för utvecklingen

och i Västernorrland ska vi ligga i framkant i arbetet mot ett klimatneutralt flyg.

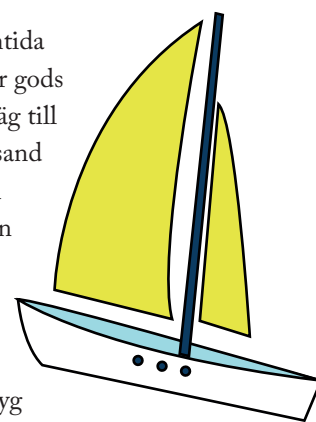
Sundsvall-Timrå Airport är den flygplats som ligger närmast Härnösand. Flygplatsen är prioriterad beredskapsflygplats vid kriser som exempelvis naturkatastrofer orsakade av framtida klimat.

Ställningstagande

- Verka för Sundsvall-Timrå Airport ska finnas kvar och prioriteras som en nationellt viktig beredskapsflygplats.
- Hållbart resande till och från Sundsvall-Timrå Airport ska eftersträvas.
- Verka för fossilfria flyg i regionen.

SJÖFART

Sjöfarten är en viktig del i den framtida transportinfrastrukturen, då allt mer gods och persontransporter flyttar från väg till järnväg och sjöfart. Här har Härnösand en fördel då Härnösands djuphamn ligger i den Mittnordiska korridoren med kort, bred, djup och säker insegling av varor och gods.

Utsprängskajen på Härnön har potential att ta emot kryssningsfartyg och mindre person- och kusttrafik till Härnösand och Höga Kusten och därmed bidra till utvecklingen av besöksnäringen. Det korta avståndet till Härnösands centrum och andra viktiga målpunkter gör Utsprängskajen till en lämplig plats att utveckla för en växande sjöfart med persontrafik.

Gustavsviks varv erbjuder förutom en rik kulturmiljö, den andra största torrdockan i Sverige. Varvet är strategiskt lämpligt för vidare verksamhetsutveckling och en viktig del i att skapa ett maritimt kluster i Härnösands kommun. Riksintresse kulturmiljö (läs mer under avsnitt 3, värden och hänsyn).

Ställningstagande

- Härnösand ska bidra till att följa regeringens riktlinjer om att verka för att flytta gods från väg till järnväg och sjöfart.

FRITIDSBÅTS- OCH ÖVRIG KUSTTRAFIK

Tydliga landstigningsplatser är en förutsättning för att kunna utveckla kusttrafiken i ett friluftslivs- och besöksnäringsspektiv. Att styra fritidsbåtar och annan kusttrafik till specifika målpunkter har positiva effekter

för människa och miljö, då det både ger förutsättningar att utveckla dessa platser samtidigt som andra delar av kustlinjen lämnas orörda.

Nya landstigningsplatser ska utredas efter Härnösands kust som möjliggör för fritidsbåttrafik och utvecklad besöksnäring. I utredningen ska aspekterna service, faciliteter och närheten till annan transportinfrastruktur inkluderas.

Ställningstagande

- Farleden genom Nattviken ska fortsatt hållas öppen och miljöskulden i form av förorenade havsbottensediment ska saneras.
- Vid utveckling av nya landstigningsplatser som exempelvis gästhamnar ska muddring i grunda, vågskyddade områden med vegetation och i lek- och uppväxtområden för fisk undvikas.

Läs mer

- Fritidsbåtarnas påverkan på grunda kustekosystem i Sverige, Havsmiljöinstitutet (2019).

TRANSPORT AV VAROR OCH GODS

Många av våra basindustrier, exempelvis skogsnäringen, kräver goda transportmöjligheter även i framtiden. Ett

omställningsarbete att flytta godstrafik från väg till järnväg pågår, men transporter på väg kommer att behövas även i framtiden.

I centrala Härnösand ska tunga transporter minimeras genom att vi ska eftersträva gemensamma logistiklösningar och en samordnad varudistribution på Saltviks industri- och verksamhetsområde.

I Härnösands kommun är E4, väg 90 och väg 331 primära transportvägar för farligt gods. E4 passerar genom både Härnösands och Älandsbro tätorter. I dagsläget saknas en alternativ lämplig väg för transport av farligt gods. Med anledning av det vill kommunen att Trafikverket arbetar vidare med en möjlig förbifart, samt för att förbättra befintlig sträckning av E4.

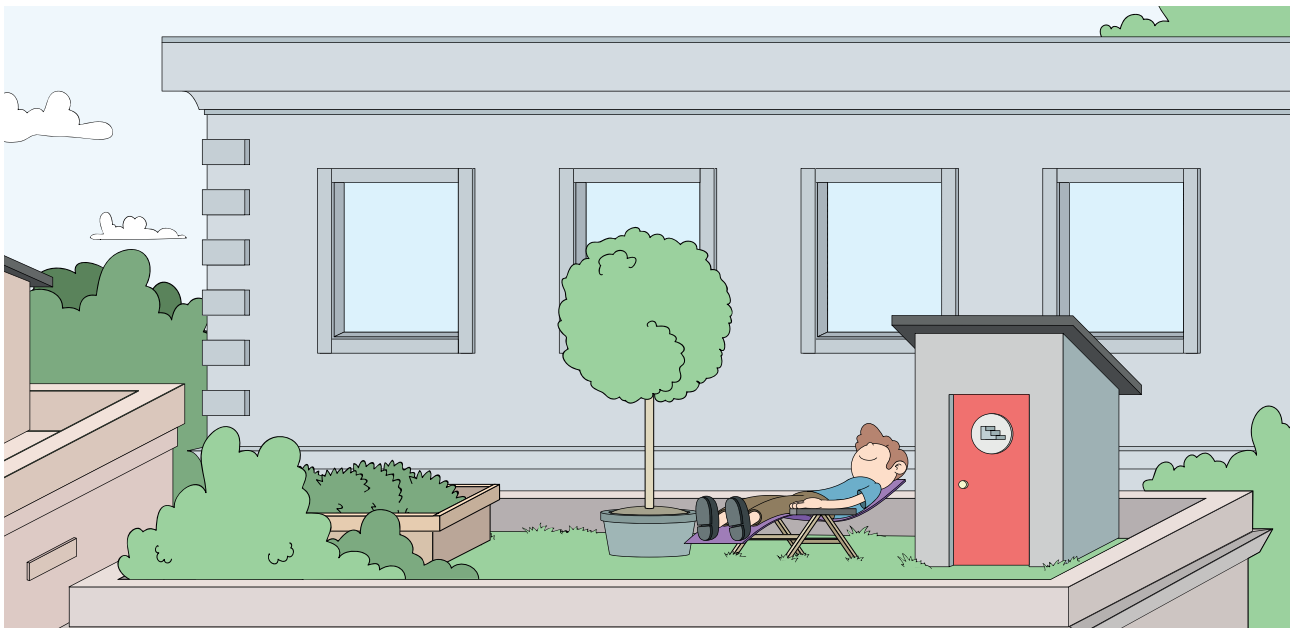
Ställningstagande

- Trafikplaneringen ska utgå från att andelen godstransporter kommer att öka. Samplanering ska genomföras med näringslivet.
- Logistik, omlastning och samordnad varudistribution ska utredas på Saltviks industri- och verksamhetsområde.
- En rastplats för värde- och större godstransporter ska utredas kring Mörtsal, då det ligger strategiskt vid E4 och riksväg 90.

HÄRNÖSAND ▶ CENTRAL

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Härnösands tekniska försörjningssystem är viktiga förutsättningar för ett välfungerande Härnösand nu och i framtiden. Dessa system är särskilt känsliga för klimatförändringar, naturolyckor och yttre angrepp. Det är därför viktigt att vi planerar för ett förändrat klimat och kontinuerligt gör risk- och sårbarhetsanalyser.

Ställningstagande

- Kommunen ska eftersträva robusta och hållbara lösningar vid vatten, avlopp och annan teknisk försörjning.

AVFALL OCH MATERIALÅTERVINNING

För att Härnösand ska närma sig målet om att vara ett samhälle i balans med miljön ska allt avfall ingå i ett kretslopp. Den fysiska planeringen ska möjliggöra för fler invånare, företag och verksamheter vilket i sin tur genererar mer avfall. Därför ska arbete med att förebygga avfall, främja återvinning och ett ansvarsfullt återbruk inkluderas i samhällsplaneringen vid exempelvis utvecklingen av nya bostads- och verksamhetsområden.

Härnösand har genom HEMAB en återvinningcentral (Kretsloppsparken) och en återvinningsanläggning (Åland) som möjliggör för en hållbart omhändertagande av avfall för återanvändning, materialåtervinning eller energiåtervinning.

Ålands återvinningsanläggning innefattar även lokal biogasproduktion som är en viktig resurs för hela Väster-norrlands län. Anläggningen ska tillsammans med kretsloppsparken ges utrymme att växa för att tillhandahålla kretsloppsbaserade och hållbara tjänster för fler.

Ställningstagande

- Avfallshantering, materialåtervinning och återbruk ska inkluderas i samhällsplaneringen vid exempelvis utvecklingen av nya bostads- och verksamhetsområden.
- Återvinnings- och biogasläggningen ska tillsammans med kretsloppsparken ges rätt förutsättningar för en utökad verksamhet för fler.

Läs mer

- Härnösands kommuns hemsida, sök på avfallsplan.

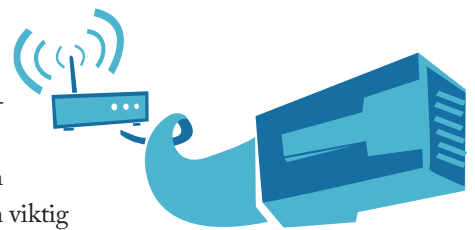
BREDBAND

Infrastrukturen är basen för all utveckling och tillgången till bredband och mobiltäckning är en viktig

utvecklings- och hållbarhetsfråga

för Härnösand. Digitalisering och bredbandsutveckling kan ses som en form av trafik som gör kommunen mer sammanhållen och tillgänglig. Den motverkar polarisering genom att ge invånarna liknande förutsättningar för företagsamhet, inkludering och arbetstillfällen oavsett var man bor. Planeringen av bredband utgår från kommunens bredbandspolicy och handlingsplan.

Den tekniska utvecklingen är expansiv. Det kräver en utveckling som i grunden är robust och framtidssäkrad, men som samtidigt låter ny teknik och flexibla, skalbara lösningar göra det möjligt att uppfylla våra målsättningar i ett långsiktigt perspektiv.

Ställningstagande

- Härnösand ska fortsatt ingå i regionala samarbeten för digital utveckling.
- Härnösand ska arbeta för att tillgodose god mobiltäckning i våra kommundelar.
- Teknikutvecklingen ska styra bredbandsutvecklingen. I första hand bredbandsanslutningar via fiber, därefter prioriteras andra robusta tekniklösningar.
- I delar av kommunen där traditionell fiberutbyggnad inte är möjlig ska andra accesslösningar och andra tekniker undersökas.

DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING

En av våra viktigaste överlevnadsfrågor är tillgången till rent vatten och trots att det finns mycket vatten i kommunen så är de naturliga förutsättningarna för kommunal vattenförsörjning begränsade. I takt med att exploateringen ökar och klimatet förändras så förändras även vår tillgång på vatten med god kvalitet. Därför ska vi arbeta för att skydda våra dricksvattenresurser, grund- och ytvatten. Men även de grundvattenförande geotoper som kan fungera som reservvattentäkt i framtiden, exempelvis naturgrustäkter. (regionalt miljömål)

Härnösand har totalt sju kommunala vattenverk och varav två är beslutade vattenskyddsområden (Brunne, Bondsjön och Viksjö). Kommunens största vattenverk försörjer Härnösands stad med dricksvatten. Vattenverket tar sitt råvatten från ytvattentäkten Bondsjön-Långsjön, vilket gör den särskilt känslig för yttre påverkan, här gäller det att verka och utveckla med försiktighet och hänsyn.

I kommunen finns även ett antal privata vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattenuttaget är större än 10 kubikmeter/dygn. Utöver det finns en mängd mindre enskilda brunnar.

Vid omfattande utveckling eller omvandling av exempelvis fritidshusområden ska behovet av kommunalt dricksvatten utredas. Utredningsarbetet kommer att genomföras i den kommunala VA-planeringen.

Ställningstagande

- Yt- och grundvattentäkter ska skyddas långsiktigt, oavsett om de är kommunala eller enskilda.
- Inom kommunens vattenskyddsområden ska inga exploateringar tillåtas som kan påverka dricksvattenförsörjningen negativt.
- Kommunen ska arbeta aktivt med beredskapsplanering. Exempelvis för kommande klimatförändringar och olyckor som kan påverka dricksvattenförsörjningen.

Att göra

- Ta fram vattenskyddsområden med bestämmelser som ger långsiktigt skydd för de kommunala vattentäkterna.

Läs mer

- Härnösands kommuns hemsida, sök på VA-Program.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på vattenskydds-föreskrifter.
- Livsmedelsverkets hemsida, sök på regler om dricksvatten.

AVLOPPSRENING

För att vårt avloppsvatten inte ska orsaka miljö- och hälsoskyddsproblem måste det renas innan det släpps ut i naturen. Avloppsvatten kan bidra till övergödning, syrefattiga botten samt sprida giftiga ämnen och sjukdomsframkallande mikroorganismer.

Vatten- och avloppshuvudmannen HEMAB tar hand om avloppsvattnet från en stor del av Härnösands befolkning. I kommunen finns nio kommunala avloppsreningsverk, varav det största ligger vid Kattastrand och betjänar Härnösands tätort. De mindre kommunala avloppsverken finns främst i kommunalscenerumet. I övriga delar av kommunen finns både enskilda avlopp och småskaliga gemensamma lösningar.

Vid omfattande utveckling eller omvandling av exempelvis fritidshusområden ska behovet av kommunalt avlopp utredas. Utredningsarbetet kommer att genomföras i den kommunala VA-planeringen.

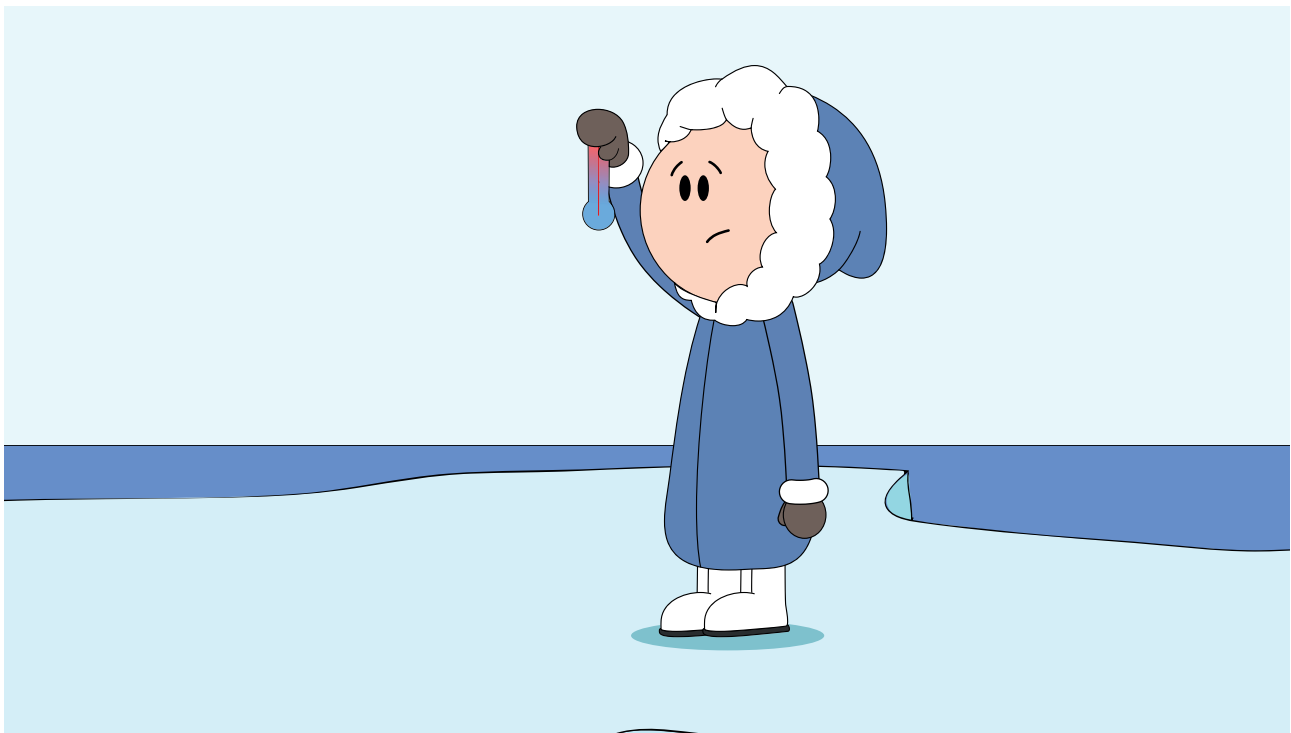
Ställningstagande

- I områden utan kommunal avloppsanslutning bör gemensamma lösningar eftersträvas.

Läs mer

- Avloppsguidens hemsida.
- Havs- och vattenmyndighetens hemsida, sök på enskilda avlopp.
- Havs- och vattenmyndighetens hemsida, sök på allmänna råd.
- Naturvårdsverkets hemsida, sök på avlopp.

DAGVATTEN

God samhällsplanering som inkluderar dagvattenperspektivet kan undvika potentiella översvämningar och påverkan på bebyggelse och infrastruktur i framtiden. Läs mer om dagvatten vid planeringsskedet under övergripande riktlinjer för bebyggelse.

Härnösand ska arbeta för att rena dagvattnet i en större utsträckning för att motverka belastning på vår natur och miljö, läs mer i kommunens VA-Program (under framtagande).

Ställningstagande

- Kommunen ska arbeta för att minska påverkan på natur och miljö från dagvatten, genom exempelvis dagvattenrenare.
- Vid förändringar i dagvattensystemet ska hänsyn tas till klimatrisker som skyfall och översvämningar, utifrån dagens och framtida klimatscenarier.

Att göra

- Utredda områden för dagvattenrening.

Läs mer:

- Härnösands kommuns hemsida, sök på VA-program.

EL- OCH VÄRMEFÖRSÖRJNING

Härnösands kommunkoncern, -verksamheter och -bolag är självförsörjande på lokalproducerad energi från sol, vind och biobränslen. Fram till 2040 ska allt fler kunna använda energi från förnybara energikällor, oavsett om man är boende i eller utanför tätorten. Vid en allt mer

elektrifierad transportsektor, ska fler kunna ladda sina elfordon i hemmet och på strategiska platser i Härnösands kommun.

Ställningstagande

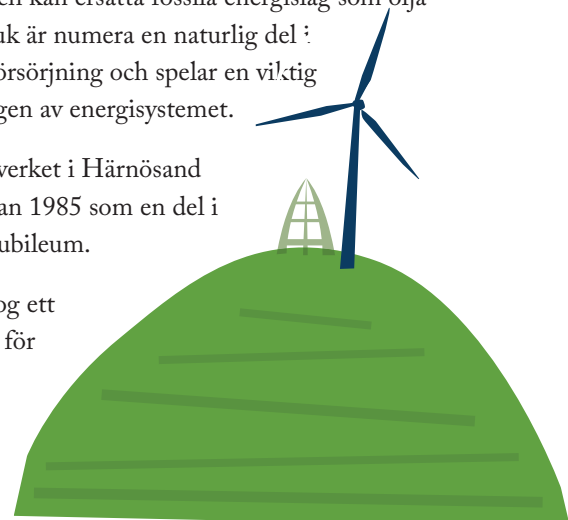
- För en god leveranssäkerhet ska driftsäker teknik som att lägga kabel i mark främst användas samt verka för alternativa matningsmöjligheter där det är möjligt.
- Nya etableringar av elintensiva verksamheter, ska i första hand placeras i närheten av befintligt elnät.
- Vid en allt mer elektrifierad transportsektor ska fler kunna ladda sina elfordon i hemmet och på strategiska platser i Härnösands kommun.

VINDKRAFT

Vindkraft är en förnyelsebar, lokalproducerad och ren energikälla. Den begränsar påverkan på den lokala och globala miljön och kan ersätta fossila energislag som olja och kol. Vindbruk är numera en naturlig del i Sveriges energiförsörjning och spelar en viktig roll i omställningen av energisystemet.

Första vindkraftverket i Härnösand installerades redan 1985 som en del i stadens 400-årsjubileum.

Kommunen antog ett tematiskt tillägg för vindkraft under år 2012, där sex områden

bedömdes som mest lämpliga för etablering av mindre eller större vindkraftsparker. På fyra av dessa områden finns det eller är på väg att etableras vindkraft. De övriga två områdena har tagits bort ur översiktsplan 2040 för att värna om våra natur-, kultur- och boendemiljöer.

Befintliga vindkraftsområden ska kunna teknikutvecklas för att bli mer energieffektiva. Detta kan komma att kräva högre men färre vindkraftverk i framtiden.

På Hemsön finns det ett miljötillstånd för att utveckla vindkraft. På senare år har besöksnäringen och friluftslivet utvecklats och blivit en viktig fråga för invånare och besökare. Härnösands kommun ställer sig positiv till teknikutveckling av utvecklade vindkraftsområden, men på Hemsön måste frågan hanteras separat tillsammans med resterande delar av Höga Kusten samarbetet. Då världsarvets värden och utblickar i första hand måste värnas.

Ställningstagande

- Inga nya vindkraftsområden ska tillkomma i Härnösands kommun.
- Härnösand ska uppmuntra till teknikutveckling av befintliga vindkraftsparker.

Läs mer

- Tematiskt tillägg för Vindkraft, Härnösands kommun (2013).

SOLKRAFT

Härnösand ska vara flexibel och ständigt utveckla och ta del av nya tjänster för att skapa en hållbar fjärrvärme-, och elproduktion. En del i detta är att utreda nya möjliga energikällor som exempelvis solfångare, solceller och solfångarfält.

Ställningstagande

- Markarealer för utveckling av solfångarfält ska utredas.

Att göra

- Fler markområden för utveckling av solfångarfält ska utredas i Härnösand efter testområdet har utvärderats.

FJÄRRVÄRME

Alla processer där externa och interna verksamheter kan bidra med värme till fjärrvärmenätet ska uppmuntras. Ett led i arbetet för en hållbar utveckling är att hitta samar-

ten och synergieffekter som ökar energieffektiviteten och tar hand om restvärmen i Härnösand.

Kraftvärmeverket i Härnösand producerar värme och elektricitet och kan potentiellt bidra till en negativ koldioxidpåverkan. Högvärdig energi som elektricitet bör inte användas till uppvärmning när värme redan finns genom biobränsleldade kraftvärmeverk. Vid nybyggnationer i Härnösands centrala delar ska fjärrvärme som regel erbjudas.

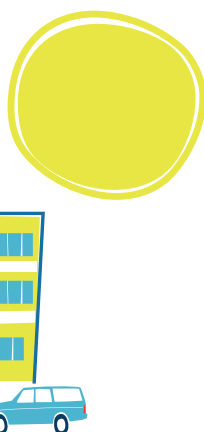
Klimatförändringar med mer extremt väder bör beaktas. För att kunna klara av de tillfällen då elproduktionen är låg, men vintern är kall behöver kraftvärmen värnas och byggnader byggas energieffektivt.

Ställningstagande

- Nya etableringar som avger restvärme bör placeras i närheten av fjärrvärmenätet för att återvinna så mycket energi som möjligt.
- Samarbeten och synergieffekter genom strategiska placeringar av verksamheter ska eftersträvas.
- Alla nya och befintliga reservanläggningar ska på sikt enbart använda hållbara bränslen.
- Planera för en framtid med en ökad användning av biobränsle från fler branscher.

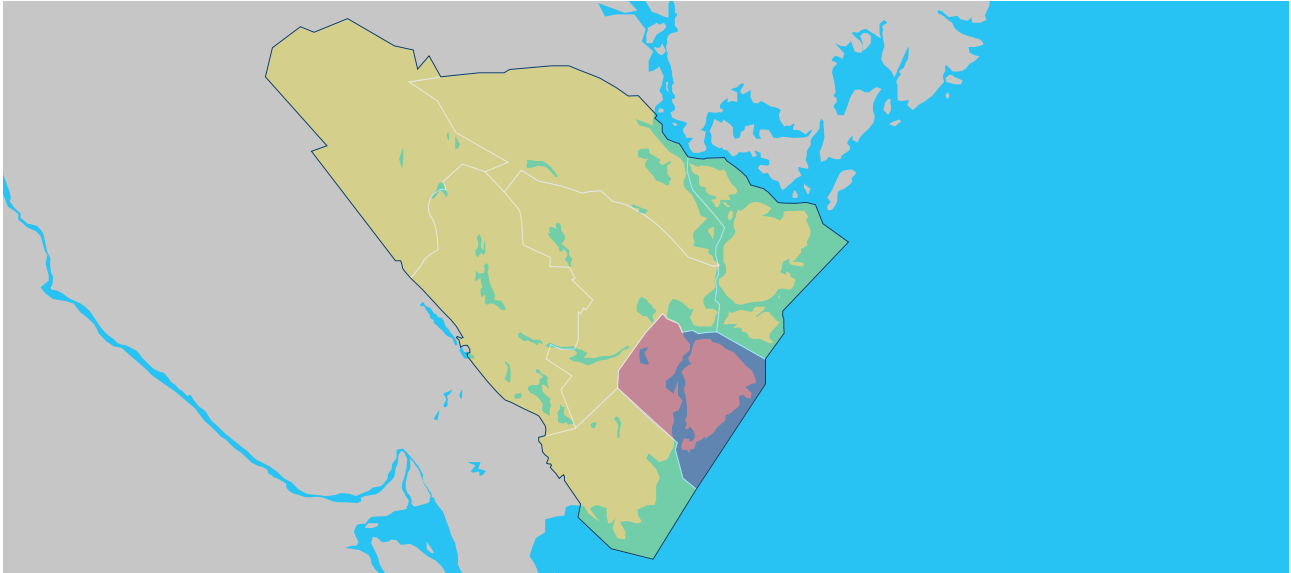
Att göra

- Bevaka och eventuellt utreda om kraftvärmeverket i Härnösand kan bli en producent av värme, elektricitet och negativ koldioxidpåverkan.

Härnösands tätort

I Härnösands tätort är cirka 18 000 invånare bosatta. De flesta har nära till naturen och bor samtidigt med tre kilometer till Härnösand Central. Närheten inom tätorten är en styrka som ska värnas och utvecklas genom att förtäta bebyggelse och komplettera med verksamheter och kontor.

Vid förtätning ska grönområden och parker bevaras eller vidareutvecklas med nya värden som gör dem tilltalande för boende och besökare. Grön infrastruktur ska vara en prioriterad fråga för tätorten för att skapa sammanhållande gröna stråk för rekreation och biologisk mångfald.

Ny bebyggelse i Härnösands tätort ska komplettera den omgivande bebyggelsen på ett tilltalande sätt, både genom innehåll samt arkitektur. Bebyggelsestrukturen ska vara så flerfunktionell och flexibel som platsen tillåter och karaktärsbyggnader får uttrycka vår tids samhällsbygge.

Bebyggelseutveckling inom Härnösands tätort innebär i första hand förtätning och komplettering av befintlig bebyggelsestruktur. Dessa förändringar kommer inte att pekas ut enskilt i översiktsplanen utan som en del av mångfunktionell bebyggelse eller sammanhängande bostadsbebyggelse. Undantag från detta är området Kronholmen som presenteras särskilt i nästa avsnitt.

CENTRALA HÄRNÖSAND

Centrala Härnösand är livsmiljön för den som vill bo i en stad. Handel, företagande, kulturscener och nattliv ger tillsammans med blandad bebyggelse av höga arkitektoniska värden sin stadsmässighet. Dessa värden ska

förstärkas vid kommande utveckling och bidra till att området uppfattas som en sammanhållen enhet. Här ska de offentliga platserna värderas högt och ett liv mellan husen prioriteras för att skapa miljöer som besökare och invånare vill vistas i.

Här uppmuntras gång- och cykeltrafik före transporter med bil eller buss. Detta ger ett rörelsemönster i centrum som skapar trygghet och uppmuntrar fler att vistas där. Det ger också möjlighet till spontana stopp som kan gynna det lokala näringslivet. En utveckling av handeln ska eftersträvas, liksom en mångfald i utbudet. Inriktningen är shopping, nöjen, service, upplevelser, möten och hantverk.

Ställningstagande

- Ska utvecklas som en sammanhållen enhet med gångavstånd mellan viktiga målpunkter.
- Gång- och cykeltrafik uppmuntras före transportmedlen bil eller buss.
- Mångfunktionell bebyggelse ska eftersträvas med exempelvis bostäder, verksamheter och kontor för att befolka kvarteren under fler timmar på dygnet.
- Offentliga platser ska värderas högt och liv mellan husen ska eftersträvas.

- Handel ska koncentreras kring torget för att uppnå kommersiell täthet.

Att göra

- Kontinuerliga utbildningsinsatser och dialoger med handel, fastighetsägare och näringsliv för att skapa ett liv mellan husen.
- Uppdatera detaljplaner i centrum för att skapa planberedskap för framtida utveckling.

BOSTÄDER

Nedan presenteras utvecklingsområden för bostäder i Härnösands tätort. Områdena innefattar större ytor, där markanvändningen kommer att förändras eller påtagligt påverkas av utvecklingen. Den exakta markanvändningen kommer att fastställas i efterföljande planeringsskede.

KRONHOLMEN

Kronholmen är ett område med stora möjligheter att utvecklas till en miljöanpassad stadsdel i centrumnära läge. Kronholmen ska utvecklas i form av blandstad, där verksamheter, service och bostäder ska samspela för att skapa en levande miljö som binder ihop handelsområdet Ankaret, Härnösand Central och centrala Härnösand. Nya Ostkustbanans utveckling och närheten till Härnösand Central gör att Kronholmen har stor potential att bli Härnösands framsida och en boendestadsdel för pendlare.

Att göra:

- Planprogram ska tas fram/uppdateras för stadsdelen.

Ta hänsyn till:

- Vid förtätning av bebyggelse och fler hårdgjorda ytor måste grönsstrukturen värnas, nya gröna värden skapas och parkerna utvecklas för att tilltala fler.
- Markföreningar finns i delar av området. Det kommer att kräva miljötekniska utredningar och saneringsåtgärder i efterföljande skeden.
- Området omfattas av Riksintresse kulturmiljö, centrala Härnösand. Området ska utvecklas på ett sådant sätt att kommande planering tar hänsyn till gatustrukturen och viss bebyggelsekaraktär.
- Området är påverkat av större skyfall, vilket innebär att klimatanpassningsåtgärder och hantering av dagvatten ska uppmärksammas vid förtätning av området.

Läs mer:

- Visionsprogrammet ”Det nära livet-Kronholmen Torsvik (2009).

- Idéprogram ”Stadens stränder” (2002).
- Härnösands kommuns gestaltungsprogram, 2019.

SÖDRA HÄRNÖN

Södra Härnön är en tätortsnära kuststräcka till viss del i anslutning till Vårdkasens friluftsområde och en förlängning av tätorten. Området har under senare år omvandlats från fritidsbebyggelse till permanenta bostäder. Nya byggda områden är Bryggaren strand och Nickebostrand. Nya bostäder planeras på Kattastrand och Talgoxevägen.

Området ska fortsätta utvecklas och kompletteras med bostäder som knyter ihop Södra sundet med Härnösands tätort. Området bör kompletteras med gång- och cykelstråk då allt fler väljer att gå, cykla och åka rullskidor till Solumshamn. Ett anslutningsspår till Vårdkasens friluftsområde kan med fördel utvecklas i ett långsiktigt perspektiv.

Ta hänsyn till:

- Området ligger i nära anslutning till kustlinjen vilket kräver extra varsamhet och att tillgängligheten till vattenområdet för människor, djur och växter beaktas.
- För friluftslivet i vattenområdet efterfrågas en landstigningsplats kring Härnösunds södra udde.

VANGSTA

Området Vangsta kan utvecklas när det gäller större gårdar eller verksamheter för exempelvis småskaligt jordbruk och hästhållning. Utvecklingen av området förstärker den befintliga landskapsbilden och förväntas ha positiva effekter på Härnösand Hästsport Arena och andra verksamheter i området.

Ta hänsyn till:

- Kraftledning finns inom området.

YTTERFÄLLE/SVARTVIK

Ytterfälle och Svartvik är ett område i närheten av Härnösands tätort och Fällebergets friluftsområde där

allt fler fritidsbostäder omvandlas till permanentbostäder. Området ska ges förutsättningar att kompletteras med bebyggelse. Vid omfattande utbyggnad i området ska kommunalt vatten och avlopp utredas, liknande den som gjorts på södra Härnön.

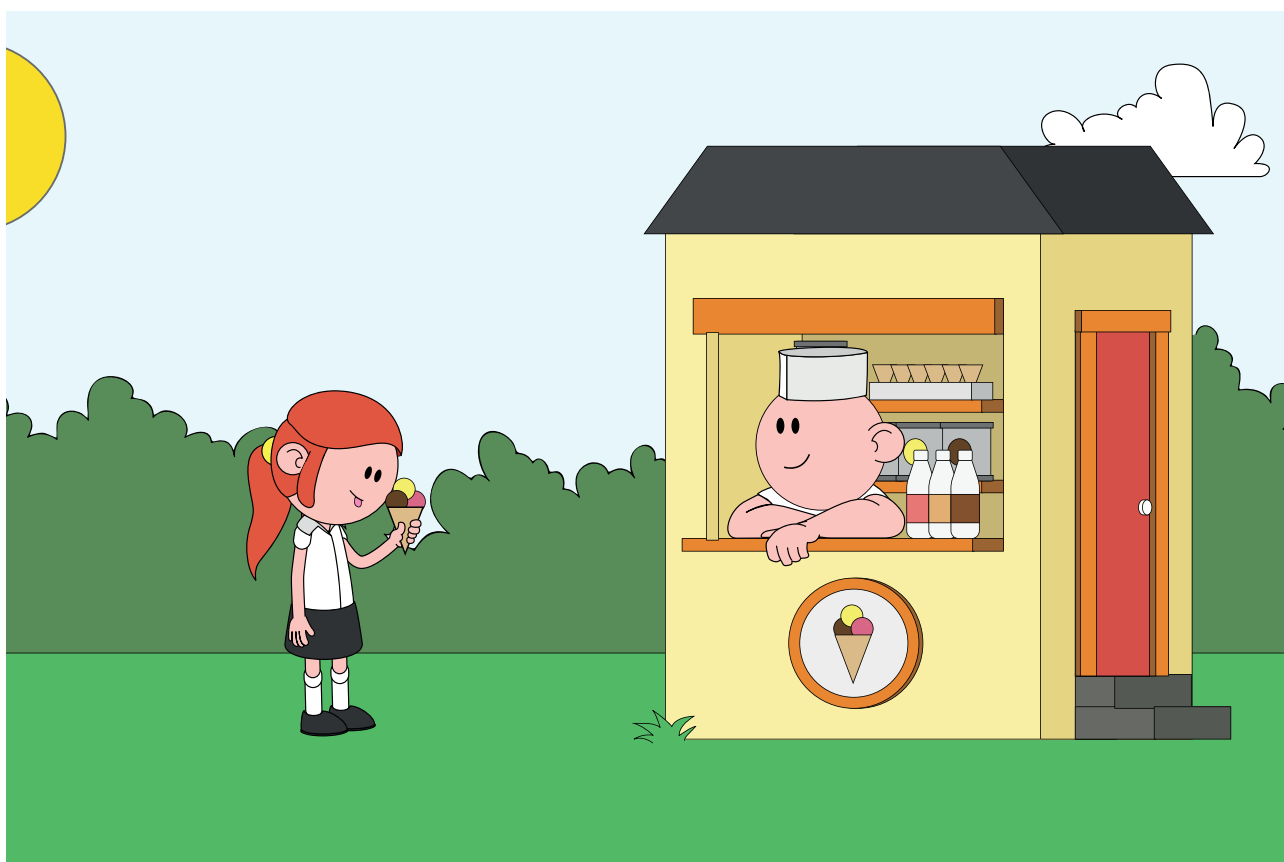
BONDSJÖHÖJDEN

Bondsjöhöjdens villaområde ligger cirka fyra kilometer från Härnösand Central och har goda kommunikationsmöjligheter för flera transportslag. I området ligger Bondsjöhöjdens frilufts- och idrottsområde samt skola och förskola.

En ny dragning av E4 skulle enligt riksintressekorridoren hamna väster om bostadsområdet Byåker. En utökning av bebyggelsen kan ske i området mellan Bondsjöhöjden och Byåker.

Ta hänsyn till:

- Utvecklingen ska samspela och integreras med befintliga motionsspår på Bondsjöhöjdens frilufts- och idrottsområde.
- Utvecklingen ska ta hänsyn till framtida dricksvattenförsörjning från Bondsjön dricksvattentäkt.

HANDEL, VERKSAMHETER OCH INDUSTRI

Härnösands tätort har flera mindre handel-, verksamhets- och företagsområden, dessa ska fortsatt bedriva verksamhet i enlighet med plan då de skapar en funktionsblandning på stadsdelsnivå. Men områden som ska utvecklas särskilt fram presenteras nedan.

SALTVIK OCH ANKARET

Saltviks industri- och verksamhetsområde ska ges förutsättningar att växa mot Ålandsbro kommundelscentrum

och parallellt med den nya dragningen av E4. Ankarets handelsområde ska ges förutsättningar att förtätas och utvecklas men utan att ta ny mark i anspråk.

Ta hänsyn till:

- Vätmarker och naturvärden vid storskaliga etableringar vid Saltviks industri- och verksamhetsområde.
- Ankaret och Saltviks industriområde bör kompletteras med grönstruktur vid vidare utveckling.

FRILUFTSLIV, IDROTT OCH MOTION

Nedan presenteras områden i Härnösands tätort där särskilda insatser ska genomföras för att stärka möjligheten till friluftsliv, idrott och motion. Läs mer om ämnet under generella riktlinjer.

SMITINGENS HAVSBAD

På Smitingens havsbad ska utvecklas till Norrlands nästa friluftsddestination. Här finns populära havs- och naturmiljöer som ska tillgängliggöras för fler genom utvecklingen av en naturcamping som samspelar med den kringliggande miljön, exempelvis vandringsleder, grottor och geologiska fenomen. Området är Natura-2000 och naturreservat vilket innebär att området bör utvecklas med försiktighet med hänsyn till platsens värden.

Området utanför naturreservatet ska uppmuntras till vidareutveckling ur ett långsiktigt perspektiv.

Ta hänsyn till:

- Utvecklingen ska samspela med naturmiljöerna och se dem som en resurs och ett värde att värna om för att bibehålla platsens attraktivitet.

BONDSJÖHÖJDENS FRILUFTS- OCH MOTIONSOMRÅDE

Bondsjöhöjdens friluftss- och motionsområde har ett stort upptagningsområde och är viktigt för både föreningslivet och vardagsmotion. Området kring Godstjärn ska utvecklas för att öka möjligheten till ett vardagsnära friluftsliv.

VÅRDKASENS FRILUFTS- OCH MOTIONSOMRÅDE

Vårdkasen är Härnösands största organiserade friluftssområde med en mängd olika aktiviteter under olika säsonger. Området ska ges rätt förutsättningar att fortsätta utvecklas till ett attraktivt friluftssområde i stadsnära läge som

tilltalar fler målgrupper och besökare från andra kommuner. Områdets koppling till Smitingens friluftssområde ska vidareutvecklas och göras tydligare.

Området kan kompletteras med fler bostäder och förbättrad transportinfrastruktur som samspelar med friluftssområdets utveckling.

HÖGSLÄTTENS FRILUFTS- OCH MOTIONSOMRÅDE

Högslätten är ett prioriterat utvecklingsområde när det gäller stora och småskaliga etableringar med koppling till fritid, idrott och motion. Inom Högslättens idrottsområde ska en ny sporthall utvecklas som möter det stora behovet av idrottsbodar i Härnösand och även regionalt i Väster-norrland.

I nära anslutning till Högslättens friluftssområde finns värdefull vardagsnära natur men även Härnös skjutfält och övningsområde som är av riksintresse. Det är av vikt att friluftslivet här kan samspela med försvaret genom tydlig information och respekt för pågående verksamhet.

HÖGA KUSTEN-LEDEN

Ett gång-, cykel- och rekreationsstråk ska utvecklas utmed banvallen mellan Härnösand Central, Ålandsbro kommunservicecentrum och Mörtsal i Högsjö kommun för att ansluta Höga Kusten-leden.

STADENS STRÄNDER

Området från Sälsten till Kattastrand ska utvecklas till ett sammanhållet rekreationsstråk för invånare och besökare. Området är idag välanvänt, men där parkeringar tar upp en stor del av ytan och tillgängligheten för trygga promenader är begränsad.

KULTURMILJÖ

Härnösands stad grundas 1585 som en av de första städerna i Norrland och historien har tydligt påverkat utvecklingen och utformningen av tätorten.

Stadsplanen präglas av närheten till havet, ett strikt rutnätssystem kring torget samt Östanbäckens och Långgatan oregelbundna planstruktur. Den äldre stadskärnan har successivt kompletterats med nya bostadsområden utifrån påverkan av nya näringar. Den industriella utvecklingen under 1800-talet medförde nya industriområden och arbetarmiljöer. Stadens borgerskap byggde sommarvillor en bit utanför staden och hamnen utvecklades när försvar och handel växte.

Under 1900-talet utvecklades utbildningsväsendet och fler bostadsområden byggdes i folkhemsandan. Med bostadsbristen under 1950- och 60-talen växte nya områden fram i miljonprogrammets anda i både mindre och större skala. Tätorten präglas än idag av olika tidslager där skilda planeringsideal satt prägeln på stadens karaktär. Staden visar på en lång bebyggelseutveckling från 1700-talet fram till idag.

De olika årsringarna är viktiga för att förstå stadsutvecklingen och viktiga att ta hänsyn till vid kommande planering.

Ställningstagande:

- Stadens moderna kulturarv, vardagsarkitektur och industrihistoria ska beaktas vid planering.
- Härnösands torg ska fortsätta vara en central plats för handel och möten mellan människor och kulturer.
- Stadens 1700-talsbebyggelse och stadens betydelse som lärosäte ska lyftas fram vid utveckling av centrala delar.

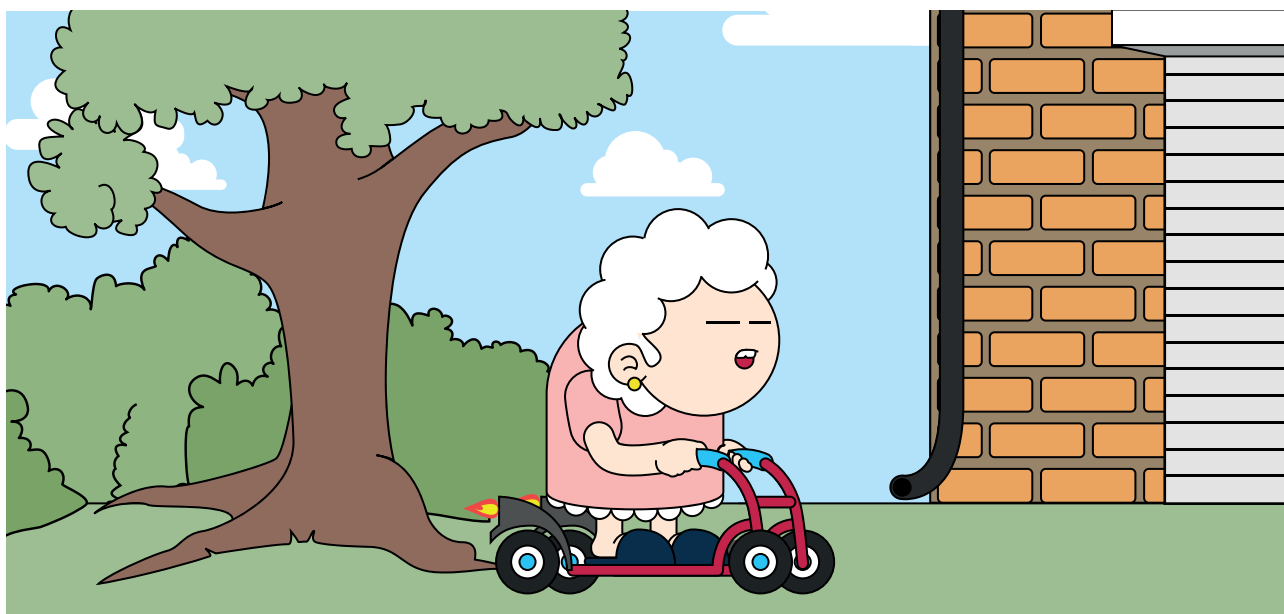
Att göra

- Uppdatera tätortens kulturmiljöinventeringar.

- Utbildningsinsatser om tätortens kulturmiljöer till näringsliv, fastighetsägare och invånare ur ett utvecklingsperspektiv.

Ta hänsyn till:

- Delar av centrala Härnösand är skyddade som riksintresse för kulturmiljö vilket kräver extra hänsyn till platsens kulturvärden vid kommande utveckling.

TRAFIK OCH TRANSPORTER

GÅNG OCH CYKEL

I tätorten ska ett komplett gång- och cykel huvudnät utvecklas, där hastighet, flyt och tydlighet ska vara ledorden. Där det finns ett behov ska anslutningsstråk utvecklas för att knyta ihop stadsdelar och områden till huvudnätet för att succesivt utveckla tätort där det är enkelt att välja cykeln som färdmedel. Den exakta placeringen av huvudnätet kommer att utarbetas i kommunens gång- och cykelplan.

Längre cykelstråk ska utvecklas från Härnösand Central och sträcka sig ut i kommundelarna och till populära besöksmål för att möjliggöra för pendling, cykelturism och motion. Användningsfrekvens, behov och förutsättningar ska styra omfattningen av utvecklingen.

Att göra:

- Utredda placering av tätortens huvudnät för gång- och cykel med tillhörande anslutningsstråk.

Ta hänsyn till:

- Många av de längre gång och cykelstråken kommer att behöva utvecklas på eller i anslutning till statlig väg. Här ska utvecklingen ske i samråd med trafikverket.

PARKERINGAR

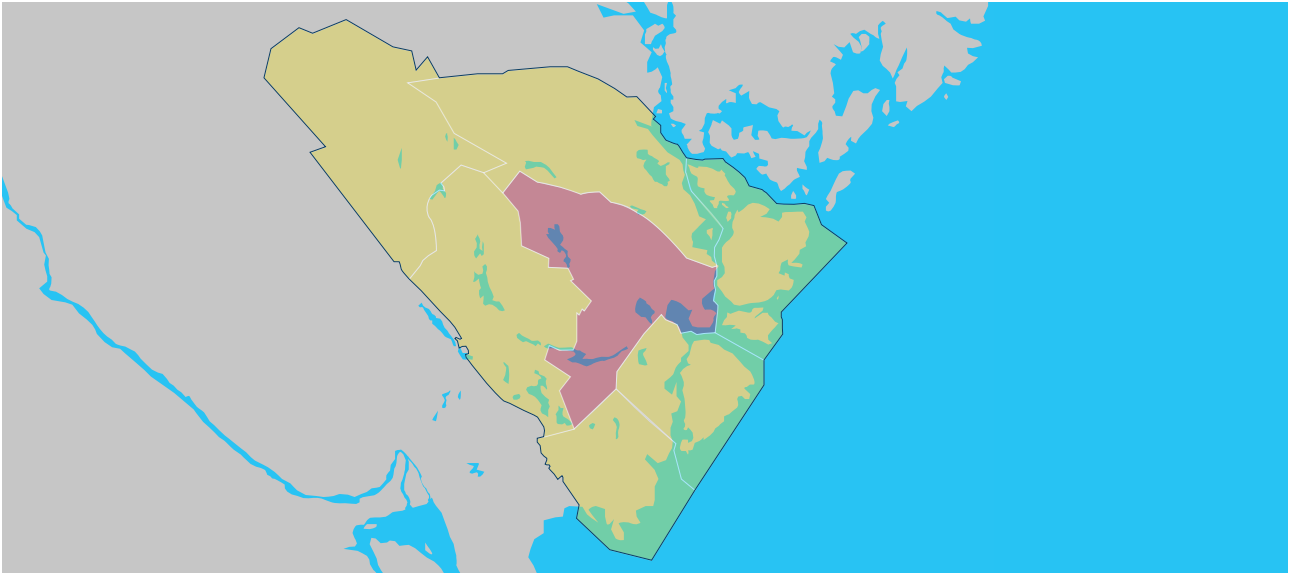
Parkeringarna i vattennära lägen i centrala Härnösand ska omvandlas för andra ändamål som gynnar invånare, näringsliv, besökare och skapar en god bebyggd miljö. Detta innefattar i första hand området från Silviabron till Utsprängskajen.

Att göra

- Ta fram en strategi för förflyttning av parkeringar i anslutning till vattenområdet Silviabron-Utsprängskajen.

Säbrå

Säbrå är en kommunedel för den som vill ha en boendemiljö i en tätort men med mycket landsbygdskaraktär. Säbrå har ungefär 2500 invånare och här finns kommunens största kommundelscentrum Älandsbro. Älandsbro kommundelscentrum omges till stor del av jordbruks- och skogslandskap med verksamhetsområde i anslutning till Älandsfjärden.

UTVECKLINGSDIRIKTION FÖR SÄBRÅ

Älandsbro kommundelscentrum ska utvecklas långsiktigt för att knytas närmare Härnösands tätort. Utveckling av gång-, cykel och rekreationsstråk, nya bostäder och Saltviks industri- och verksamhetsområde är utvecklingsåtgärder som tillsammans med god kollektivtrafik knyter Älandsbro närmare Härnösands centrum.

Dagligvaruhandel finns i kommundelscentrumet Älandsbro. Denna typ av handel är viktig för att minska behovet av resande inom kommunen och göra det möjligt för fler målgrupper att bo i kommundelen. Därför ska befintlig dagligvaruhandel värnas och nya etableringar i olika former ges förutsättning att utvecklas.

Storskalig utveckling av bostäder hänvisas till Älandsbro kommundelscentrum, som kan kompletteras och förtätas med fler bostäder, kontor och verksamheter. Kompletterande bebyggelse i befintliga stråk prioriteras i första hand i riktning mot Härnösands tätort, Sanna färjeläge och till viss del mot Ramsås.

En prioriterad utvecklingsfråga för Säbrå kommunedel är omvandlingen av banvallen mellan Härnösand Central och Mörtsal. Den blir ett viktigt stråk mellan Älandsbro kommundelscentrum och Härnösands tätort för arbetspendling, motion och friluftsliv. Stråket är också viktigt för besöksnäringen och naturturismen då det i sin helhet ska ses som en förlängning av den befintliga Höga Kusten-leden.

Utvecklingen av ett nytt rekreations- och pendlingsstråk ska även öppna upp för ny bebyggelse längs sträckan för att stärka stråket och skapa en tryggare och trivsammare miljö. Men även möjliggöra för att nya företag kan utvecklas och dra nytta av besöksnäringen i området.

Att göra

- Ta fram planprogram eller utvecklingsstrategi för området kring Banvallen mot Älandsbro.

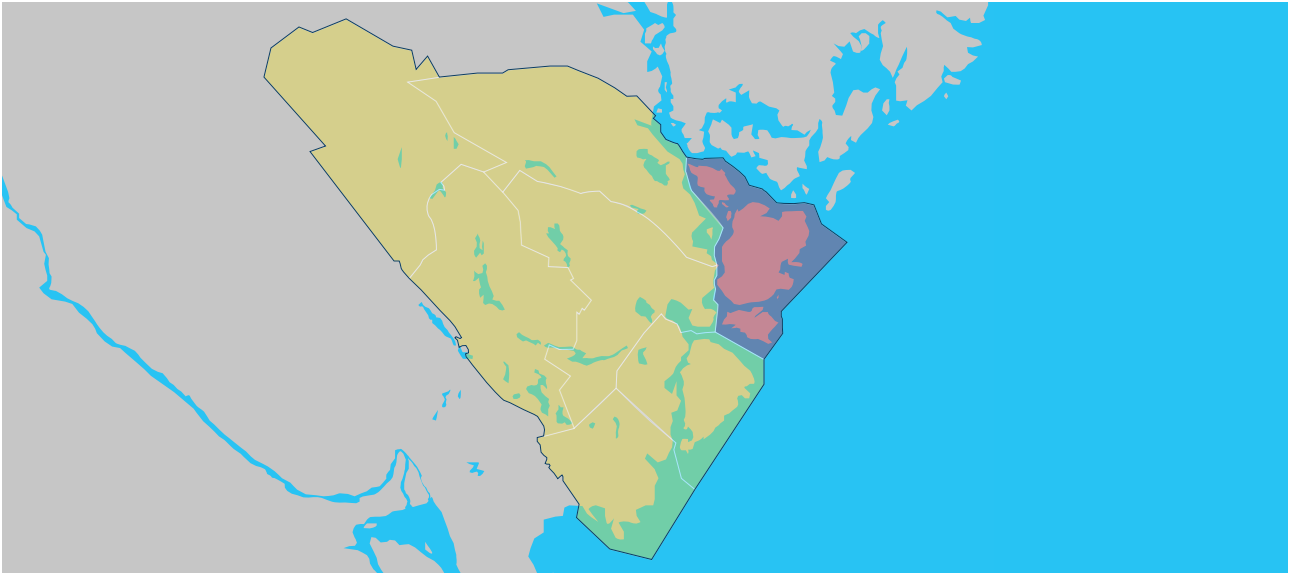
Ta hänsyn till:

- Vägreservat för ny E4 är idag utpekade inom Älandsbro kommundelscentrum, Härnösands kommun förespråkar påfart Saltvik framför E4-dragning genom Älandsbro kommundelscentrum.
- Vid Saltviksområdet ska ett flertal intressen samspela. Industri- och verksamhetsutvecklingen ska kunna samspela med rekreationsstråk och ny bebyggelse.
- Lämningar från sågverksepoken finns i området kring Älandsfjärden. Det måste beaktas vid kommande utveckling.
- Vagnön är av riksintresse för kulturmiljövård. Här finns lämningar och gravrösen från bronsåldern.

Öarna

Öarna är en kommundel bestående av Hemsön, Lungön och Åbordsön i Härnösands kustband. Begreppet Öarna är nytt och har skapats för arbetet med översiktsplanen. På Öarna är närmare 150 invånare folkbokförda och hit tar man sig med färja (Hemsön) eller båt. Hemsön är störst till ytan och den med flest permanent bosatta invånare. Lungön och Åbordsön består till största delen av fritidsbostäder som brukas under sommarhalvåret.

Invånarna på öarna menar att det är något särskilt med att bo på en ö i havet. Här lever kulturhistorien i gamla fyror och fiskelägen. Strandhuggen är många och det finns flera fina vyer över Höga Kustens landskap.

UTVECKLINGSDIRIKTION FÖR ÖARNA

På Hemsön ska ny bebyggelse utvecklas i anslutning till Sannasundet. Kompletterande bebyggelse och fritidshus ska uppmuntras i anslutning till befintlig bebyggelse på öarna. Åbordsön och Lungön ska enbart kompletteras med fritidshus eller bebyggelse för besöksnäring och turism.

Kommundelen Öarna och framför allt Hemsön är viktiga besöksmål och ska ges möjlighet att utvecklas därefter. Kommundelen har både höga kultur- och naturvärden som kan utvecklas ur ett besöksnäringssperspektiv.

Sanna färjeläge är en viktig mötesplats och det första mötet med Hemsön för besökare och boende. Här är det lämpligt att utveckla verksamheter och service som gör platsen mer inbjudande. Boende på Hemsön ser gärna att färjan ersätts med en bro för att attrahera fler målgrupper

att bosätta sig på ön. Trafikverket är ägare av färjeläget och en utveckling av området, liksom en eventuell bro, måste ske i dialog och samverkan med myndigheten. En ny bro ska kunna samspela med den kusttrafik som passerar genom Sannasundet. I väntan på utredning av eventuell bro är det viktigt att färjeläget håller högstatus för invånare och besökare.

Alla tre öarna ska utvecklas med tydliga landstigningsplatser och målpunkter för fritidsbåtar för att underlätta för utvecklingen av besöksnäringen, men också för att styra trafiken från mer känsliga vikar i kustbandet.

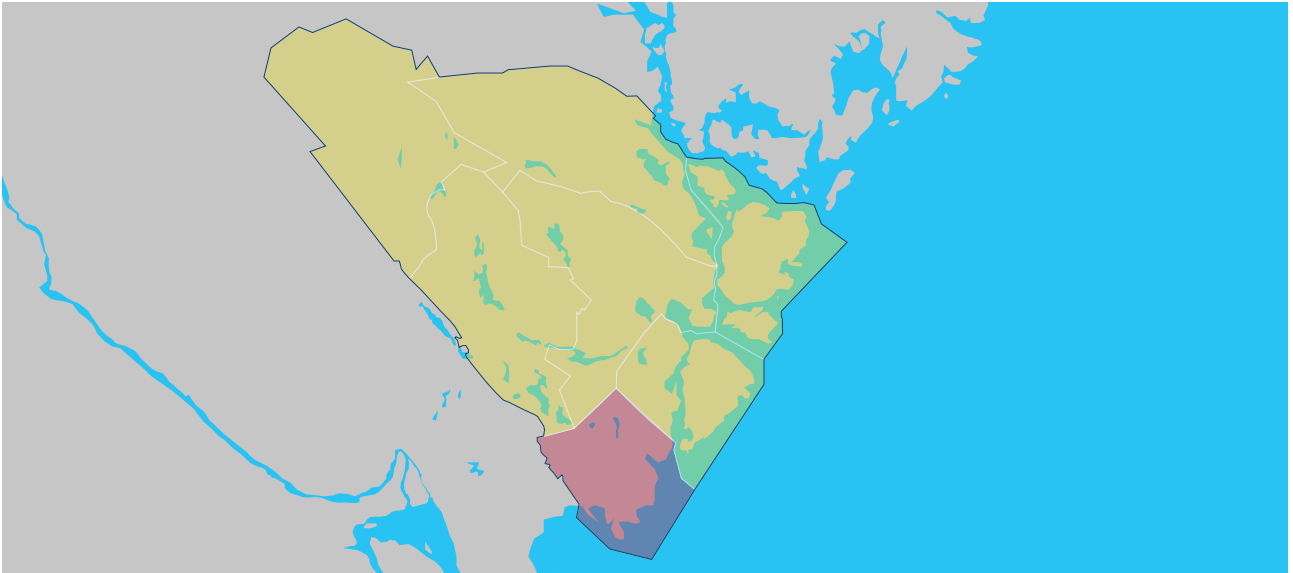
På Hemsön finns det ett miljötillstånd för att utveckla vindkraft, frågan måste hanteras separat tillsammans med resterande delar av Höga Kusten-samarbetet. Friluftslivet och besöksnäringen lokalt, samt världsarvets värden måste i första hand värnas.

Att göra

- Utreda utvecklingsinriktning för Öarna ur ett besöksnäringssperspektiv.
- Utveckla Sanna färjeläge i samverkan med Trafikverket.

Häggdånger

Häggdångers kommunedel är en levande landsbygd med cirka 500 invånare, belägen mellan arbetsmarknadsområdena Sundsvall/Timrå och Härnösand. Kommundelen består till stor del av jordbruks- och skogslandskap och har sina boendemiljöer främst intill sjöarna eller i vikar utefter kusten.

UTVECKLINGSDIRIKTION FÖR HÄGGDÅNGER

Omfattande bebyggelseutveckling uppmuntras kring Häggdångers kyrka och skola. Området är lämpligt som kommundelscentrum och kan utvecklas med fler verksamheter, service samt möjliggöra för idrott och motion. Möjligheter att pendla med cykel har efterfrågats och ska utredas i framtida gång- och cykelplan.

I Antjärn möts den framtida järnvägen och den nuvarande och framtida dragningen av E4 vilket gör området strategiskt lämpligt att utreda för transportnod och områ-

de för ytkrävande verksamheter. Området är inte lämpligt för el-intensiv industri. Sådan ska i första hand hänvisas till Saltviks industriområde eller Utansjö bruk i Högsjö.

Barsviken är en populär kultur- och naturmiljö som kan utvecklas som besöksmål och för det rörliga friluftslivet.

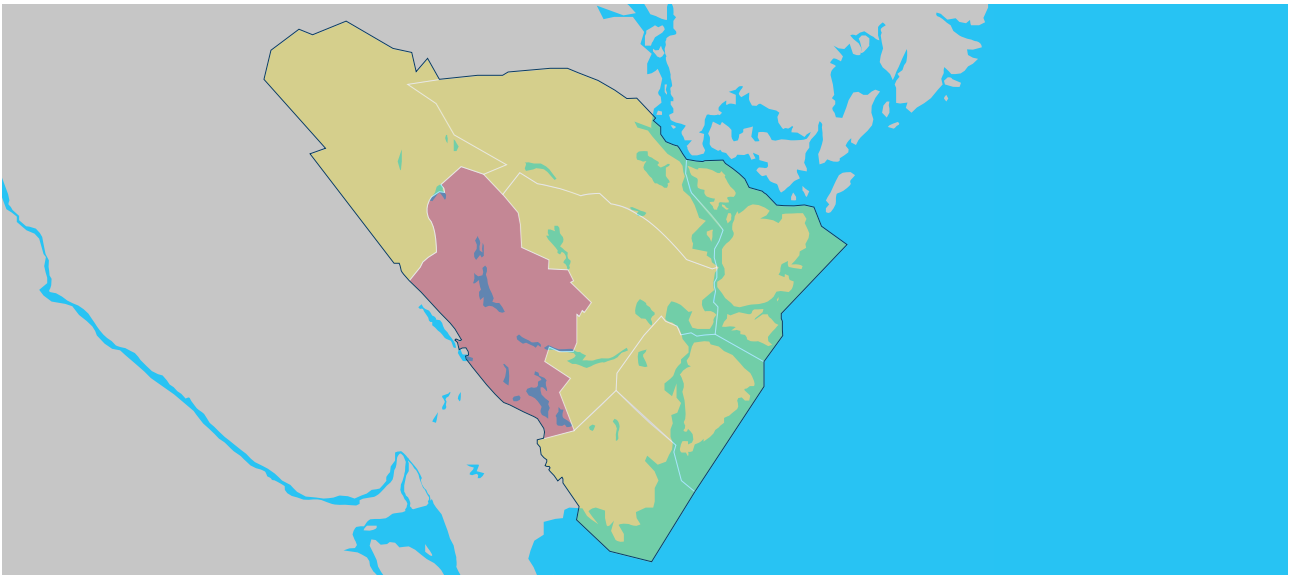
Att göra

- Utreda Anttjärn som alternativt stations-, industri- och verksamhetsområde.

Stigsjö

Stigsjö ligger i en dalgång som definieras av jordbruk och matkultur. Här bor ungefär 1000 invånare. Landskapet är böljande och gårdarna ligger placerade på höjd ut efter sjöarna. Kommunalscentrumet i Stigsjö är Brunne, en mötesplats med skola, äldreomsorg och service. Kring Brunne är bebyggelsestrukturen i villakvarter och mindre lägenhetslängor.

UTVECKLINGSDIRIKTION STIGSJÖ

I Stigsjö kommun ska bebyggelseutvecklingen stärkas och följa det befintliga jordbrukslandskapet. Kommunalscentrumet i Stigsjö är Brunne, där återfinns både service, skola och omsorg. Kommunalscentrumet ska ges förutsättningar att utvecklas med i första hand utökad tätortsbebyggelse och verksamheter.

Dagligvaruhandel finns i kommunalscentrumet Brunne, en viktig mötesplats som gör det möjligt för fler målgrupper att bosätta sig här. Men handeln är även viktig för att minska behovet av resande inom kommunen. Befintlig dagligvaruhandel värnas och nya etableringar i olika former ges förutsättning att utvecklas.

Cykel- och gångstråk ska långsiktigt utvecklas från Brunne kommunalscentrum till centrala Härnösand. Utbyggnaden behöver ske i etapper och i dialog med Trafikverket. Den första etappen bör vara att säkra cykelstråket från Härnösand Central till bostadsområdet Byåker, en sträcka på cirka fyra kilometer.

Att göra

- Utveckla gång- och cykelstråk från Härnösand central till Brunne, samt inom Brunne kommunalscentrum i samverkan med trafikverket.

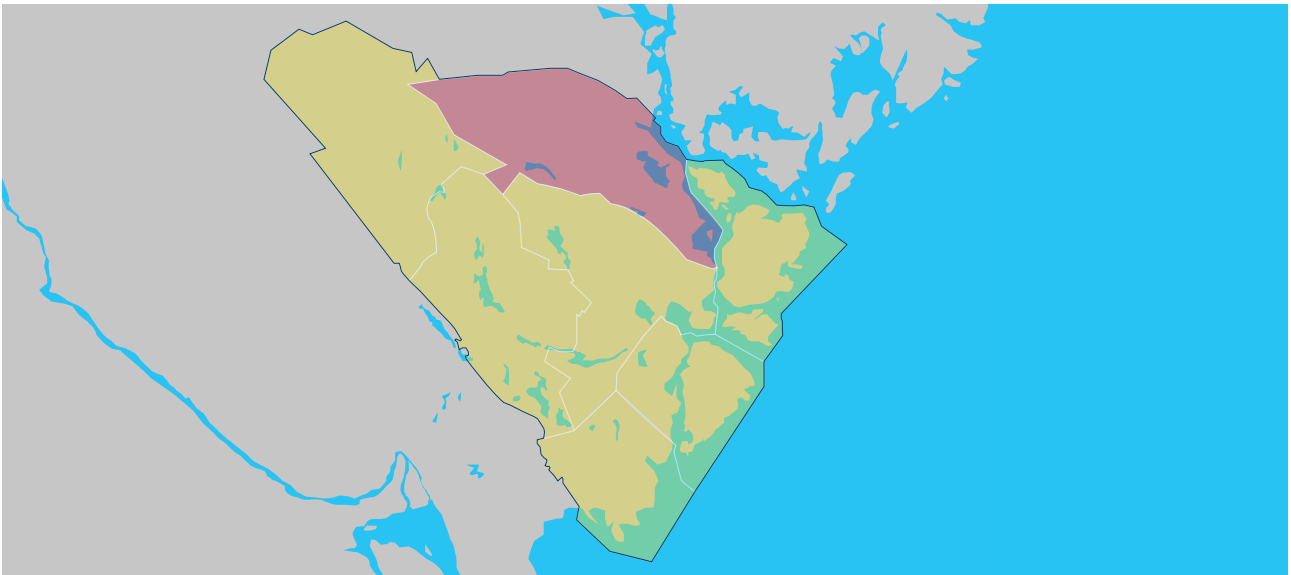
Ta hänsyn till:

- Framtidens av dricksvattenförsörjning ska beaktas vid omfattande utveckling av bebyggelse i nära anslutning till Bondsjöns vattenskyddsområde.

Högsjö

Högsjö erbjuder en boendemiljö i närheten av Höga Kustens karaktäristiska naturmiljöer och kulturlandskapet i Ådalen. Här bor lite mer än 1400 personer och många har ett intresse av natur- och friluftsliv. Kommundelens västra delar definieras av jakt- och fiskeområden och de östra delarna av kusten och skärgårdslivet.

UTVECKLINGSINRIKTNING FÖR HÖGSJÖ

Hälledals kommunfelscentrum ska ges möjlighet att utvecklas och förtätas med bebyggelse och verksamheter. Det finns färdiga detaljplaner för ny bebyggelse i Hälledals kommuncentrum samt i Utansjö som kan lyftas fram. Utanför kommunfelscentrumet ska omfattande utveckling av bebyggelse ligga i anslutning till befintliga stråk i Utansjö och Ramvik.

Kring brofästet i Mörtsal ska service, verksamheter och handel utvecklas för passerande trafikanter och besökare till Höga Kusten. I ett långsiktigt perspektiv bör området även kopplas ihop med Mörtsals gästhamn för att skapa en sammanhållen enhet och göra det möjligt att byta mellan olika transportslag. I ett långsiktigt perspektiv ska banvallen mellan Härnösand Central och Mörtsal omvandlas till en led för rekreation och friluftsliv och anslutas till Höga Kusten-leden.

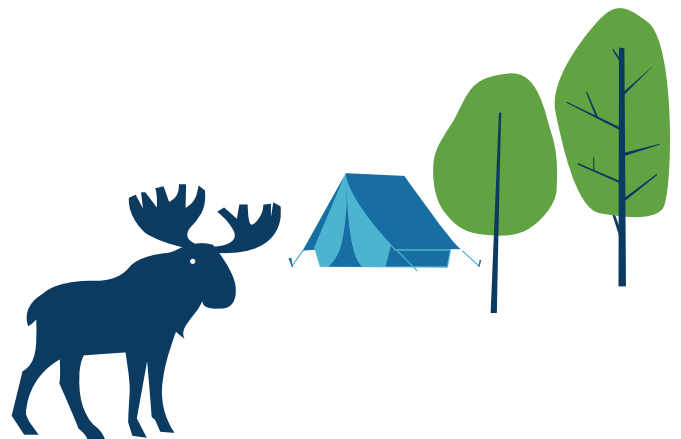
Gustavsviks varv i Högsjö är ensam i sitt slag efter Norrlandskusten. Det är en styrka som ska tas till vara och verksamheten ska ges möjlighet att vidareutvecklas.

Att göra

- Utvecklingsstrategi för det detaljplanelagda området kring brofästet i Mörtsal.

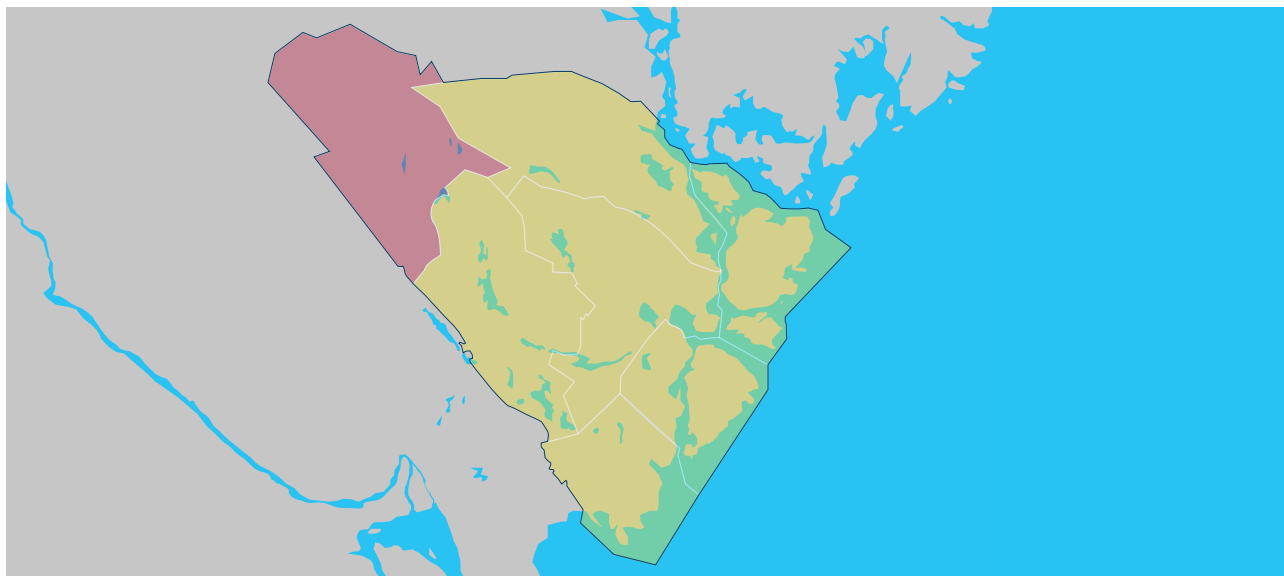
Ta hänsyn till:

- Gustavsviks varv är ett riksintresse för kulturmiljö vilket ska beaktas vid utveckling av området.
- Delar av området i anslutning till LIS-området kan innehålla föroreningar från tidigare verksamhet som behöver utredas i kommande planering.

Viksjo

I Viksjö finns ett lugn och närhet till orörd skog och sjöar. Invånarna i Viksjö lyfter den centrala placeringen med lika långt till huvudorterna Härnösand, Timrå och Kramfors. I Viksjö kommun del bor ungefär 330 invånare och i kommunalscentrumet finns ett gatustråk med service och villabebyggelse.

UTVECKLINGSDIRIKTION FÖR VIKSJÖ

I Viksjö kommunalscentrum finns möjlighet till kompletterande bebyggelse. Dagligvaruhandel finns i kommunalscentrumet Viksjö. Denna typ av handel är viktig för att minska behovet av resande, möten mellan människor men gör det även möjligt för fler målgrupper att bosätta sig i Viksjö. Därför ska befintlig dagligvaruhandel värnas och nya etableringar i olika former ges förutsättning att utvecklas.

Befintliga detaljplaner gör det möjligt för ny bebyggelse och ska marknadsföras för att skapa nya boendemiljöer. På Viksjös östra sida finns möjlighet till småskalig bebyggelse för både permanentboende och fritidsbostäder.

Skogs- och jordbruket är en viktig del i kommunalens näringsliv. Västanå friluftsområde med Västanåfallet är ett utvecklingsområde för besöksnäring och friluftsliv. Här finns höga natur- och kulturvärden, befintliga vandringsleder, turistinformation och service.

Västanå friluftsområde är ett natur- och kulturhistoriskt viktigt område för Härnösand och kringliggande kommuner. Området ska ges möjligheten att utvecklas till en självklar målpunkt för besöksnäring och friluftsliv under hela året.

Väg 331 är ett viktigt regionalt transportstråk genom kommunal del, här rör sig även flertalet oskyddade cykel- och gångtrafikanter. Framtida gång- och cykelutveckling bör fokuseras till Viksjö kommunalscentrum i första hand och till Västanå friluftsområde i andra hand för att göra det möjligt för de boende att röra sig utan bil på ett tryggt sätt i kommunal del.

Att göra

- Utveckla destinationen Västanå tillsammans med företag, invånare och föreningar.

Ta hänsyn till:

- Västanå är naturreservat och en viktig kulturmiljö vilket bör uppmärksammas särskilt vid utvecklingen av området.
- På delar av området kring Viksjön finns risk för ras och skred, vilket beror på markens sammansättning.
- Mjällådalen är utpekad som riksintresse för Naturvård.
- I Viksjö finns Härnösands största grundvattenuttag som bör skyddas för att fungera som dricksvattentäkt vid behov.

RIKSINTRESSEN, MILJÖ OCH HÄNSYN

Del 3 Översiktsplan

Samrådshandling

I det här avsnittet hanteras frågor om bevarande och vad som behöver beaktas för att skapa hållbar utveckling och en plats som vi med stolthet kan lämna över till kommande generationer. Men även risker som kan finnas i den fysiska miljön som måste beaktas i planeringen för att säkerställa en god levnadsmiljö i framtiden.

Riksintressen och lokala värden

Härnösands kommun är rik på värden av olika slag. Våra värden är våra styrkor och det som gör Härnösand till Härnösand, men det innebär också ett stort ansvar. För att våra värden ska kunna leva vidare och finnas kvar för kommande generationer är det viktigt att vi har dem i åtanke när vi planerar för framtiden. I det här avsnittet beskrivs riks- och lokalt intressanta miljöer, deras värde och hur Härnösand ska förhålla sig till dem vid kommande utveckling.

VAD ÄR ETT RIKSINTRESSE?

Att ett område är av riksintresse markerar att det har värden som bedöms vara betydelsefulla ur nationell synpunkt. Riksintressestatusen utgör ett skydd genom att krav på ändrad mark- eller vattenanvändning inte påtagligt får skada områdets värden.

Vad som påverkar eller skadar ett område som är av riksintresse kan ibland vara svårt att fastställa i en översiktsplan, utan måste i många fall utredas i kommande

planeringsskeden och utgå från det specifika fallet eller platsen. Här nedan beskrivs varje riksintresse kortfattat, kommunens syn på riksintressena samt hur de ska hanteras övergripande vid framtida utveckling.

Läs mer:

- Boverkets eller Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på riksintressen.

RENNÄRING

Sametinget pekar ut riksintressanta områden för rennäringen. Fem stycken samebyar har vinterbetesmarker i Härnösands kommun. Riksintresseområdet för rennäring berör Viksjö kommun dels västra delar.

Ställningstagande

- Rennäringen ska ges förutsättningarna att bedriva sin verksamhet i det utpekade riksintresseområdet.

Läs mer:

- Sametingets hemsida, sök på riksintressen.

VINDBRUK

Att ett område anges som riksintresse för vindbruk innebär att det ur ett nationellt perspektiv är särskilt lämpligt för vindkraft och utpekats av Energimyndigheten. Det finns två områden av riksintresse för vindbruk i Härnösands kommun, delar av Hästkullen och Björnlandhöjden i Viksjö.

Ställningstagande

- Härnösand ställer sig positiv till teknikutveckling i befintliga vindkraftsområden, men vill motverka att fler områden pekas ut för etablering av vindbruk. När översiktsplanen antas kommer vindkraft till viss del ha etablerats på områden av riksintresse för vindbruk.

YRKESFISKE

Fångstområden av riksintresse i Härnösands kommun är Ångermanälvens mynningsområde och utpekats av Havs och vattenmyndigheten. I den nationella havsplanen är det få ställen i havsområdet som anger användningen yrkesfiske. Det fiske som bedrivs är begränsat, med passiva redskap och kustnära.

Ställningstagande

- Området kring Ångermanälvens mynning så långt det är möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra för yrkesfisket och skada dess resurser. Yrkesfisket ska kunna samexistera med totalförsvaret, sjöfarten och fritidsfisket samt ta hänsyn till höga naturvärden som finns i kommunens havsmiljöer.

FRILUFTSLIV

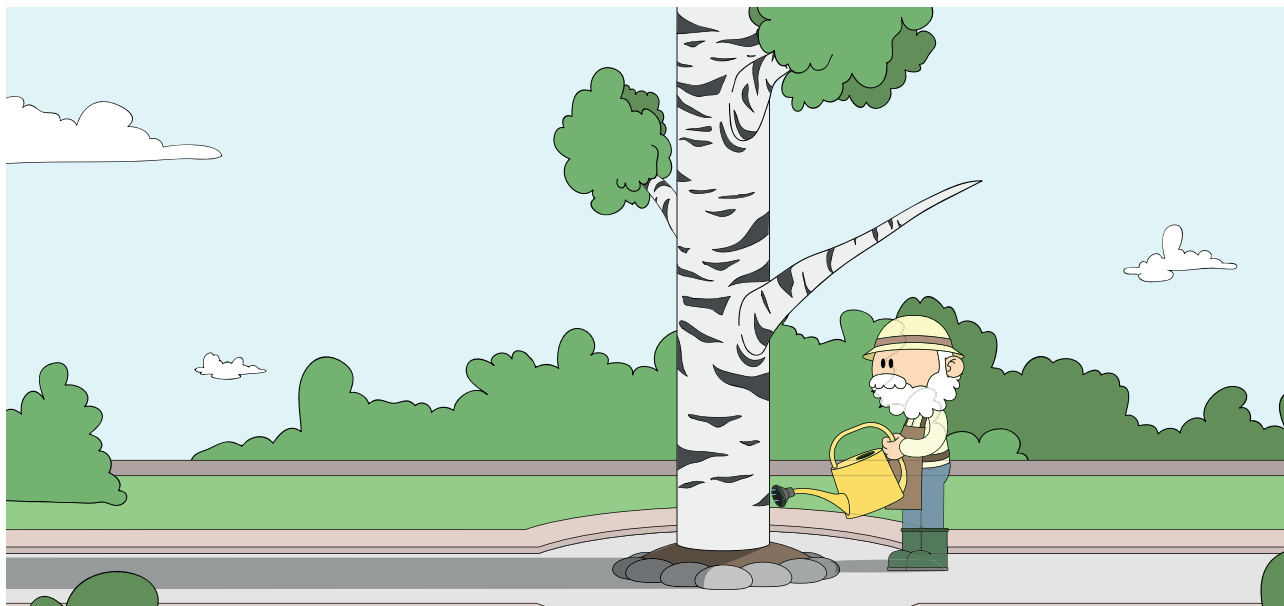
Naturvårdsverket fastställer riksintressanta områden för det rörliga friluftslivet.

SMITINGEN-HÄRNÖ KLUBB

I området finns intresseväckande natur- och kulturvärden samt en storslagen natur. Området är artrikt med sällsynta växter och djur.

Ställningstagande

- Smitingen ska utvecklas som besöksmål i enlighet med befintlig detaljplan. Utvecklingen ska inte påtagligt skada riksintresset för rörligt friluftsliv utan göra området tillgängligt för fler besökare, där karaktären och naturvärdena ska värnas.

NATURVÅRD

Naturen i Härnösand är en av våra viktigaste resurser inför framtiden och en förutsättning för vår identitet som kommun, vår gemensamma utveckling, hälsa och välmående.

I översiktsplanen utpekas lokalt skyddad natur under värden och hänsyn och riksintressanta områden under naturvård.

SKYDDAD NATUR I HÄRNÖSAND

I snitt är 6,4 procent av naturen i Sverige skyddad. I Härnösands kommun är andelen cirka 0,7 procent. Till skyddad natur räknas nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden (skogliga och övriga).

NATURRESERVAT

Pekas ut av Härnösands kommun och Länsstyrelsen Västernorrland. Platserna har höga naturvärden och många är även fina rekreations- och friluftsområden.

Ställningstagande

- Härnösand ska verka för att öka andelen skyddad natur för att säkerställa den som en resurs inför framtiden, genom exempelvis kommunala naturreservat.

Läs mer

- På Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på respektive naturreservat.

STRANDSKYDD

För områden vid sjöar och vattendrag gäller särskilda strandskyddsbestämmelser som regleras i miljöbalken. Strandskydd finns i hela Sverige och är en lag som stärker allemansrätten vid vatten. I särskilda fall går det att ansöka om dispens från strandskyddet.

Strandskyddsreglerna i miljöbalken ger Härnösands kommun möjlighet att peka ut landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) för att gynna utvecklingen på landsbygden (läs mer om detta under bebyggelseutveckling).

GENERELLT STRANDSKYDD

Strandskyddet är ett generellt områdesskydd vid hav, sjöar och vattendrag. Strandskyddszonen omfattar både land och vatten. Den utgår från strandlinjen och sträcker sig 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Bestämmelsen gäller vid alla sjöar och vattendrag oavsett storlek.

UTÖKAT STRANDSKYDD

För några områden längs Härnökusten har Länsstyrelsen Västernorrland beslutat om utökad strandskydd för att skydda värdefulla naturmiljöer. Det utökade strandskyddet gäller 200 meter från strandlinjen.

RIKSINTRESSEN NATURVÅRD

Naturvårdsverket fastställer riksintressanta områden för naturvård.

MUGGÄRDSÄNGEN

I området Muggärdsängen på västra sidan av Kyrksjön i Häggdångers kommun del finns en mycket artrik ängsmark. Artrikedomen kan komma att påverkas negativt av skogsplantering, omfattande bebyggelse samt lednings- och vägdragningar. För att bevara ängsmarken och dess värden måste sådana åtgärder undvikas i nära anslutning till området samt marken fortsätta slås.

Ställningstagande

- Ängsmarken ska bevaras och skyddas mot ovanstående ingrepp.

BARSVIKEN

I Barsviken i Häggdångers kommun del finns höga urbergsraukar och andra erosionsformer som är mer eller mindre unika för Norrlandskusten.

Ställningstagande

- På grund av sin placering i naturen görs bedömningen att raukarna inte är hotade av någon form av exploatering. Däremot kan de utvecklas till ett besöksmål för friluftslivet i ett framtidsperspektiv. I detta fall ska hänsyn tas till de höga naturvärdena.

HÄRNÖKUSTEN

Längs Härnökusten finns erosions- och abrasionsformer med få motsvarigheter utmed Norrlandskusten.

Ställningstagande

- Området skyddas delvis som naturreservat här tillåts ingen terrängkörning, nybyggnation eller täktverksamhet.
- Delar av naturområdet används för friluftsliv och rekreation vilket ska kunna samspela med naturvärden av området.

GÅDEÅNS VATTENSYSTEM

I Gådeåns vattensystem finns reproducerande flodpärl-

mussla och havsvandrande öring. Brånsån, som är en del av Gådeåns vattensystem, skyddas som naturreservat. Mer information om vad som är tillåtet i området finns på Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida (sök naturreservat, Brånsån).

Ställningstagande

- Gådeån ska bevaras genom att vattensystemet ska anta ett så naturligt miljötillstånd som möjligt. Åtgärder i området kan vara att reducera onaturliga vandringshinder för fisk och att vägövergångar byggs så att de inte begränsar djurlivet i området.
- Inga dikningar ska göras i vattensystemet, inga torvtäkter inom tillrinningsområdet ges tillstånd och inga främmande arter inplanteras. I stor utsträckning ska träd och vegetation bevaras som en skyddszon längs stranden.
- Det tätortsnära friluftslivet är populärt i området genom vandringsleden Gådeåleden, Friluftslivet ska kunna samspela med naturvärden i området.

LJUSTORPSÅN – MJÄLLÅN

Området är präglad av ett av landets mest skyddsvärda nip- och ravinlandskap och är ett reproduktionsområde för havsöring och harr. Området ligger delvis i Timrå kommun.

Ställningstagande

- Inga ingrepp i nip- och ravininformationer samt åsbildningar ska genomföras.
- Dessutom ska samma riktlinjer som för Gådeåns vattensystem efterföljas.

NATURA-2000

Värdefull natur i EU samlas i nätverket Natura-2000 och klassas som riksintresse. Natura-2000 har tillkommit med stöd av EU:s habitat- och fågeldirektiv och syftar till att skydda naturtyper, djur och växter samt att förhindra att arternas livsmiljöer förstörs för framtida generationer. Inom kommunen finns fem områden som klassas som Natura-2000 områden.

Ställningstagande

- Kommunens Natura-2000 områdets värden ska skyddas mot påtaglig skada. Många av dessa skyddas även som naturreservat.

SMITINGEN – HÄRNÖKLUBB

Ett skogs- och bergsområde med vegetationsklädda havsklippor mot öppet hav. Syftet är att bevara och återställa naturtypen. Området är även skyddat som naturreservat.

VÄGSJÖKNÖSEN

Ett kalkrikt naturskogsområde av typen västlig taiga. Det främsta syftet är att bevara och gynna naturtypen västlig taiga. Området är även skyddat som naturreservat.

VÄNTA LITETS GRUND

Grundet har klassats som en av mest värdefulla utsjöbankarna i Bottniska viken (Havsplanen, Bottniska viken, förslag 2019). Den är länets enda utsjöbank och skiljer sig från övriga utsjögrund i Bottniska viken genom sin rika förekomst av blåmusslor. Grundet har även ett stort värde som lekplats för strömming.

HABBORN

Ett område med skogslandskaps fåglar och andra arter som är beroende av gammal skog, området ligger till stor del i Kramfors kommun.

LATMANSMON

Har raviner med en värdefull population av sötgräs. Det främsta syftet är att bevara och återställa sötgräspopulationen i området.

KULTURMILJÖVÅRD

Härnösands kommun är rik på kulturmiljöer. Här finns spår och lämningar efter människors aktiviteter under tusentals år. Boplatser, jordbruksbygder, fiskelägen och handels- och mötesplatser vittnar om den betydelse platsen haft för olika människor och näringar.

Den havsnära miljön har haft en avgörande betydelse för Härnösand som centrum för en månghundraårig trävaruindustri, sjöfartsnäring och militära etableringar. Den tidiga utnämningen som stad skapade förutsättningen för Härnösand som administrativt och kulturellt centrum som innefattade bland annat utbildning, biskopssäte och regional administration.

Bebyggelsemiljöer som speglar olika näringsvillkor under olika tidsperioder har vuxit fram, exempelvis fiskelägen, lämningar och fördämningar från sågbruksepoken och

industriella miljöer. Under medeltiden anlades sockencentrum med kyrka och tillhörande byggnader, Sockenindelningarna är idag våra kommundelar och sockencentrum är i vissa fall våra kommundelscentrum. Många av jordbruksbyarna bär på en kulturhistoria från järnålderns åkerbrukande och boskapsskötande, vilket gör landskapsbilden till en viktig del av historien.

I översiktsplanen utpekas lokalt värdefulla områden under värden och hänsyn och riksintressanta områden under kulturmiljövård.

Lagstiftning:

Kulturmiljöer och kulturvärden skyddas genom olika lagstiftningar. Kulturmiljölagen, Plan- och bygglagen och Miljöbalken.

FORNLÄMNINGAR

De flesta av våra fornlämningar är koncentrerade till kusten. Fångstgropar kring sjöarna och vattendragen Mjällån, Stor-Vegsjön och Skälensjön tyder på att det kan finnas spår av boplatser även här.

BYGGNADSMINNET I HÄRNÖSAND

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. Vilka byggnader som blir byggnadsminnen beslutas av Länsstyrelsen Västernorrland. I Härnösands kommun är följande byggnader byggnadsminnen: Domkapitelhuset, före detta Landsarkivet, Gamla Landstatshuset, Rådhuset, Residenset, St Petrilogen, Nybergska huset, Gamla Lasarettet och Hemsö fästning.

KULTURMILJÖVÅRD - LOKALT VÄRDEFULLA OMRÅDEN

I översiktsplanen presenteras ett urval av lokalt värdefulla kulturmiljöer både i tätorten och i resterande kommundelar. Underlaget till dessa är äldre inventeringar och översiktsplaner, områdena behöver dock uppdateras med inför det kommande arbetet med framtagande av lokalt kulturmiljöprogram för att även inkludera modernare kulturarv.

Ställningstagande:

- Vi följer den regionala kulturarvsplanen i vårt arbete med att värna och utveckla kulturmiljöer.
- Alla utvecklingsprojekt ska föregås av en kulturmiljöutredning.
- Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av byggnader och bebyggelsemiljöer ska användas som värdeskapande vid nya etableringar.
- Historiska skeden i vår kommun ska gå att urskilja genom att varje byggnad ska få representera sin tid.
- Prioriterade kulturmiljöer ska ses som resurs i samhällsutvecklingen och prioriteras som viktiga besöksmål i all planering som berör besöksnäringen.
- Kulturmiljöer i nära anslutning till våra förskolor och skolor ska bevaras och utvecklas till att bli en del av utbildningsmiljön.

Att göra:

- Uppdatera äldre Kulturmiljöinventeringar och komplettera med nya inventeringar.
- Ta fram Kulturmiljöprogram med mål och strategi för kommunens kulturmiljöarbete.
- Uppdatera detaljplaner för att ge fullvärdigt skydd för kulturmiljöintressanta områden.

Läs mer:

Många av dessa underlag finner ni på Härnösands kommuns hemsida, sök på kulturmiljö.

- Kulturmiljöunderlag 2009, rapport 2009:6, Länsmuseet Västernorrland.
- Kulturhistoriska miljöer, Härnösands landsbygd rapport nr 5 1983, Härnösands kommun.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på översiktsplan, 1992. Avsnittet om Stadskaraktärer kap 2.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på Gestaltningssprogram, 2019.
- Program för bevarande av odlingslandskapets natur och kulturmiljövärden, Länsstyrelsen Västernorrland 1993.

KULTURMILJÖVÅRD - RIKSINTRESSE OMRÅDEN

Riksantikvarieämbetet utpekar kulturmiljöer som är av riksintresse, ibland på förslag från kommunerna, där man anser att det finns värden som är extra viktiga att bevara. I Härnösands kommun finns tre områden som klassas som kulturmiljöer av riksintresse: Centrala Härnösand, Vagnön och Gustavsvik-Ramvik.

Områden som är utpekade som riksintressanta visar på landskapsbilder som har höga kulturvärden. De ska skyddas mot påtaglig skada enligt Miljöbalkens 3 kap §6. Det innebär att ny bebyggelse och förändringar ska ske med stor hänsyn till de utpekade värdena.

CENTRALA HÄRNÖSAND (Y21)

Centrala Härnösand har flera kulturhistoriskt intressanta miljöer som har stor betydelse för kommunens identitet. De historiska spåren är tydligt läsbara och är en stor resurs för framtida utveckling. Här går det att se de olika historiska skeden som har format vår stad. När dessa platser utvecklas ska det göras med hänsyn till historien och utifrån platsens förutsättningar. Mer information finns att hämta i kommunens gestaltningssprogram. Uttryck för riksintresset är bland annat: Östanbäcken och Långgatan, sjöfartsstaden, gatustrukturen (rutnät) samt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och topografi.

Vi ska bevara stadens årsringar, men samtidigt låta varje byggnad bli en representant för sin tid. Framtidens livsmiljöer i centrala Härnösand ska, som i resterande delar av vår kommun, vara omsorgsfullt gestaltade. Arkitektur, form och design ska genomsyra utvecklingen för att skapa en attraktiv stadsmiljö. Det som byggs ska generera stolthet och vara av sådan kvalitet att det i framtiden kan utgöra en ny årsring i centrala Härnösand.

ÖSTANBÄCKEN OCH LÅNGGATAN

I Östanbäcken och längs Långgatan finns 1500-talsstaden Härnösands vägsträckningar och bebyggelsestruktur bevarad. Huvudgatan löper parallellt med den ursprungliga strandlinjen och de äldre smala gränderna mellan husen ner mot vattnet är fortfarande avläsbara. Stadsdelarna visar hur en låg träbebyggelse har vuxit fram anpassad efter terrängen.

Ställningstagande

- Stadsdelarna Östanbäcken och Långgatans kulturmiljövärden har gjort dem till viktiga besöksmål och populära boendemiljöer.
- Inga bygglovsbefriade åtgärder gäller och kulturvärdena ska skyddas från oaktsam renovering, gestaltning eller tillbyggnader.
- Gatustrukturen och bebyggelsekaraktären inom dessa två områden ska skyddas.

Att göra

- Uppdatera detaljplaner för fullvärdigt skydd av viktiga kulturmiljöer.

Läs mer

- Härnösands kommuns hemsida, sök på gestaltungsprogram.

SJÖFARTSSTADEN

Sjöfartsstaden Härnösand kan upplevas i alla våra havsnära miljöer, men framför allt kring Norra sundet. Magasinsbyggnaderna och kajen med den öppna ytan där emellan är viktiga för förståelsen av den forna hamnmiljön på Kronholmen. Skeppsbrons tydliga sjöfront manifesterar platsens historiska betydelse. Här möts den storskaliga, täta stenhusbebyggelsen och den äldre småskaliga trähusbebyggelsen på Långgatan (Länsstyrelsen Västernorrland, 2013).

Ställningstagande

- Härnösands identitet som sjöfartsstad ska värnas och utvecklas på dessa platser.

GATUSTRUKTUR (RUTNÄT)

Härnösands stad har en typisk planstruktur för det sena 1800-talet som har präglat riksintresset för vår kulturmiljö. Det finns en reglerad och rutnätsindelad kvarterstad i Norrstaden/Stenstaden.

Nybrogatan är vår paradgata som skapar en monumental mittaxel. Gatan är kantad av stadsmässig stenhusbebyggelse. På Rotudden finns delar av en arbetarförstad med en renodlad rutnätsplan (gatustruktur) och bevarad bebyggelsestruktur med sammanhållen trähusbebyggelse. På Kronholmen finns en blandstad som även den visar på en välbevarad rutnätsstruktur (Länsstyrelsen Västernorrland, 2013).

Ställningstagande

Härnösand ska bevara rutnätet vid stadsplanering och utveckling av bebyggelse i dessa områden. Enstaka undantag från rutnätet kan utredas om det är av allmänt intresse. Annars ska andra lämpligare platser undersökas. Kommande utvecklingsprojekt som påverkar riksintresset är utvecklingen av Kronholmen. I kommande planering anser vi att områdets kulturhistoriska värden ska stärkas genom att bygga vidare på den stadsmässighet som finns med blandad bebyggelse som förhåller sig till rutnätet.

KULTURHISTORISKT VÄRDEFULL BEBYGGELSE

Riksintresse för kulturmiljö innefattar flera kulturhistoriska värdefulla byggnader som berättar om Härnösands mångsidiga roll som förvaltnings- och residensstad. Typiskt för förvaltnings- och institutionsbyggnaderna är att de är uppförda med höga arkitektoniska värden som representerar 1700- och 1800-talens arkitekturstilar. Flertalet byggnader utgör solitärer i stadsbilden omgivna av grönska. Domkyrkans upphöjda läge i staden dominerar stadssilhuetten. Byggnaderna klassas som "särskilt värdefulla" enligt plan- och bygglagen. De ska hanteras varsamt och är skyddade mot förvanskning enligt PBL 8 kap §§13, 14 och 17.

Ställningstagande

- Karaktäristiska byggnader ska förvaltas så att kulturvärden och byggnadernas historia lever vidare.
- Vid renovering eller förändrad användning av byggnaden ska exteriören bevaras och byggnadsantikvarisk kompetens användas.

TOPOGRAFI

Stadens utveckling har genom historien följt kopplingen till havet, något som är tydligt i utblickar mot vattnet. Bebyggelsen följer den branta topografin och klättrar upp på sluttningarna (Länsstyrelsen Västernorrland, 2013).

Ställningstagande

- Härnösand ska fortsätta utveckla stadssiluetten och arbeta med topografin som ett viktigt verktyg vid höjdsättning.

VÄGNÖN (Y22)

Riksintresseområdet täcker stora delar av halvön Vagnön, ett område kring Ålandsfjärden där det finns rikligt med gravlämningar. De flesta är rösen och stensättningar men det finns också vissa gravhögar. Antagligen har området bebotts från bronsålder in i yngre järnålder och i vissa fall också medeltid då man hittat gravar anlagda på nivåer under åtta meter över havet. Det finns uddar där man har anlagt gravar under en tidsperiod av drygt 2800 år. Det finns också så kallade topprösen inom riksintresseområdet. De har till skillnad från övriga lämningar aldrig legat i strandkanten, men är typiska inslag i kuströsemiljöerna (Länsstyrelsen Västernorrland, 2013).

Ställningstagande

- Lämningar eller områden där lämningar funnits ska skyddas mot skada och förvanskning. Området ska även ses som en resurs vid utveckling som ett besöksmål och lärandemiljö.

KOMMUNIKATIONER

Många kommunikationer som är lokalt viktiga för Härnösand är även av riksintresse, dessa utpekade av Trafikverket och presenteras nedan.

HÄRNÖSAND CENTRAL

Härnösand Central ska vara den primära transportnoden i Härnösands kommun. All trafikplanering och planering för besöksnäringen ska utgå från Härnösand central som det första mötet med kommunen. Ett hela resan perspektiv ska appliceras vid all trafikplanering, där Härnösand central är en viktig del.

VÄG

Kommunikationer av riksintresse för väg i Härnösands kommun är E4, Riksväg 90 och Väg 331.

GUSTAVSVIK-RAMVIK (Y23)

Gustavsvik-Ramvik är en samlad varvsmiljö med en militärhistorisk bakgrund vid Ångermanälvens utlopp. En örlogsdepå anlades 1916-1922 och den har sedan dess använts som varv för civil verksamhet. Miljön berättar om en tid då det ansågs finnas en risk för att en fientlig flotta skulle kunna stänga av hela Bottniska viken och använda den som invasionsområde mot Sverige.

Torrdockan i Gustavsvik är troligen världens nordligast belägna som är i bruk än idag. Från uppförandetiden finns också ett pumphus och ett transformatorhus i nationalromantisk stil. Pumphuset är fortfarande i bruk. Inom riksintresset i nära anslutning till varvet finns också en av landets första radhuslängor. Radhusen stod färdiga som tjänstemannabostäder 1918 (Länsstyrelsen Västernorrland, 2013).

Ställningstagande

- Gustavsviks varv utpekade som viktigt för utveckling då det är ensamt i sitt slag längs Norrlandskusten. Vid utveckling av området, ska kulturvärdena skyddas.
- Radhuslängans placering och bebyggelsekaraktär ska uppmärksammas som värdefull. Vid behov ska skydd i detaljplan utredas.

Läs mer

- Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på riksintressen.
- Riksantikvarieämbetets hemsida, sök på riksintressen.

Korridoren för en eventuell ny dragning av E4, väster om centralorten Härnösand, är utpekad av riksintresse för framtida anläggningar.

Ställningstagande

- De tre riksintressanta vägarna är grundläggande för ett levande Västernorrland men är även av stor vikt för den lokala trafikförsörjningen i Härnösand.
- Gällande korridor för ny dragning av E4 ska ny bebyggelse undvikas för att minimera rivningar vid senare tillfälle. Påfart Saltvikslänken förespråkas före Ålandsbro kommunalscenterum.

JÄRNVÄG

Järnvägen är av riksintresse i Härnösands kommun och Trafikverket arbetar tillsammans med bolaget Ostkustbanan AB för att fastställa en ny avsmalnad järnvägskorridor

för planering av ny järnväg mellan Härnösand Central och Sundsvall.

Ställningstagande

- Härnösand arbetar aktivt med att driva och påskynda utvecklingen av järnvägen. Det är det viktigaste regionala projektet fram till översiktsplanens mål år 2040. När Trafikverket fastställer en ny riksintressekorridor ska efterföljande planering förbereda för och se över hur många befintliga fastigheter som kan komma att påverkas vid utveckling av järnvägen. Dessa ska senare inkluderas i kommunens bostadsförsörjningsplaner.

SJÖFART

Inom kommunen finns vattenområden utpekade som riksintresse för sjöfart. Det gäller farled 661A, 661B och 663 samt sjöfartsstråk längs kusten.

Ställningstagande

- Härnösand förespråkar utvecklingen med att förflytta delar av gods från väg till järnväg och sjöfart. Därför ska sjöfartens intressen i kommunen skyddas.

TOTALFÖRSVARET

Försvarsmakten utpekar områden av riksintresse för totalförsvaret. Mark- och vattenområden som är av riksintresse för att de behövs för totalförsvarets anläggningar, ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Finns olikartade ändamål ska försvarsintresset ges företräde.

Inom Härnösands kommun är Härnös och Skärsvikens skjutfält samt sjöövningsområden till havs av riksintresse för totalförsvaret. Utöver den mark som staten själv äger finns ett så kallat påverkansområde med avseende på buller och säkerhet. Inom det området ska alla lov- och planärenden skickas till Försvarsmakten för samråd.

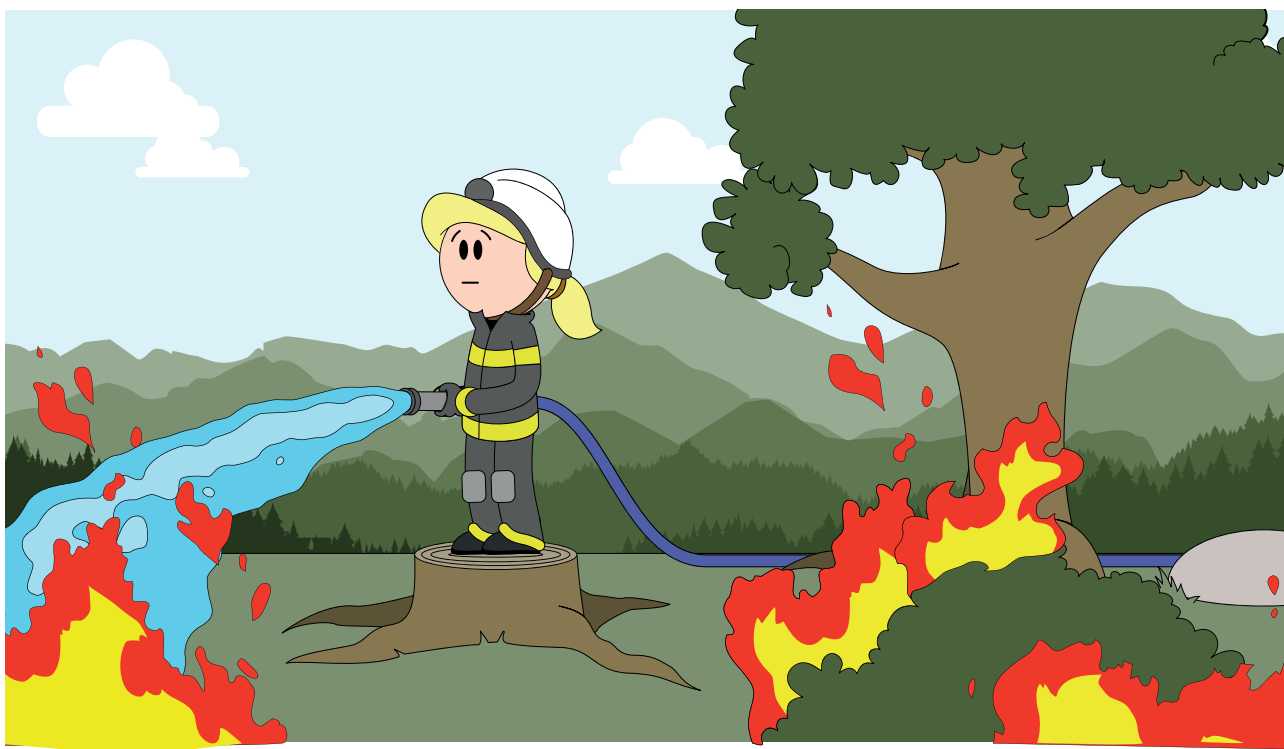
Vid försvarsövningar stängs markområdena av och havsområdena bevakas. Områdena ska därmed inte innebära någon ökad risk ur det hänseendet.

Ställningstagande

- Härnösand ska fortsätta verka för den långa traditionen av militär närvaro och utvecklingen av regemente Västernorrland tillsammans med Sollefteå och Kramfors.
- Härnösand ska genomföra tidiga dialoger och ha bra samverkan med försvarsmakten i plan- och bygglovsärenden.
- Många av Härnösands militära områden är även viktiga natur och friluftsområden för invånare och besökare. Det är därför av vikt att friluftslivet kan samspela med försvaret. Det kräver goda dialoger och informativa insatser till allmänheten från kommunens sida.

Att göra

- Upprätthålla god samverkan med försvarsmakten och kommunikation till invånarna angående brukande av militära övningsområden för friluftsliv.

Miljö och risker

Miljö- och riskfaktorer ska hanteras så att miljön i så stor utsträckning som möjligt inte tar skada och att risken för att människor utsätts för skada eller olägenhet minimeras.

Vid nyetableringar ska vi genom detaljplanering, bygglovsgivning och andra tillståndsärenden se till att påverkan på omgivningen blir så liten som möjligt. Det innebär generellt att nyetableringar, exempelvis av verksamheter eller bostäder, ska ske så att befintlig bebyggelse eller verksamhet inte lider skada.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Vårt samhälle påverkas redan idag av klimatförändringar och det kommer att påverkas på flera olika sätt i framtiden. Det behöver beaktas i samhällsplaneringen. Sverige och Härnösand påverkas dock mindre av klimatförändringar än flera andra länder i vår omvärld.

I Härnösand och Höga Kusten påverkas vi inte heller lika mycket som i södra Sverige av stigande havsnivåer med anledning av den pågående landhöjningen i vårt område. För perioden fram till cirka 2080 förväntas både medelvattenståndet och extrema vattenstånd vara som idag eller lägre. Efter 2080 förväntas en något förhöjd havsnivå. För perioden 2071-2100 bedöms de extrema vattenstånden uppgå till 144 centimeter över dagens medelvattennivå.

Ändrade klimatförhållanden i Härnösand innebär främst konsekvenser som följer av ökade nederbördsmängder, värmeböljor och stigande temperaturer. Vid ökad neder-

börd ökar risken för översvämningar, spridning av föroreningar och det kan även påverka jordens stabilitet vilket ökar risken för ras och skred i känsliga områden.

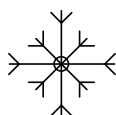
Med ökade temperaturer kan människors liv och hälsa påverkas genom plötsliga och kortvariga händelser som värmeböljor. Sådana riskerar att öka antalet dödsfall, särskilt inom utsatta grupper som äldre personer och grupper med vissa kroniska sjukdomar och med nedsatt funktionsförmåga. Problem kan även uppstå genom ett mer långsiktigt förlopp med en gradvis ökad temperatur som påverkar risken för smittspridning via dricksvatten och badvatten.

Klimatanpassningsåtgärder handlar om att anpassa den bebyggda eller naturliga miljön för att vara förberedd för ett förändrat klimat.

FÖRÄNDRINGAR I KLIMATET TILL ÅR 2100

Högsta dygnsmedeltemperatur ökar 2-3 °C

Färre dagar med snötäcke och tjäle.

Nederbördsmängderna förväntas öka och bli kraftigare.

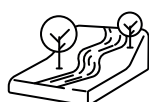
Vegetationsperioden ökar med en månad.

Något förhöjd havsnivå kan förväntas efter år 2080.*

Osäker trend för höga vindhastigheter.

Landhöjningen på 8 mm/år kompenserar förhöjda vattennivåer idag.

Osäker trend för frekvens av åska.

* De extrema vattenstånden bedöms öka något och uppgå till 144 cm över dagens medelvattennivå vid Spikarna/Draghällan för perioden 2071-2100.

Områden för klimatanpassningsåtgärder

GODSTJÄRN

Området kring Godstjärn och trafikplats Godstjärn har redan idag påverkats av översvämningar vid olika tillfällen, senast år 2018 när det blev en snabb snösmältning i samband med omslag till värmebölja. Klimatanpassningsåtgärder i området ska utredas för att kunna hantera vattnet som kan uppkomma idag och i framtiden.

GERESTABÄCKEN

Härnösands kommun har med stöd från det statliga initiativet på lokal naturvårdssatsning, LONA, fått medel för att projektera och göra ett urval av åtgärder för att öka bäckens förmåga att klara av skyfall. Åtgärderna ska också bidra till att förbättra vattenkvaliteten, öka den biologiska mångfalden och göra området attraktivt för rekreation.

GÅDEÅ

Härnösands kommun har med stöd från EU:s Interreg-program och Region Västernorrland gjort en kartläggning och en analys av hur viktiga värden kan påverkas inom Gådeås sjösystem i ett framtida klimat.

Kartläggningen har resulterat i en beskrivning av viktiga värden och översiktliga förslag på åtgärder. De viktigaste värdena som kommer fram i analysen gäller biologisk

mångfald, dricksvattenproduktion, tekniska anläggningar, kulturmiljöer, bebyggelse samt jordbruk. De översiktliga förslag på åtgärder som beskrivs kommer att användas som underlag i närmare utredningar.

Ställningstagande

- Vid planläggning, bygglovs- och tillståndsgivning samt tillsynsverksamhet ska kommunen beakta och upprätthålla mark- och vattenreservat för att göra det möjligt att utveckla åtgärder för att minska risken för översvämning.
- Mångfunktionella ytor ska eftersträvas så att identifierade översvämningssytor kan kombineras med andra funktioner under den tid ytan inte är översvämmad. Detta ska bevakas över tid så att möjligheten till planerade översvämningar inte byggs bort.
- Vid utformning av offentliga miljöer ska ekosystemtjänster som kan mildra effekterna av klimatförändringar användas.
- Dagvatten ska i första hand tas om hand i öppna system. Vattnet blir då mer synligt i staden och bidrar även till ökad attraktivitet och dämpar effekterna av ett förändrat klimat.
- Fastigheter för verksamheter med utsatta grupper, till exempel vård- och äldreboende, förskolor och skolor, ska utformas så att inomhustemperaturen inte blir ohälsosamt hög i samband med värmeböljor.

RAS, SKRED OCH EROSION

I Härnösand finns det några inventerade och utpekade platser som kan vara riskområden för ras, skred och erosion. Det innebär att stora jordmassor kommer i rörelse och förflyttar sig eller vittrar sönder. Områden som består av silt-, lera-, eller leriga moränjordar är extra känsliga för

ras-, skred- och erosion. Dessa ska helst inte bebyggas, men vid byggnation ska stabiliseringsåtgärder användas för att undvika risk för skador. Områden som redan är bebyggda måste den enskilda ras- och skredrisken tas i beaktning.

FÖRORENAD MARK

Förorenade områden är platser som riskerar att skada eller skapa olägenhet för miljön eller människors hälsa. I Härnösand finns på grund av den industriella verksamhet som bedrivits historiskt cirka 300 potentiellt förorenade områden identifierade. Det kan vara föroreningar i mark, vatten, sediment eller byggnader. Av dessa har sju stycken klassificerats i riskklass 1, mycket stor risk, och 14 stycken i riskklass 2, stor risk. (enligt MIFO – Metodik för Inventering av Förorenade Områden).

Det finns många objekt som inte är inventerade, men som är branschklassade med en betydande risk. Dessutom kan ett område som inte är klassat som potentiellt förorenat ändå vara förorenat till exempel på grund av utfyllnadsmassor. Det är därför viktigt att vid ny exploatering undersöka området ur föroreningssynpunkt.

Ställningstagande:

- Vid exploatering av förorenade områden ska förebyggande arbete och saneringsåtgärder användas för att reducera spridning.
- Vid all planering av förändrad markanvändning ska miljötekniska undersökningar göras i ett tidigt skede för att avgöra eventuella behov av saneringsåtgärder.

Att göra

- Samtliga förorenade områden med mycket stor risk (1:or) eller stor risk (2:or) för människors hälsa eller miljön ska ha blivit åtgärdade senast till år 2050.

Läs mer

- Naturvårdsverkets hemsida, sök på förorenade områden
- Härnösands kommuns hemsida, sök på avfallsplan.

RADON

Radon är en luktfri och osynlig radioaktiv gas som bildas i mark och berggrund. Vid höga halter i inomhusluft kan radon vara en hälsorisk som på sikt kan leda till cancer i lungor och luftvägar.

Radon i våra bostäder kan komma från tre olika källor:

- Marken under och runt huset, såväl från den ursprungliga marken som från eventuella fyllnadsmassor.
- Byggnadsmaterialet, till exempel blå lättbetong.
- Vatten som används i hushållet.

Det enda sättet att upptäcka radon är genom radonmätningar. För att undvika markradon ska lämpliga byggnadssätt användas.

Ställningstagande

- Vid planering och prövning av ny bebyggelse där människor vistas längre stunder ska det säkerställas att gällande riktvärde för radonhalt i inomhusmiljö inte överskrids på årsbasis.

Läs mer

- Strålskyddslagen (2018:396)
- Strålskyddsförordningen (2018:506) med gällande referensvärden och gränsvärden
- Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida, sök på radon.

MATERIALTÄKTER

I Härnösands kommun finns sju materialtäkter med miljötillstånd (2019). Sex av dem är av berg/morän, en är av naturgrus. Målsättningen ur miljömålssynpunkt är att öka uttaget av berg och minska exploateringen av naturgrus. En annan målsättning är att se tillståndsgivning av materialtäkter ur ett regionalt perspektiv.

Ställningstagande

- Stor restriktivitet ska råda när det gäller tillstånd för naturgrustäkter.
- Vid tillståndsgivning av materialtäkter ska exploateringar ses i ett regionalt perspektiv.

Ta hänsyn till

- Befintlig naturgrustäkt i Viksjö kan vid behov fungera som grundvattentäkt.

MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER

Inom kommunen finns relativt få tillstånds- och anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter och anläggningar. Vid etablering av nya miljöfarliga verksamheter som kan orsaka störningar i form av buller, ljus eller utsläpp ska platser som ger minsta möjliga störningar för närboende och inverkan på miljön väljas. Den som bedriver miljöfarlig verksamhet måste ha en skälig beredskap, som komplement till kommunens beredskap vid en eventuell räddningsinsats.

SÄRSKILDA RISKOBJEKT

De särskilda riskobjekten i Härnösands kommun är kemikalieverksamheter, bensinstationer samt de militära skjutfälten.

KEMIKALIEVERKSAMHETER

I kommunen finns anläggningar som omfattas av den så kallade Sevesolagstiftningen och är klassade som storska-

liga kemikalieanvändare. I lagstiftningen finns en lägre och en högre kravnivå. En av anläggningarna i Härnösand omfattas av den högre kravnivån och de andra två anläggningarna av den lägre.

Enligt länsstyrelsen kan olyckor i eller i anslutning till verksamheterna orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. De ansvariga för verksamheterna är skyldiga att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap för att hindra eller begränsa sådana skador.

BENSINSTATIONER

Bensinstationer är en riskkälla och det är viktigt att skyddsavstånd till bebyggelse och annan verksamhet beaktas. Vi inför därför utifrån Räddningstjänstens rekommendation ett observationsområde på 150 meter kring befintliga bensinstationer. Vid nybyggnation och förändring av verksamheter inom observationsområdet ska särskild hänsyn tas till säkerheten.

SKJUTFÄLT

Försvarmakten har två skjutfält på Härnön. Vid försvarsövningar stängs markområdena av och havsområdena bevakas. Områdena ska därmed inte innebära någon ökad risk ur det hänseendet. Områdena är även klassade som riksintressen för totalförsvaret (läs mer om dessa i avsnittet om Riksintressen).

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer regleras i miljöbalken där syftet är att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom EU. Idag finns miljökvalitetsnormer för buller, luft- och vattenkvalitet. Enligt plan- och bygglagen ska det framgå av översiktsplanen hur miljökvalitetsnormerna följs.

Läs mer

- Miljöbalken 5 kap 3§
- Plan- och bygglagen 2 kap 2 §

VATTEN

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. För att undersöka nuläget för varje vattenförekomst i Härnösands kommun hänvisas till VISS, Länsstyrelsen.

Ställningstagande

- Nya etableringar av miljöfarlig verksamhet ska göras där det är lämpligt utifrån verksamhetens påverkan på människors hälsa och kringliggande miljö.
- Bebyggelse ska inte uppföras i närheten av verksamheter som kan innebära fara eller risker för hälsa och miljö.

Läs mer

- Sevesolagstiftningen (1999:381)
- Lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalens hemsida.
- Försvarmaktens hemsida.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på risk och sårbarhetsanalys.

Ställningstagande:

- Förändrad markanvändning (lov, förvaltning, planering) ska bidra till att miljökvalitetsnormerna enligt vattendirektivet uppfylls.
- Dricksvattenförsörjningen ska värnas vid all planering.

Läs mer

- VISS hemsida, sök på miljökvalitetsnormer.
- Vattenförvaltningsförordningen (2004:660).
- Vattenmyndighetens hemsida, sök på åtgärdsprogram.

LUFT

Luftkvaliteten i kommunen är överlag mycket god. Luftmätningar i Härnösand har gjorts sedan 1970-talet. Mätningarna görs utifrån en framtagen regional strategi där länets kommuner, Länsstyrelsen och Trafikverket

samarbetar. Samarbetet kompletteras med lokala mätningar vart femte år.

De största utsläppskällorna i kommunen är fordonstrafiken, kraftvärmeverket och SCA BioNorr. Genom att regelbundet göra trafikmätningar på kommunens gator kan utsläppen beräknas och ligga som underlag vid handläggningen av markanvändning. Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft har aldrig överskridits vid mätningar i Härnösands kommun, men ska värnas och utredas i kommande planering.

Ställningstagande:

- Kommunens goda luftkvalitet ska värnas vid all samhällsplanering.
- Miljökvalitetsnormer för utomhusluft ska iakttas vid all planering och myndighetsarbete.
- Luftmätningar inom Härnösands kommun ska ske genom regional samverkan.

Läs mer

- Luftkvalitetsförordningen (2010:477).
- Härnösands kommuns hemsida, sök på klimat- och energiplan.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på trafikprogram.
- Naturvårdsverkets hemsida, sök på miljökvalitetsnormer.

BULLER

Ljud som upplevs som buller, oönskade ljud samt vibrationer kan påverka vår hälsa och livskvalitet. Att få

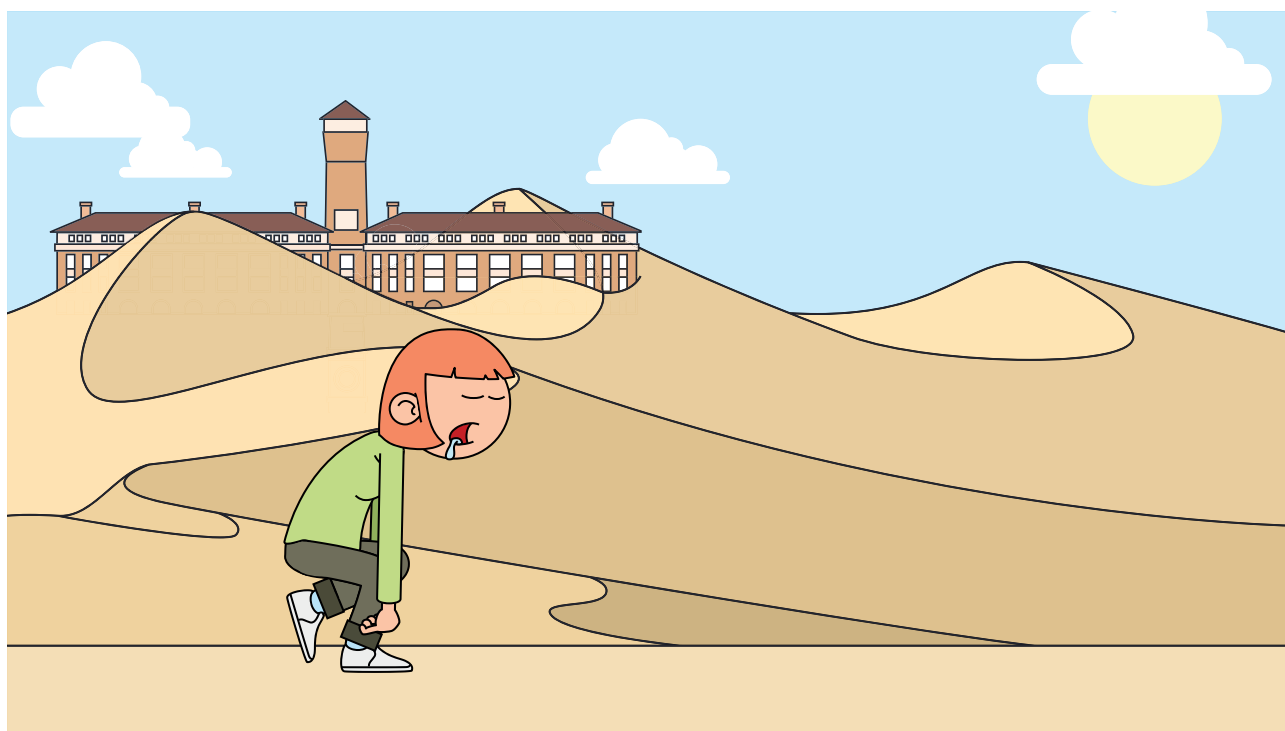
uppleva en god ljudmiljö är därför viktigt, inte minst när vi behöver återhämtning och vid natur- och kulturupplevelser. Miljöer som är påverkade av buller är i första hand större transportleder som E4 och skjutfälten på Härnön.

Ställningstagande

- Gällande riktvärden för buller och vibrationer från centrala myndigheter ska följas.
- Det förebyggande bullerarbetet är viktigt, att till exempel ta hänsyn till bullerproblem redan vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur.
- Bullerutredning ska göras när nya bostäder ska byggas inom 200-250 meter från störande verksamheter.

Läs mer

- Förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader.
- Boverket Rapport 2015:21 om Industri – och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder.
- Boverkets allmänna råd 2008:1 "Buller i planeringen".
- Boverket Rapport 2011:10, Trafikbuller och nybyggda bostäder.
- Trafikverkets hemsida, sök på trafikbuller och vibrationer.
- Folkhälsomyndighetens hemsida, sök på buller.
- Naturvårdsverkets hemsida, sök på riktvärden buller.

Härnösands
kommun